Univerza v Ljubljani

Fakulteta za socialno delo

Tjaša Božič

Doživljanje zasvojenosti z alkoholom ožjega družinskega člana

Magistrsko delo

Ljubljana, 2025

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za socialno delo

Tjaša Božič

Doživljanje zasvojenosti z alkoholom ožjega družinskega člana

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentorica: izr. prof. dr. Nina Mešl

Ljubljana, 2025

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Tjaša Božič

Naslov magistrskega dela: Doživljanje zasvojenosti z alkoholom ožjega družinskega člana

Kraj: Ljubljana

Leto: 2025

Št. strani: 151

Št. prilog: 3

Mentorica: izr. prof. dr. Nina Mešl

Lektorica: Karin Jureš, mag. prof. slov.

Ključne besede: družinski član, zasvojen z alkoholom, alkohol, pomoč in podpora, družinsko življenje, izzivi

Povzetek

Magistrsko delo se osredotoča na doživljanje družinskega življenja družinskih članov oseb, zasvojenih z alkoholom. Namen raziskave je bil preučiti, kako družinski člani doživljajo življenje ob osebi, zasvojeni z alkoholom, s katerimi izzivi se ob tem soočajo, kakšno pomoč in podporo so prejeli ter kakšno bi si še želeli. Za pridobitev podatkov smo izvedli intervjuje z družinskimi člani oseb, zasvojenih z alkoholom. Intervjuvanci so pri družinskih članih, zasvojenih z alkoholom, prepoznali različne dejavnike razvoja zasvojenosti, kot so zasvojenost v izvorni družini, težka življenjska okoliščina, psihološki dejavniki in slabe družinske razmere. Opazili so različne znake zasvojenosti, med drugim prekomerno pitje alkohola na družabnih dogodkih, izoliranost, izogibanje pogovorom, razdražljivost, vsakodnevno uživanje alkohola ter znake depresije. Vsi so poročali, da se je ob pojavu zasvojenosti odnos z družinskim članom spremenil oziroma poslabšal. V družinah intervjuvancev je bilo prisotno tudi nasilje, najpogosteje psihično, ponekod pa tudi fizično. Intervjuvanci so v času življenja z zasvojenim družinskim članom doživljali različna čustva in občutke, kot so osamljenost, neprijetnost, sram in strah. Soočali so se s številnimi izzivi, med katerimi izstopajo spremembe družinskih vlog, finančne stiske, stigmatizacija s strani okolice ter pomanjkanje podpore s strani bližnjih. Pomoč so prejeli predvsem s strani prijateljev, ožjih družinskih članov, policije, društva Abstinent in drugih virov. Izpostavili so željo, da bi se pomoč in podpora za družinske člane oseb, zasvojenih z alkoholom, izvajala na domu ali v spletnem okolju s strani empatične osebe z izkušnjami na področju zasvojenosti z alkoholom.

DETAILS ABOUT THE GRADUATION THESIS

First and last name: Tjaša Božič

Title of the graduation thesis: Experiencing the Alcohol Addiction of a Close Family Member

City: Ljubljana

Year: 2025

No. of pages: 151

No. of amnexes: 3

Mentor: izr. prof. dr. Nina Mešl

Proofreader: Karin Jureš, mag. prof. slov.

Keywords: an alcohol-addicted family member, alcohol, help and support, family life, challenges

Abstract

The master's thesis focuses on the experience of family life among family members of individuals addicted to alcohol. The aim was to examine how these family members experienced living alongside a person addicted to alcohol, the challenges they faced, the types of help and support they have received, and the assistance they would wish for. To collect this data, we conducted interviews with family members of individuals struggling with alcohol addiction. The interviewees identified various factors contributing to the development of addiction, such as addiction within the family of origin, difficult life circumstances, psychological factors, and poor family environments. They recognized signs of addiction in their family members, such as excessive drinking at social events, social isolation, avoidance of conversation, irritability, daily alcohol consumption, and signs of depression. All interviewees reported that their relationship with the addicted family member changed or deteriorated after the onset of alcohol addiction. Domestic violence was also present in the families of the interviewees, most often psychological, and in some cases, physical. While living with an addicted family member, the interviewees experienced a range of emotions and feelings such as loneliness, discomfort, shame, and fear. They faced several challenges, such as changes in family roles, financial crises, stigmatization by neighbours and others, and a lack of support from close ones. The help they received mainly came from friends, the police, close family members, the Abstinent Association, and similar sources. They expressed a wish for support services for family members of individuals addicted to alcohol to be provided at home or online, delivered by an empathetic person with experience in the field of alcohol addiction.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Nini Mešl za vso podporo, pomoč in odzivnost pri pisanju diplomskega dela.

Med študijem pridobiš veliko znanja in izkušenj, če pa imaš srečo,
pridobiš še veliko več: prijatelje za vse življenje.
Iz srca se zahvaljujem Taji, ki mi je s svojo pozitivno energijo lepšala študijske dni.

Hvala tudi fantu in bližnjim za podporo in spodbudo med študijem ter pri pisanju magistrskega dela.

Nenazadnje pa hvala tudi vsem udeležencem v raziskavi, ki so si v tem hitrem tempu življenja vzeli čas, da so z menoj delili svoje življenjske zgodbe in izkušnje.

KAZALO

1 TEORETIČNI UVOD ... 1
1.1 Zasvojenost z alkoholom ... 1
1.1.1 Vpliv zasvojenosti na družinsko dinamiko ... 3
1.1.2 Vpliv zasvojenosti na otroke ... 4
1.1.3 Vpliv zasvojenosti na partnerski odnos ... 8
1.1.4 Vpliv zasvojenosti na pojav nasilja v družini ... 9
1.2 Primeri podpore in pomoči iz tujine ... 11
1.2.1 *Model podpore pri obvladovanju stresa in obremenitve* (SSCS) ... 11
1.2.2 *Pilotni projekt inovacij* ... 12
1.2.3 Pomoč in podpora z uporabo digitalnih orodij ... 14
1.3 Zdravljenje zasvojenosti z alkoholom in sodelovanje družinskih članov ... 15
1.3.1 Pomoč in podpora društev ter nevladnih organizacij v Sloveniji ... 16
1.3.2 Pomoč in podpora na centrih za socialno delo ... 19
2 FORMULACIJA PROBLEMA IN RAZISKAVA ... 22
2.1 Metodologija ... 23
2.1.1 Vrsta raziskave ... 23
2.1.2 Merski instrumenti in viri podatkov ... 23
2.1.3 Populacija in vzorčenje ... 23
2.1.4 Zbiranje podatkov ... 24
2.1.5 Obdelava in analiza podatkov ... 25
2.2 Rezultati raziskave ... 25
2.2.1 Tema 1: Zasvojenost z alkoholom ... 25
2.2.2 Tema 2: Doživljanje družinskega življenja z zasvojenim članom ... 27
2.2.3 Tema 3: Izzivi družine ob življenju z zasvojenim članom ... 29
2.2.4 Tema 4: Prejeta pomoč in podpora ... 33
2.2.5 Tema 5: Želena pomoč in podpora ... 34
3 RAZPRAVA ... 36
4 SKLEPI ... 44
4.1 Predlogi ... 48
5 UPORABLJENA LITERATURA ... 51
PRILOGE ... 55
Priloga A: Merski instrument ... 55
Priloga B: Odprto kodiranje ... 57
Priloga C: Osno kodiranje ... 128

PREDGOVOR

Raziskovanje doživljanja in posledic, ki jih ima zasvojenost z alkoholom na bližnje družinske člane, je za socialno delo izjemno pomembno. V preteklosti je bila tema zasvojenosti z alkoholom širše obravnavana, v današnjem času pa je nekoliko zdrsnila v ozadje. Večina slovenske literature z omenjenega področja izvira iz obdobja izpred leta 1990 (Tihole, 1986; Studen 1986; Rugelj, 1984), zato primanjkuje raziskav, ki bi naslavljale sodobne razmere. Na dotično problematiko se moramo ozreti skozi prizmo današnjega časa, saj lahko le tako učinkovito podpiramo in opolnomočimo družine, ki se soočajo z izzivi, kot je zasvojenost z alkoholom pri enem izmed svojih ožjih članov družine.

Magistrsko delo se osredotoča na doživljanje družinskega življenja s strani družinskih članov oseb, zasvojenih z alkoholom, natančneje na izzive, s katerimi so se soočali, in na pomoč ter podporo, ki so jo pri tem prejeli. Namen raziskave je prepoznati pomanjkljivosti v obstoječem sistemu pomoči in podpore, pa tudi izpostaviti primere dobrih praks, ki jih je smiselno krepiti. Obenem nas zanima, kakšno pomoč in podporo bi si družinski člani oseb, zasvojenih z alkoholom, sami želeli.

V teoretičnem uvodu se posvetimo več tematskim sklopom. Najprej predstavimo zasvojenost z alkoholom, nato pa se osredotočimo na njen vpliv na družinsko dinamiko, pri čemer izpostavljamo dve podtemi, in sicer zasvojenost z alkoholom in otroci ter zasvojenost z alkoholom in partnerski odnos. Zasvojenost z alkoholom namreč pogosto vodi do motenj v družinskem delovanju, pri čemer tako otroci kot partnerji oseb, zasvojenih z alkoholom, predstavljajo rizično skupino (Thomas 2012, str. 64). Sledi poglavje o povezavi med zasvojenostjo z alkoholom in nasiljem v družini, saj se intimno partnersko nasilje pogosto povezuje s prekomernim uživanjem alkohola. V nadaljevanju predstavljamo tri primere dobrih praks iz tujine: model podpore obvladovanja stresa in obremenitev, pilotni projekt inovacij in uporabo digitalnih orodij kot oblike pomoči in podpore.

V poglavju o zdravljenju zasvojenosti z alkoholom in sodelovanju družinskih članov podajamo kratek pregled pogledov različnih slovenskih avtorjev na to tematiko. V zadnjem teoretičnem poglavju predstavljamo nekatera društva in nevladne organizacije, ki delujejo na področju zasvojenosti z alkoholom, ter oblike pomoči in podpore, ki jih družinski člani prejmejo s strani centrov za socialno delo.

Sledi empirični del, ki temelji na intervjujih z družinskimi člani oseb, zasvojenih z alkoholom. V raziskavi je sodelovalo osem sogovornikov. Na osnovi raziskave izpostavljamo ključne ugotovitve in podajamo predloge za izboljšanje pomoči ter podpore družinskim članom oseb, zasvojenih z alkoholom.

V magistrskem delu je uporabljena sledeča terminologija:

- *Oseba, zasvojena z alkoholom*: Termin sledi načelom stroke socialnega dela, ki daje prednost poimenovanju, osredotočenemu na človeka – ne na diagnozo ali stanje.
- *Pod vplivom alkohola*: Čeprav se v zdravstveni stroki pogosto uporablja izraz *alkoholiziran*, se v kontekstu socialnega dela kot primernejši uveljavlja izraz *pod vplivom alkohola*, saj je manj stigmatizirajoč in spoštljivejši do posameznika.

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Zasvojenost z alkoholom

Ramovš in Ramovš (2010, str. 4) navajata: »Vsak odrasel človek in mnogo otrok pri nas ve, da se ljudje obnašajo zelo drugače, če se napijejo vina, piva, žgane ali kake druge alkoholne pijače, kakor če popijejo enako količino vode, soka, mleka ali kake druge brezalkoholne pijače«. Zasvojenost z alkoholom še vedno ostaja resna težava, s katero se sooča veliko ljudi. Zaradi družbene sprejetosti uživanja alkohola ob veselih in žalostnih družabnih dogodkih ter hkrati zaradi stigmatizacije zasvojenosti resnost te težave pogosto predolgo ostaja skrita za štirimi stenami, po tihem pa spreminja življenja tako osebe, zasvojene z alkoholom, kot tudi njenih bližnjih družinskih članov.

V preteklosti je v večini kultur in družb prevladovalo t. i. moralistično dojemanje težav ljudi z zasvojenostjo. Čeprav se je danes pogled na zasvojenost v marsičem spremenil, ostanki moralističnega pristopa še vedno vztrajajo. V okviru takšnega pogleda se osebe z zasvojenostjo pogosto dojemajo kot moralno pokvarjene in slabe; njihova težava se razume kot osebna izbira, za katero so v celoti sami odgovorni. Prepričanje, da bi se lahko spremenili, če bi to zares želeli, vodi do sklepa, da si ne zaslužijo pomoči, temveč obsojanje. V takšnem razumevanju družba in bližnji ne čutijo nikakršne odgovornosti za stanje zasvojenega družinskega člana in posledično ne čutijo potrebe po lastnem spreminjanju (Ramovš in Ramovš, 2010, str. 16).

Studen (1986, str. 116) v članku *Kaj moramo vedeti o alkoholizmu* iz leta 1986 opredeli *alkoholizem* kot prekomerno in dolgotrajno uživanje alkohola, ki povzroči psihično in fizično zasvojenost. Kot osebo, zasvojeno z alkoholom, označi nekoga, ki je psihično in fizično zasvojen z alkoholom in se zaradi tega spremenjeno obnaša zlasti v družini, drugačen pa je tudi njegov odnos do dela (Studen, 1986, str. 116). Ramovš in Ramovš (2010, str. 7–8) pravita, da človek, zasvojen z alkoholom, čuti potrebo po alkoholu močneje kot svoje naravne telesne, duševne, socialne in druge pristne človeške potrebe. Z razvojem zasvojenosti pa se najprej in najhuje kvari sožitje z najbližjimi v družini in službi (prav tam). Obema opredelitvama je skupno to, da zasvojenost z alkoholom ne zadeva le osebe, ki uživa alkohol, temveč tudi njeno družino in bližjo okolico.

Pri razvoju zasvojenosti je pomembnih več različnih genetskih, socialnih in psiholoških dejavnikov, ki se med seboj tudi prepletajo (Program Mira, 2020). Edenberg in Foround (2013, str. 2) pravita, da je eden od pomembnih dejavnikov razvoja zasvojenosti z alkoholom genetika, poudarita pa tudi, da ne obstaja t. i. »gen za zasvojenost z alkoholom«, temveč imajo močan vpliv tudi okoljski in družbeni dejavniki (prav tam). Pri razvoju zasvojenosti imajo pogosto pomembno vlogo težke življenjske okoliščine (npr. izguba ljubljene osebe in žalovanje, bolezen), socialni pritisk (npr. popivanje vrstnikov), slabše strategije soočanja z izzivi, razvoj neprimernega odnosa do alkohola v odraščanju, vzorce uživanja alkohola pa lahko posameznik prevzame tudi na osnovi opazovanja drugih (Program Mira, 2020).

Ramovš in Ramovš (2010, str. 5–7) navajata sedem ključnih lastnosti alkohola, med katerimi izpostavljata, da ta omamlja živčni sistem, uničuje organizem in povzroča zasvojenost. Zasvojenost opredeljujeta kot umetno, škodljivo potrebo po omamni snovi, omamnem doživljanju ali omamnem vedenju. Dolgotrajno uživanje alkohola v možganih utrdi umetno potrebo, ki sčasoma vse močneje in čedalje bolj neizprosno zahteva svojo zadoščenje. Ko je zasvojenost vzpostavljena, alkohol človeku ne prinaša več prvotnega užitka, temveč zgolj zakriva težave, stiske, čustvene bolečine in postopno propadanje, v katerega posameznik tone z napredovanjem zasvojenosti (prav tam).

Zasvojenost z alkoholom spremlja vrsta znakov, kot so: upad sposobnosti delovanja ob odsotnosti alkohola; vlaganje velike količine časa, truda in denarja v dostopanje do alkohola; jeza, razdražljivost in agresivno vedenje ob poskusih omejitve dostopa do alkohola; prepričanje, da alkohol predstavlja rešitve za vse težave; nezmožnost vpogleda v škodljive posledice uživanja alkohola; skrivanje uživanja alkohola; opuščanje delovnih, športnih ali družabnih dejavnosti zaradi alkohola; občutek, da brez alkohola ni mogoče preživeti ali obvladati svojih misli in čustev; izguba življenjskega smisla ob misli na življenje brez alkohola; izguba nadzora nad uživanjem alkohola ter nadaljevanje s pitjem kljub jasnim telesnim in duševnim posledicam (Program Mira, 2020).

Avtorja Ramovš in Ramovš (2010, str. 14) poudarjata, da gre za zasvojenost od alkohola, če so pri posamezniku prisotni vsaj trije izmed naslednjih znakov: ponavljajoče se uživanje alkohola, močna želja po uživanju alkohola, težave pri nadzorovanju količine zaužitega alkohola, vztrajanje pri uživanju alkohola kljub že ugotovljenim škodljivim posledicam, večje posvečanje pitju alkohola

kot drugim dejavnostim in obveznostim, povečana toleranca do popitega alkohola ter pojav telesnih motenj ob omejitvi ali odtegnitvi alkohola (abstinenčna kriza).

Podobno tudi Edenberg in Foround (2013, str. 16) navajata, da je po merilih *Diagnostičnega in statističnega priročnika duševnih motenj* (DSM) oseba zasvojena z alkoholom, če izpolnjuje vsaj tri izmed naslednjih kriterijev: neizpolnjevanje svojih glavnih življenjskih vlog (na primer starševske vloge); ponavljajoča se nevarna uporaba alkohola; ponavljajoče se pravne težave, povezane z alkoholom; nadaljnje uživanje alkohola kljub ponavljajočim se socialnim težavam; opuščanje delovnih in družabnih aktivnosti zaradi alkohola; uživanje alkohola kljub znanim fizičnim ali psihološkim posledicam; hrepenenje po alkoholu in neuspešni poskusi zmanjšanja uporabe; pretirana časovna investicija v pridobivanje, uživanje in skrivanje alkohola. Avtorja prav tako opozarjata, da pretirano uživanje alkohola povzroča številne resne posledice na telesnem, duševnem in socialnem področju (prav tam). Zasvojenost z alkoholom lahko namreč vodi v prometne nesreče, nasilje, duševne in telesne bolezni, skrajšano življenjsko dobo, delovno nezmožnost in razpad družinskih vezi. Pomembno je poudariti, da posledic zasvojenosti ne nosi le posameznik – močno prizadeti so tudi njegovi svojci in širša družina (Program Mira, 2020).

Na razvoj zasvojenost z alkoholom torej vplivajo številni dejavniki, vse od genetskih do socialnih. Največje spremembe v življenju zasvojene osebe se zgodijo na področju dela, družine in posameznikovega vedenja, ki pogosto postane spreminjajoče, razdražljivo, lahko tudi agresivno. Zasvojen posameznik pogosto ves trud in čas nameni iskanju alkohola. Zasvojenost z alkoholom pa ima velik vpliv tudi na družinske člane, saj pride v družini do velikih sprememb.

1.1.1 Vpliv zasvojenosti na družinsko dinamiko

Večina avtorjev, ki obravnavajo zasvojenost z alkoholom, poudarja, da ta ne prizadene zgolj posameznika, ki se z njo sooča, temveč tudi njegove družinske člane. V zadnjih dveh desetletjih se je nabralo vse več dokazov, da čezmerno pitje povzroča resno škodo ne le osebi, ki pije, ampak tudi njenim bližnjim – zlasti družinskim članom in drugim pomembnim osebam v njenem življenju (Hellum, Bilberg in Nielsen, 2022, str. 90). Po ocenah je po vsem svetu kar 100 milijonov družinskih članov prizadetih zaradi zasvojenosti bližnjega družinskega člana – kar je po mnenju nekaterih strokovnjakov celo konservativna ocena, saj upošteva le enega prizadetega družinskega člana na posameznika z zasvojenostjo (prav tam).

Ramovš in Ramovš (2010, str. 15) izpostavljata, da je vsaka zasvojenost pravzaprav socialna bolezen. Ko postane eden izmed družinskih članov zasvojen, ob tem sočasno »obolevajo« tudi vsi drugi okoli njega – sicer na drugačen, a nič manj boleč način.

Drakšič (1992, str. 325) pravi, da je prva faza zasvojenosti z alkoholom začetek uničevanja družine. V tej zgodnji fazi zunanje okolje težav še ne zaznava, medtem ko se v družinskem krogu že pojavljajo številni problemi. Družina namreč deluje kot celota, kjer sprememba pri enem članu vpliva na vse ostale – posledično se spremeni tudi družinska dinamika. V funkcionalni družini imajo člani ustrezno razporejene vloge. Ko pa se pojavi zasvojenost z alkoholom, začne ta porazdelitev razpadati. Zasvojeni družinski član pogosto opušča svoje odgovornosti, kar vodi v postopno preoblikovanje družinskih odnosov in lahko povzroči njen razkroj.

Yoan Jackson (v Drakšič, 1992, str. 325) je že leta 1954 opisala sedem razvojnih stopenj razkroja družine. Drakšič (1992, str. 325) te stopnje povzema in na kratko pojasnjuje. V prvi fazi si družina pred težavo zatiska oči in o njej ne govori. Navzven lahko deluje kot povsem urejena in vzorna družina. V drugi fazi skuša družina odpraviti težavo, a se zaradi občutka sramu začne umikati iz družbenega okolja. V tretji fazi se zasvojenost z alkoholom razkrije, družinski odnosi pa se začnejo slabšati in družinska povezanost peša. V četrti fazi pride do preureditve družinskih vlog – partner osebe, zasvojene z alkoholom, prevzame glavno vlogo pri soočanju s težavo. Zasvojenega družinskega člana začnejo izključevati iz družinskega življenja in ga pogosto prezirati. V peti fazi družina beži od problema. Zasvojeni družinski član poskuša preprečiti osamitev, kar lahko poskuša doseči z grožnjami, nasiljem, lahko tudi z odločitvijo za zdravljenje. V šesti fazi sta možna dva scenarija: del družine se lahko preuredi in zaživi samostojno brez zasvojenega družinskega člana, ali pa se ta skupaj z družino odloči za zdravljene, kar omogoči postopno obnavljanje in krepitev odnosov. V sedmi, zaključni fazi se družina zdravi, vloge se ponovno vzpostavljajo in družinsko življenje dobi novo obliko.

1.1.2 Vpliv zasvojenosti na otroke

Zasvojenost z alkoholom v družini prizadene vse njene člane, še posebej pa otroke. Številni avtorji (Drakšič, 1992; Thomas, 2012; Alderson, Mayrhofer, Smart, Muir in McGovern, 2022) opozarjajo na negativne posledice tovrstnega družinskega okolja na otrokovo razvojno pot.

Drakšič (1992, str. 324) poudarja, da družina predstavlja temeljno okolje za otrokov razvoj, saj mu omogoča zgodnje učenje jezika, razvijanje komunikacijskih veščin in pridobivanje čustvene varnosti. Poglavitno vrednost družinskih odnosov pripisuje čustvu ljubezni, torej toplim medsebojnim odnosom med starši in otroki. Izpostavlja tudi pomen stalne, varne in ljubeče skrbi za otroka, saj mu ta daje moč, da samozavestno vstopa v življenje, se konstruktivno spopada s težavami in se izogne pretiranemu strahu, plahosti ali agresiji. Družina ima tudi pomembno vlogo pri oblikovanju otrokove osebnosti preko procesa identifikacije s starši. V družinah, kjer je prisotna zasvojenost z alkoholom, pa po njegovih besedah te funkcije pogosto odpovedo (Drakšič, 2012, str. 325).

Podoben pogled ponuja tudi Thomas (2012, str. 80), ki pravi, da je družina osnovna enota družbe. Dobro družinsko ozadje otrokom omogoča, da so srečni in uspešni. Srečni in uspešni otroci so rezultat podpornega družinskega sistema, pri katerem je starševstvo dojeto kot deljena odgovornost obeh staršev. Otroci, ki odraščajo v družinah, kjer je eden od staršev ali oba zasvojen z alkoholom, pogosto postanejo neprostovoljne žrtve bolezni zasvojenosti z alkoholom, ki je po navadi v središču njihovega obstoja in posledično oblikuje njihovo osebnost in vedenje v odraslosti. Nadalje opozarja, da je pri teh otrocih kar štirikrat večja verjetnost, da bodo tudi sami v odraslosti razvili težave z alkoholom (Thomas, 2012, str. 80).

Alderson, Mayrhofer, Smart, Muir in McGovern (2022, str. 1) ugotavljajo, da je zloraba alkohola pri starših tesno povezana s številnimi negativnimi posledicami za otroke. Dokazi namreč kažejo, da lahko trpi otrokovo fizično in duševno zdravje. Pojavljajo se lahko težave z razvojem ponotranjenega vedenja (tesnoba in depresija) in eksternaliziranega vedenja (impulzivnost in agresija), kar lahko privede do nižje izobrazbene uspešnosti. V takih družinah je starševstvo pogosto neustrezno, nedosledno in nepredvidljivo, otroci pa so pogosto prisiljeni prevzeti skrb za starše in/ali mlajše sorojence.

Zasvojenost z alkoholom prizadene vse starostne skupine, še posebej pa otroke v času pubertete in mlade v času adolescence, saj se takrat oblikuje posameznikova osebnost. Če je mlada oseba v času adolescence izpostavljena odklonilnim vedenjem, kot je zasvojenost z alkoholom, obstaja večja verjetnost, da bo tudi sama razvila težave z alkoholom. Pri mlajših otrocih staršev, zasvojenih z alkoholom, se pogosto kažejo simptomi depresije in anksioznosti, kot so jok, močenje postelje,

strah pred obiskovanjem šole in slabša učna uspešnost, nočne more ter izoliranost od sovrstnikov (Thomas, 2012, str. 80).

Ramovš (1981, str. 115) opozarja na razpad družinskih vlog v družini enega ali obeh zasvojenih staršev. Pravi, da v takem okolju otroci pogosto prevzamejo odgovornosti odraslih in so »starši lastnim staršem«. Ti otroci so čustveno preobremenjeni, prikrajšani za brezskrbno otroštvo ali mladost, nemalokrat namesto očeta skrbijo za družino, mamo pa tolažijo ali branijo pred pijanim očetom. Ti otroci imajo nemalokrat na voljo le dve izbiri: hitro dozoreti ali psihično omagati (Ramovš, 1981, str. 136–137).

Perko (2011, str. 24–37) natančneje opisuje vloge, ki jih otroci prevzamejo v družini, zaznamovani z zasvojenostjo z alkoholom:

- »Družinski junak« je otrok, ki prevzame skrb za družino, pogosto namesto zasvojenega očeta, ter tolaži mater. To vlogo največkrat prevzame prvorojenec, ki je uspešen, zrel in odgovoren, a pogosto osamljen in nezaupljiv.
- »Žrtveno jagnje, grešni kozel ali upornik« je otrok, ki postane negativno nastrojen, jezen, neodgovoren in neuspešen. Po navadi to vlogo prevzamejo bolj uporniški drugorojenci, ki zavračajo laži in prikrivanje težav.
- »Tešitelj ali čustveni otrok« je zelo občutljiv in rad pomaga drugim. Podoben je družinskemu junaku, saj prevzame obveznosti družinskih članov, zanemari pa svoje želje in potrebe.
- »Družinska maskota« je otrok, ki skuša v družinsko okolje vnesti komičnost, veselje in razvedrilo, a pogosto tudi sam podleže zasvojenosti.
- »Izgubljeni otrok« je zelo miren in skoraj neviden. Zelo je discipliniran, pogosto pa se spopada z duševnimi stiskami.
- »Najmlajši otrok« je otrok, ki je običajno deležen posebne pozornosti in razvajanja, kar pogosto pričakuje tudi v odrasli dobi (Perko, 2011, str. 24–37).

Pri negativnem vplivu zasvojenosti z alkoholom v družini na otroka je zlasti pomembno, kako dolgo in kako pogosto so otroci priča opijanju zasvojenega družinskega člana, kakšni so vzorci pitja ter koliko družinskih članov je zasvojenih. Pomembni dejavniki so tudi spol starša, ki se sooča

z zasvojenostjo od alkohola, spol otroka, sociekonomski status, delovanje družine, starševske prakse in duševno zdravje staršev (Burke, Schmied in Montrose, 2006, str. 5).

Burke, Schmied in Montrose (2006) so raziskovali vpliv zasvojenosti staršev na otroke in ugotovili naslednje:

- Vpliv zasvojenosti z alkoholom v družini na otroka je kumulativen – dlje kot je otrok izpostavljen zasvojenosti, močnejše in trajnejše posledice se pri njem razvijejo.
- Deviantno vedenje, kot je na primer agresija, je izrazitejše pri otrocih moškega spola.
- Raziskava ni ponudila jasnih dokazov, da bi materina zasvojenost bolj vplivala na otroka kot očetova.
- Otroci, ki odraščajo v družinah, kjer je več družinskih članov zasvojenih z alkoholom, zaradi tega bistveno bolj trpijo (doživljajo izrazitejše stiske in utrpijo težje posledice).
- Zasvojenost z alkoholom je povezana z zakonskimi prepiri, agresijo in s fizičnem nasiljem nad partnerko in otroki.
- Starši, zasvojeni z alkoholom, pogosteje izvajajo neustrezne vzgojne pristope (so pretirano avtoritarni ali permisivni) ter gojijo nerealna pričakovanja do svojih otrok.

Thomas (2012, str. 81) pravi, da je bilo opravljenih veliko raziskav, osredotočenih na odrasle otroke staršev, zasvojenih z alkoholom, precej manj pa je tistih, ki bi se ukvarjale z otroki v obdobju otroštva. V svoji raziskavi, ki je zajela 60 otrok, starih med 10 in 14 let, katerih očetje so bili zasvojeni z alkoholom, ugotavlja, da bi morali strokovni delavci večjo pozornost nameniti zgodnji preventivi. Otrokom bi morali pomagati pri krepitvi samozavesti, jim nuditi informacije o alkoholu, jih podpreti pri krepitvi zmožnosti soočanja s problemi in posledično pri krepitvi njihovega duševnega zdravja (Thomas, 2012, str. 83).

Zasvojenost z alkoholom v družini ima lahko torej kar nekaj negativnih učinkov na otroke, eden od najpogostejših je ta, da morajo otroci prevzeti skrb za svoje starše in/ali svoje sestre in brate. Poleg tega se pri njih pogosto pojavljajo simptomi depresije in tesnobe, slabša učna uspešnost, poveča pa se lahko tveganje, da bodo tudi sami razvili odklonilna vedenja, kot je zasvojenost z alkoholom.

1.1.3 Vpliv zasvojenosti na partnerski odnos

Biti v razmerju z osebo, zasvojeno z alkoholom, je pogosto stresno, saj vodi v pogoste konflikte, bližnji pa so pogosto izpostavljeni agresiji, psihični in včasih tudi fizični zlorabi. Obenem bližnji družinski člani čutijo precejšnjo odgovornost do družinskega člana, ki se sooča z zasvojenostjo z alkoholom, čeprav so pogosto razočarani in ponižani (Hellum, Bilberg in Nielsen, 2022, str. 90).

V večini primerov so prav moški (očetje) tisti, ki imajo težave z zasvojenostjo z alkoholom, ženske (matere) pa tiste, ki ob zasvojenosti v družini trpijo skupaj z otroki. Partnerka je pogosto globoko razočarana, svoje razočaranje in krizno situacijo v družini pa skriva pred drugimi. Pogosto je odtujena od partnerja zasvojenega z alkoholom ter preveč navezana na svoje otroke, ki nadomeščajo partnerja. Veliko truda vloži v vzgojo otrok in v to, da otroci zaradi zasvojenosti z alkoholom v družini ne bi trpeli, a vseh posledic kljub trudu žal ne more preprečiti (Ramovš, 1981, str. 133–134).

Raziskava Birkelanda in sodelavcev (2018) je pokazala, da partnerji oseb, zasvojenih z alkoholom ali drugimi substancami, poročajo o nižji kakovosti življenja v primerjavi s splošno populacijo. Njihova kakovost življenja je pogosto tako nizka, da je primerljiva s kakovostjo življenja ljudi, ki se sami soočajo z zasvojenostjo (Hellum, Bilberg in Nielsen, 2022, str. 91). Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 90–91) dodajajo, da je življenje z bližnjim, zasvojenim z alkoholom, stresno, boleče in čustveno zelo izčrpavajoče. Pogosto vodi do velikih težav, saj je vedenje zasvojene osebe zelo spremenljivo in nepredvidljivo. Vztrajna obremenitev lahko tako pri družinskih članih povzroči tesnobo, depresijo, obup in strah. Poleg tega se pomembne bližnje osebe zasvojenih pogosto soočajo s stigmo in občutkom družbene izolacije, prekomerno pitje alkohola družinskega člana pa pogosto občutno prizadene tudi ekonomski položaj družine (prav tam).

Zasvojenost z alkoholom družinskega člana ali bližnje osebe ne vpliva le na družinsko življenje, temveč ima tudi pomemben vpliv na zdravje bližnjih. Bloomfield in sodelavci (2019) so ugotovili, da so imele osebe, ki so živele z zasvojeno osebo, skoraj 40 % večjo verjetnost, da bodo poročale o slabšem zdravju v primerjavi s posamezniki iz družin, kjer težave z alkoholom niso bile prisotne (Hellum, Bilberg in Nielsen, 2022, str. 90). Raziskava iz leta 2022 (Hellum, Bilberg in Nielsen) je pokazala, da so osebe, ki so živele z zasvojenim sorodnikom, ali osebe, ki so bile v kakršnem koli tesnem čustvenem odnosu z zasvojeno osebo, občutile veliko stresa. Intervjuvane osebe so

življenjsko situacijo opisale kot zelo nevarno, zaradi česar so bile ves čas zelo previdne. Pogosto so bile izpostavljene grožnjam in verbalnemu nasilju. Dolgotrajni negativni vplivi so vodili do simptomov stresa, ki pa je vplival tudi na njihovo telo. Ena od intervjuvanih oseb je v raziskavi povedala, da je bila večkrat hospitalizirana, ker je mislila, da je hudo bolna, a se je izkazalo, da so njene zdravstvene težave povezane s stresom zaradi življenja s fantom, ki je bil zasvojen z alkoholom.

V raziskavi so intervjuvanke, ki so bile v partnerskem razmerju z osebo, zasvojeno z alkoholom, poročale tudi o tem, da so postale edine, ki so skrbele za dom. Svoje domače okolje so primerjale z zaporom ali vojnim območjem, saj so izgubile občutek varnosti in nikoli niso vedele, ali se bodo lahko v domačem okolju sprostile. Nekatere so pripovedovale tudi o tem, kako težko je bilo stati ob strani in opazovati, kako se moški, ki so ga imele rade, uničuje s prekomernim pitjem alkohola. Med intervjuvankami je bil pogost tudi občutek osamljenosti (Hellum, Bilberg in Nielsen, 2022, str. 94–95).

Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 91) menijo, da so lahko kvalitativne študije, ki vključujejo osebne izkušnje bližnjih oseb, zasvojenih z alkoholom, pomemben vir za poglobljeno razumevanje dejavnikov, ki vplivajo na kakovost življenja, zdravje in vsakodnevne izzive teh oseb. Ob tem pa opozarjajo tudi na ovire pri izvedbi takšnih študij, saj je zaradi stigmatizacije in občutka sramu pogosto težko vzpostaviti stik z bližnjimi oseb zasvojenih (prav tam).

1.1.4 Vpliv zasvojenosti na pojav nasilja v družini

V prvem odstavku 3. člena *Zakona o preprečevanju nasilja v družini* (2008) je jasno določeno, da je kakršno koli nasilje v družini prepovedano. Zakon nasilje v družini opredeljuje kot »vsako uporabo fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana (povzročitelja nasilja) proti drugemu družinskemu članu (žrtvi) oziroma zanemarjanje ali zalezovanje žrtve ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja, in kaznovanje otrok« (Zakon o preprečevanju nasilja v družini, 2008).

V okviru nasilja v družini posebej izpostavljamo intimnopartnersko nasilje, ki predstavlja eno najpogostejših oblik nasilja nad ženskami in vključuje fizično, spolno, psihično nasilje ter različne oblike nadzora s strani partnerja. Čeprav so lahko tudi ženske povzročiteljice nasilja nad partnerji,

so po podatkih *World Health Organization* (2012, str. 1) najpogosteje povzročitelji prav partnerji ali bivši partnerji žrtev.

Pri obravnavi nasilja je ključno razumevanje njegovih posledic. Intimnopartnersko nasilje pusti pri žrtvah dolgotrajne posledice, ki ostajajo tudi, ko se nasilje že konča. Posledice so tako fizične kot tudi psihološke. Med fizičnimi posledicami izstopajo povečana smrtnost, poškodbe in invalidnost, poslabšanje zdravstvenega stanja, kronične bolečine, uporaba prepovedanih substanc, težave z reprodukcijo, pogoste so tudi bolezni prebavil in ginekološke težave. Psihološke posledice nasilja pa so povezane tudi z višjo ravnjo depresije, anksioznosti, čustvenih stisk, motenj hranjenja in spanja, tveganim uživanjem subsatnc, negativno samopodobo, samomorilnih misli in poskusov samomora (Rakovec-Felser, 2014, str. 65).

Pogosto se za nasilje v družini oz. za intimnopartnersko nasilje krivi alkohol. *Društvo za nenasilno komunikacijo* (2025) na svoji spletni strani »razbija« tovrstne mite in opozarja, da oseba pod vplivom alkohola ali drugih substanc res lahko hitreje postane nasilna ali da so njena nasilna dejanja hujša, vendar alkohol ni vzrok za nasilje. Če bi bil, bi vsaka oseba pod vplivom alkohola povzročala nasilje, po drugi strani pa ga ne bi povzročale osebe, ki so trezne. Mnogo žrtev nasilja poroča, da je bil povzročitelj nasilen le pod vplivom alkohola, a ko pripovedujejo o njegovem siceršnjem vedenju, se pokažejo vzorci nasilnosti tudi v treznem stanju – čeprav morda manj izraziti. Alkohol torej lahko pripomore k nasilnim vedenjem in njihovi intenziteti, vendar sam po sebi ni vzrok za nasilje. Vzrok za nasilje je prepričanje osebe, da je nasilje legitimen način za doseganja svojih ciljev, ne glede na posledice (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2025).

Podobne ugotovitve je prinesla tudi študija raziskovalke S. Galvani (2006, str. 658), ki je z uporabo poglobljenih intervjujev z 20 ženskami, natančneje žrtvami partnerskega nasilja, raziskovala njihov pogled na vlogo alkohola pri nasilju partnerjev. Večina žensk je verjela, da je eden od učinkov alkohola njegova »odpirajoča« lastnost: občutek, da lahko alkohol sprosti »zaprte« občutke ali vzpodbudi tako pozitivna kot negativna čustva, pri nekaterih pa tudi nasilje in agresijo (Galvani, 2006, str. 647). Ključna ugotovitev študije je, da intervjuvane ženske za partnerjevo nasilje niso krivile alkohola, temveč svoje partnerje. Odgovornost za nasilna dejanja so pripisale njihovim odločitvam in vedenjskim vzorcem (Galvani, 2006, str. 658).

Ko govorimo o nasilju v družini, je pomembno, da se zavedamo, da do nasilja pogosto privede več dejavnikov. Alkohol lahko pripomore k nasilnim dejanjem in njihovi intenziteti, vendar sam po sebi ni odgovoren za nasilje v družini. Ena glavnih ugotovitev študije raziskovalke Galvani (2006) je bila, da večina žensk za nasilje s strani partnerja ne krivi zgolj alkohola, temveč odgovornost za nasilje pripisuje svojemu partnerju oz. možu.

1.2 Primeri podpore in pomoči iz tujine

V poglavju predstavljamo dva modela pomoči in podpore iz tujine ter novost na področju zdravljenja zasvojenosti z alkoholom. Prvi model je pomemben za obravnavano tematiko, saj izpostavlja ključno vlogo kakovostne socialne podpore pri soočanju z zasvojenostjo bližnjega družinskega člana. To je še posebej pomembno, saj se družine, v katerih je prisotna zasvojenost z alkoholom, pogosto izolirajo zaradi strahu pred stigmatizacijo. Drugi model izpostavlja pomen sodelovanja med različnimi zdravstvenimi in socialnimi organizacijami, kar uporabnikom omogoča bolj celostno in usklajeno pomoč. Tudi v Sloveniji namreč sodelovanje med temi institucijami še vedno pogosto ni optimalno. Kot zanimivo novost smo ob pregledu literature (Bischof, 2023; Wall, Hansson, Zetterlind, Kvillemo in Elgán, 2024) zasledili vse bolj razvite oblike pomoči in podpore prek spleta, ki bi lahko v prihodnosti pomembno prispevale k večji dostopnosti storitev, namenjenim osebam, zasvojenim z alkoholom, pa tudi njihovim svojcem.

1.2.1 *Model podpore pri obvladovanju stresa in obremenitve* (SSCS)

V zadnjih desetletjih so Orford in sodelavci (2013) preučevali družinske člane ljudi, ki imajo težave s pitjem alkohola, drogami ali igrami na srečo. Na osnovi svojih raziskav in ugotovitev drugih raziskovalnih skupin so razvili model, imenovan *model podpore pri obvladovanju stresa in obremenitve* (krajše model SSCS) (Orford, Copello, Velleman in Templeton, 2010).

Potreba po takšnem modelu je izhajala iz dejstva, da so prejšnji modeli problematiko zlorabe substanc znotraj družine pogosto pripisovali disfunkciji ali pomanjkljivostim v samih družinah oziroma pri družinskih članih. V nasprotju s tem model SSCS predpostavlja, da zasvojeni družinski član predstavlja obliko pogosto dolgotrajnih stresnih življenjskih okoliščin, zaradi katerih so prizadeti družinski člani izpostavljeni hudim obremenitvam, ki se lahko kažejo kot fizične in/ali psihične bolezni. Na družinske člane se znotraj modela gleda kot na običajne ljudi, ki se znajdejo v izjemno zahtevnih okoliščinah.

Ta model predpostavlja, da je kakovostna socialna podpora v obliki čustvene podpore, dobrih informacij in materialne pomoči neprecenljiv vir za prizadete družinske člane, saj podpira njihova prizadevanja za obvladovanje in pozitivno prispeva k njihovemu zdravju (Orford, Copello, Velleman in Templeton, 2010, str. 1). Avtorji pravijo, da so v moderni zgodovini prevladovali modeli, ki so na družinske člane, oseb zasvojenih z alkoholom, gledali bolj ali manj v patološki luči: na primer žene moških z alkoholno zasvojenostjo so bile obravnavane kot psihopatološke ali kasneje kot »soodvisne«. Drugi družinski člani, denimo sestre in bratje, stari starši, tete, strici in bratranci, pa večinoma niso bili deležni nobene pozornosti (Orford, Copello, Velleman in Templeton, 2010, str. 3).

Model izhaja tudi iz razumevanja, da se posamezniki na stresne situacije odzivajo različno, nekateri bolj učinkovito kot drugi. Osrednja ideja modela SSCS je, da imajo ljudje, ki se soočajo z zasvojenostjo družinskega člana, zmožnosti, da se z njo »spopadejo« – podobno kot bi se poskušali spoprijeti s katero koli drugo zahtevno »nalogo« v življenju. To vključuje idejo o tem, da smo lahko kljub stiski dejavni, da učinkovito rešujemo težave in da smo udeleženci v lastnem življenju, ne pa nemočne žrtve okoliščin (Orford, Copello, Velleman in Templeton, 2010, str. 2).

Model SSCS poudarja pomen socialne podpore. Raziskave že vrsto let kažejo, da je dostopnost kakovostne socialne podpore ljudem pomembna determinanta zdravja. O socialni podpori in o tem, kako se nanjo gleda v modelu, avtorji izpostavijo dve točki. Prva je ta, da dobre socialne podpore ne moremo enostavno enačiti s številom ljudi, ki obstajajo v tesni socialni mreži družinskega člana. Pomembna je kakovost socialne podpore. Druga točka pa je, da je socialna podpora v modelu opredeljena na vključujoč način, ki zajema podporo, ki lahko prihaja iz številnih različnih smeri, tako neformalnih kot formalnih, ter ni omejena na podporo najbližjih članov družbe. Ta vključuje socialno podporo različnih vrst, vključno s čustveno, z informacijsko in materialno podporo (Orford, Copello, Velleman in Templeton, 2010, str. 8).

1.2.2 *Pilotni projekt inovacij*

Pristop k obravnavanju zasvojenosti z alkoholom, osredotočen na družino, ni nov koncept, vendar večina zdravljenj zasvojenosti še vedno pogosto poteka na individualni ravni, pri čemer se vzrok, posledica in intervencija osredotočajo zgolj na posameznika, ki uživa alkohol. Kljub jasnim dokazom o škodi, ki jo zasvojenost z alkoholom pri družinskem članu povzroča otroku in drugim

družinskim članom, se v zadnjih letih vse bolj priznava pomen vključevanja družinskih članov v zdravljenje.

V Združenem kraljestvu so na tem področju izvedli več projektov, katerih cilj je bil izboljšati podporo družinam, kjer je prisotna zasvojenost z alkoholom. Eden od projektov je bil »Pilotni projekt inovacij«, ki je združil storitve zdravstvenega in socialnega varstva z namenom zagotavljanja kombiniranega družinskega pristopa za večjo identifikacijo družin, v katerih starši zlorabljajo alkohol. Cilj projekta je bil zagotoviti zgodnje pomoč in izboljšati podporo z zmanjšano razdrobljenostjo sistema. Pred izvedbo so bili starši in/ali otroci, ki jih je prizadela zasvojenost z alkoholom, neposredno napoteni na različne službe, ki se ukvarjajo s pomočjo pri soočanju z zasvojenostjo z alkoholom službe za otroke in/ali organizacije tretjega sektorja, da bi prejeli strokovno podporo. Običajno so bili odrasli in/ali otroci podprti ločeno brez posebnega sklicevanja na zasvojenost staršev (Alderson, Mayrhofer, Smart, Muir in McGovern, 2022, str. 2).

Po zaključku projekta je bila izvedena raziskava, v katero so povabili vse starše in otroke (85 staršev in 65 otrok), ki so prejeli podporo v okviru projekta. Intervjuji so potekali takoj po zaključku podpore, skupno pa je sodelovalo 41 udeležencev v obdobju med letoma 2020 in 2021. Izvedli so intervjuje s starši (v starosti od 19 do 55 let) in s prizadetimi družinskimi člani: s partnerji (mož/žena) ter z otroki (v starosti od 11 do 21 let). Opravljeni sta bili tudi dve fokusni skupini in trije individualni intervjuji s strokovnjaki (Alderson, Mayrhofer, Smart, Muir in McGovern, 2022, str. 3–4).

Rezultati so pokazali številne prednosti takšnega inovativnega pristopa, hkrati pa tudi določene izzive, med katerimi so bile izpostavljene težave pri vzpostavitvi večagencijske ekipe. Pokazala se je potreba po jasnejši opredelitvi odgovornosti delavcev. Izpostavili so tudi, da bi lahko podpora potekala kar na domu, kar pa bi prineslo še dodatne izzive. Nekatere okoliščine, denimo prisotnost otrok (njihov nemir in glasnost), bi namreč lahko vplivale na kakovost poteka obravnave (Alderson, Mayrhofer, Smart, Muir in McGovern, 2022, str. 5).

Med prednostmi, ki so jih udeleženci študije izpostavili, so bile zlasti: omogočena priložnost za zgodnjo intervencijo in izvajanje preventivnega dela z družinami; možnost ponudbe intervencije družinskim članom s težavami, povezanimi z alkoholom in/ali z duševnem zdravju, tudi na ravneh, ki običajno ne bi izpolnjevale pogojev za vključitev v obstoječe zakonsko določene storitve za

zdravljenje zasvojenosti; možnost lastne izbire lokacije sestankov; prilagojenost podpore vsem članom družine; usklajena in povezana podpora med sodelujočimi organizacijami, zaradi katere so bili strokovni delavci seznanjeni z družinskimi okoliščinami, kar je zmanjšalo potrebo po večkratnem ponavljanju osebnih zgodb in pojasnjevanju situacije s strani uporabnikov (Alderson, Mayrhofer, Smart, Muir in McGovern, 2022, str. 7–9).

1.2.3 Pomoč in podpora z uporabo digitalnih orodij

Ena izmed novosti na področju zdravljenja zasvojenosti v tujini je tudi uporaba spleta in digitalnih orodij za namen pomoči in podpore. Digitalne intervencije so se v zadnjih letih hitro razvile kot ena od možnosti za obravnavo različnih duševnih motenj. Motnje zaradi alkohola in/ali drog so pogosto še zmeraj stigmatizirane, zaradi česar so lahko spletno posredovane intervencije ustrezno orodje za zmanjševanje vrzeli v zdravljenju na tem področju. Kljub temu pa uporaba digitalnih orodij za pomoč ni primerna za vsakogar, ki se sooča z zasvojenostjo, saj takšna oblika pomoči zahteva visoko stopnjo motivacije in aktivnega sodelovanja. Na področju problematičnega uživanja alkohola so se digitalne intervencije izkazale za obetavne predvsem pri nekliničnih populacijah, malo pa je znanega o njihovi učinkovitosti pri kliničnih populacijah, ki izpolnjujejo merila za zasvojenost z alkoholom (Bischof, 2023, str. 1244).

Predstavljena modela podpore in pomoči osvetljujeta pomen nudenja pomoči in podpore celotni družini, v kateri se družinski član sooča z zasvojenostjo z alkoholom. Prvi model (*model SSCS*) prepoznava življenje z zasvojenim družinskim članom kot stresno situacijo, s katero se lahko družinski člani ob primerni socialni podpori uspešno soočijo. Drugi model (*pilotni model inovacij*) pa sledi načelu povezovanja različnih služb (zdravstvenih in socialnih) s področja zasvojenosti z alkoholom, da bi lahko družina prejela bolj celostno podporo in pomoč. Kot potencialna nadgradnja obstoječih pristopov se v zadnjem obdobju raziskujejo tudi možnosti uporabe digitalnih orodij, ki bi lahko prispevale k večji dostopnosti pomoči in podpore za osebe z zasvojenostjo ter njihove družinske člane.

1.3 Zdravljenje zasvojenosti z alkoholom in sodelovanje družinskih članov

V poglavju sledi krajši pregled pogledov različnih slovenskih avtorjev na zdravljenje zasvojenosti z alkoholom. Ob iskanju relevantne literature s področja zdravljenja zasvojenosti z alkoholom v Slovenji je mogoče opaziti pomanjkanje sodobnejših raziskav, kar odraža vrzel v aktualnih znanstvenih prispevkih na tem področju. Kljub temu ostajajo viri, ki segajo v obdobje konca 20. in začetka 21. stoletja, pomembni, saj osvetljujejo pomembnost sodelovanja družinskih članov pri zdravljenju zasvojenosti z alkoholom pri družinskem članu in njegovi ponovni vključitvi v socialno okolje.

Na področju zdravljenja zasvojenosti z alkoholom so bile sprva prisotne praviloma neuspešne individualne tehnike, kasneje so se razvile raznovrstne oblike skupinske psihoterapije. Skupine so najprej vključevale le osebe, ki se soočajo z zasvojenostjo z alkoholom, kasneje pa se je začelo v skupine na različne načine vključevati tudi družinske člane in druge pomembne osebe (sodelavci, prijatelji) (Rugelj, 1985, str. 51). Že leta 1986 je bila v takratni Socialistični republiki Sloveniji na področju zdravljenja zasvojenosti od alkohola predpisana socialno-psihiatrična metoda, ki je vključevala partnerje, ožje sorodnike in prijatelje. Naloga socialnega delavca je bila, da organizira in vzpostavi uspešno sodelovanje družinskega in delovnega okolja, saj je bilo to prepoznano kot ključen dejavnik uspešnosti zdravljenja (Studen, 1986, str. 85).

Ramovš in Ramovš (2010, str. 15) pravita, da je zdravljenje in urejanje zasvojenosti vedno socialno, saj vsi uspešni načini zdravljenja vsebujejo skupinsko dogajanje in skupinsko prizadevanje za abstinenco. Ker pa posledice zasvojenosti prizadenejo tudi družinske člane, morajo kakovostni programi zdravljenja in urejanja poskrbeti za vzporedno zdravljenje in urejanje svojcev oz. njihovih življenj (prav tam). Avtorja opozarjata, da teorije in poskusi pomoči, ki ne upoštevajo vseh razsežnosti zasvojenosti, niso učinkoviti. Kot edini način pomoči navedeta usmerjanje v abstinenco, pri preventivi pa v osnovno znanje o alkoholu, omamljanju in zasvojenosti, vzpostavljanje zavestnega stališča do uživanja alkohola, v vztrajno vadbo navade neškodljivega pitja alkohola ali abstinence, spodbujanje zdravega življenjskega sloga in sožitja. Poskuse pomoči, usmerjene k ponovni vzpostavitvi kontrole pitja alkohola, označita kot neučinkovite, kar ilustrirata z naslednjo prispodobo: »Če na primer socialni delavec skuša človeku, ki je izgubil zmožnost kontrole pitja alkohola, pomagati, da bi spet vzpostavil kontrolo pitja; da bi lahko zmerno pil, dela

s tem enako strokovno napako, kot če bi zdravnik skušal pozdraviti rakasti tumor na možganih z zdravili za migreno« (Ramovš in Ramovš, 2010, str. 13).

Le redke osebe, zasvojene z alkoholom, se za zdravljenje zasvojenosti odločijo prostovoljno. Pogosto do odločitve za zdravljenje privedejo prepričevanja, prošnje, včasih tudi grožnje (na primer grožnja z ločitvijo) s strani bližnjih, ki zaradi zasvojenosti trpijo (Ramovš, 1988, str. 246). Ob odločitvi za zdravljenje pa cilj ni zgolj vzdrževanje abstinence pri osebi z zasvojenostjo, temveč je nujno tudi spreminjanje vzorcev znotraj družine in širšega socialnega okolja. V družinah, kjer je prisotna zasvojenost, na primer velja, da v prisotnosti osebe v zdravljenju družinski člani ne uživajo alkohola. Družinski člani morajo pogosto spremeniti odnos do družinskega člana, ki se sooča z alkoholom, kar v mnogih primerih ni najlažje, saj so odnosi zaradi dolgotrajne zasvojenosti pogosto zaznamovani z nezaupanjem, grobim vedenjem, razočaranji in bolečimi izkušnjami (Ramovš, 1988, str. 247).

Tudi Bajt (1975, str. 50) poudari pomembnost sodelovanja družinskih članov pri zdravljenju, hkrati pa opozarja, da lahko ravno ti družinski člani zaradi nepredelanih bolečin in travm, povezanih z zasvojenostjo člana, zdravljenje tudi ovirajo. Da lahko družina pri zdravljenju učinkovito podpre družinskega člana, ki se sooča z zasvojenostjo, potrebuje tudi sama pomoč in podporo pri predelovanju izkušenj, čustev in stisk, ki jih je povzročila dolgotrajna izpostavljenost zasvojenosti v družinskem okolju (Bajt, 1975, str. 50).

Skupinski pristopi ter vključevanje družinskih članov in drugih pomembnih drugih pri zdravljenju zasvojenosti z alkoholom so torej izrednega pomena. Četudi se oseba lažje sooči z zasvojenostjo ob podpori svoje družine, pa je pomembno zavedanje, da mnogim družinskim članom to ni najlažje. Pogosto se družinski odnosi pred odločitvijo za zdravljenje oziroma pred iskanjem pomoči precej poslabšajo. Družinski člani se lahko soočajo z različnimi občutki, kot so razočaranje, jeza ali strah. Pomembno je torej, da v procesu zdravljenja tudi družina prejme ustrezno pomoč in podporo.

1.3.1 Pomoč in podpora društev ter nevladnih organizacij v Sloveniji

V Sloveniji so bili v preteklosti, pa tudi danes, na področju zdravljenja zasvojenosti z alkoholom pomemben del pomoči klubi zdravljenjih alkoholikov in skupnost *Anonimnih alkoholikov* (AA). Njihovo delovanje temelji na predpostavki, da oseba lažje in uspešneje vzdržuje abstinenco ob

podpori oseb, ki se prav tako soočajo z zasvojenostjo in zato abstinirajo od alkohola (Bajt, 1975, str. 49).

Danes je v Sloveniji osebam, ki se soočajo z zasvojenostjo z alkoholom, in njihovim svojcem na voljo kar nekaj društev in nevladnih organizacij, ki nudijo različne programe namenjene predvsem podpori pri vzdrževanju abstinence ter ponovni vključitvi v socialno okolje. V nadaljevanju so na kratko predstavljene izbrane organizacije in programi, ki tvorijo pomemben del mreže pomoči na tem področju.

1.3.1.1 *Anonimni alkoholiki Slovenije*

Anonimni alkoholiki (krajše AA) predstavljajo skupnost posameznikov, ki si delijo izkušnje, moč in upanje z namenom premagovanja zasvojenosti z alkoholom ter nudenja pomoči drugim, ki se soočajo s podobnimi težavami. Gibanje je bilo ustanovljeno leta 1935 v Združenih državah Amerike, danes pa vključuje več kot dva milijona članov v 180 državah po vsem svetu. Edini pogoj za pripadnost skupnosti je želja po prenehanju uživanja alkohola. Njihov temeljni cilj je, da ostanejo trezni in pomagajo tudi drugim osebam, zasvojenim z alkoholom, pri doseganju treznosti. Program temelji na srečanjih članov in t. i. metodi dvanajstih korakov, s katero naj bi posameznik postopno razvil trezno in zadovoljno življenje brez alkohola (AA Slovenija, 2023).

1.3.1.2 *Društvo Abstinent*

Društvo za urejanje življenja Abstinent je nevladna in nepridobitna organizacija, ustanovljena leta 2007. Društvo se je razvilo iz programa *Urejanje alkoholikov in njihovih družin*, ki se je vse od leta 1984 izvajal v okviru *Centra za socialno delo Ljubljana Vič Rudnik*. Društvo si prizadeva za celostno obravnavo posameznikov, ki tvegano in škodljivo pijejo, ter njihovih svojcev, saj po njihovem mnenju obstoječa zakonodaja tega ne omogoča v zadostni meri. Prednost in posebnost društva *Abstinent* je v tem, da izhaja iz področja socialnega dela, saj so socialne posledice tveganega in škodljivega pitja veliko bolj obširne in tragične kot zdravstvene posledice. Primarni program za dosego ciljev predstavlja *Svetovalnica*, izvajajo pa tudi program *Treznost je življenje*. Aktivnosti obsegajo individualna svetovanja, skupine, delavnice, druženje, informiranje, sodelovanje z drugimi nevladnimi organizacijami, ministrstvi, s centri za socialno delo, šolami, z vrtci in drugimi organizacijami (Društvo Abstinent, 2024).

1.3.1.3 *Zveza klubov zdravljenih alkoholikov Slovenije*

Zveza klubov zdravljenih alkoholikov (krajše KZA) *Slovenije* združuje posamezna društva (skupine) zdravljenih oseb, ki so se soočale z zasvojenostjo z alkoholom. Nastala je z namenom, da svetuje posameznim včlanjenim društvom pri njihovih naporih za nadaljnjo rehabilitacijo vseh članov ter jim nudi vso možno strokovno in organizacijsko pomoč. Preko organizacije posameznih dogodkov si prizadeva ozaveščati javnost o zdravemu način življenja brez škodljive rabe psihoaktivnih substanc, saj meni, da to lahko znatno poveča kakovost našega življenja. Prav tako je naloga zveze osveščati lokalno in širšo skupnost, da je zasvojenost od alkohola »družbeno zlo«, ki ga je mogoče uspešno obravnavati oz. zdraviti. V začetnih fazah okrevanja so pomembna samopomočna društva in klubi zdravljenih alkoholikov, kjer posamezniki s pomočjo drugih oseb s podobno izkušnjo ter svojcev lažje vzdržujejo abstinenco. V kasnejših fazah pa je pogosto potrebna vključitev v ambulantno ali bolnišnično zdravljenje, ki ga nudijo specializirani oddelki psihiatričnih bolnišnic v Sloveniji (Zveza klubov zdravljenih alkoholikov Slovenije, 2023).

V *Zvezo KZA Slovenije* je vključenih 13 društev, v katerih delujejo skupine zdravljenih alkoholikov: *Klub zdravljenih alkoholikov Tolmin*, *Društvo za zdravo življenje Nova Gorica*, *Klub zdravljenih alkoholikov Idrija*, *Društvo Abstinent Vipavske doline*, *Društvo za psihosocialno pomoč Pluton Ajdovščina*, *Klub zdravljenih alkoholikov Cerknica*, *Klub zdravljenih alkoholikov Logatec*, *Društvo zdravljenih alkoholikov Ilirska Bistrica*, *Društvo zdravljenih alkoholikov Postojna*, *Društvo KORAK Obala*, *Društvo za pomoč v stiski Zarja Lendava*, *Klub zdravljenih alkoholikov Nova Brazda Kranj* in *Klub Zarja Ribnica* (Zveza klubov zdravljenih alkoholikov Slovenije, 2023).

1.3.1.4 *Zveza skupin zdravljenih odvisnikov Slovenije*

Zveza skupin zdravljenih odvisnikov Slovenije je prostovoljno, samostojno in neprofitno združenje društev, klubov in skupin zdravljenih odvisnikov, ki se vključujejo v zvezo z namenom uresničevanja skupnih interesov (rehabilitacija in resocializacija zasvojenih oseb v stiski in težavah, ki se v zvezo vključujejo zaradi izboljšanja svojih življenjskih in družinskih razmer). Zveza nudi svetovanje in pomoč članicam zveze pri njihovem delu, skrbi za izobraževanje strokovnih delavcev in drugih, ki delajo z odvisnimi, izdaja strokovno literaturo v skladu z veljavnimi predpisi in organizira javna predavanja in prireditve. Posebno pozornost namenja tudi spodbujanju sodelovanja med članicami, povezovanju z drugimi organizacijami doma in v tujini ter sodelovanju v raziskovalnih projektih. Pri uresničevanju ciljev zveze sodelujejo strokovnjaki s

področja zasvojenosti z alkoholom, med drugim s *Psihiatrične klinike Ljubljana* in *Centra za zdravljenje zasvojenosti od alkohola* (Zveza skupin zdravljenih odvisnikov Slovenije, 2023).

1.3.1.5 *Društvo Žarek upanja*

Društvo Žarek upanja nudi pomoč vsem družinam, ki so se znašle v stiski zaradi različnih oblik odvisnosti in zasvojenosti. Nudijo celostno psihosocialno obravnavo odvisnim od alkohola (in drugih oblik zasvojenosti) ter njihovim bližnjim s ciljem vztrajanja v abstinenci, rehabilitacije in njihove ponovne vključitve v socialno okolje. Posebno pozornost namenjajo tudi preventivnim programom za otroke, mladostnike in njihove starše. Mednje sodijo predavanja, kreativne delavnice in šola za starše, s čimer skušajo okrepiti zavest o pomenu preprečevanja tveganega vedenja (Žarek upanja, 2022).

1.3.1.6 Zavod Karitas Samarijan – program Vrtnica

Program *Vrtnica*, ki deluje v okviru *Zavoda Karitas Samarijan*, je del mreže javnih socialnovarstvenih programov in je strokovno potrjen s strani *Socialne zbornice Slovenije*. Deluje v skladu z določbami *Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva* in v skladu z *Etičnimi načeli v socialnem varstvu* ter *Etičnimi načeli Karitas*. Namenjen je socialni rehabilitaciji oseb s težavami zaradi zasvojenosti z alkoholom, pri čemer daje poudarek ureditvi življenjskih razmer posameznika, opolnomočenju, spodbujanju abstinence ter ponovni vključitvi v socialno okolje. Program vključuje nastanitev v stanovanjski skupnosti, socialno rehabilitacijo z oblikami individualnega in skupinskega dela ter delovnimi aktivnostmi (Zavod Karitas Samarijan, 2018).

1.3.2 Pomoč in podpora na centrih za socialno delo

Zasvojenost z alkoholom predstavlja velik izziv tako za osebo, ki se sooča z zasvojenostjo, kot tudi za njene družinske člane. Poleg društev in nevladnih organizacij, ki delujejo na področju zasvojenosti z alkoholom, se lahko osebe, ki se soočajo z zasvojenostjo z alkoholom, in njeni družinski člani, po pomoč obrnejo tudi na center za socialno delo.

Na centru za socialno delo lahko pomoč in podporo prejmejo v obliki socialnovarstvenih storitev, in sicer prve socialne pomoči in osebne pomoči. Storitve so dostopne vsakomur, ki potrebuje pomoč, vključitev pa je prostovoljna. Pri prvi socialni pomoči strokovna delavka ali delavec uporabnika spodbudi, da spregovori o svojih stiskah in težavah, ter mu pomaga poiskati prve

možnosti za njihovo razrešitev. Uporabnik je ob tem seznanjen s socialnovarstvenimi storitvami, prejemki in drugimi oblikami pomoči, ki so mu na voljo, postopki njihovega uveljavljanja ter možnostmi vključitve v različne mreže pomoči in programe. Ta se lahko v času uradnih ur oglasi na centru za socialno delo brez predhodnega naročila (CSD Slovenije, b. d.).

Prav tako je osebna pomoč namenjena vsakomur, ki se zaradi različnih vzrokov znajde v stiski. Ta socialnovarstvena storitev obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da se posameznik razvija, dopolnjuje, ohranja in izboljšuje svoje socialne zmožnosti. Uporabnik se za storitev dogovori na centru za socialno delo (CSD Slovenije, b. d.).

Poleg omenjenih storitev pa centri za socialno delo izvajajo nekatere socialnovarstvene programe, namenjene osebam, ki se soočajo (ali so se v preteklosti soočali) z zasvojenostjo z alkoholom, ter njihovim bližnjim družinskim članom.

1.3.2.1 *Reintegracijski center*

Izvajalec socialnovarstvenega programa *Reintegracijski center* je *Center za socialno delo Gorenjska*. Program je namenjen celostni obravnavi posameznikov, ki po samostojno vzpostavljeni abstinenci ali po končanem procesu zdravljenja zasvojenosti od psihoaktivnih substanc in alkohola potrebujejo podporo pri ponovnem vključevanju v socialno okolje in oblikovanju stabilne življenjske orientacije. Pogoj za vključitev je vzpostavljena in vzdrževana abstinenca od prepovedanih substanc in alkohola. Program je namenjen polnoletnim osebam obeh spolov, izvaja pa se v obliki bivalne in izvenbivalne obravnave. Poleg oseb, ki se soočajo z zasvojenostjo, je program namenjen tudi njihovim svojcem, ki prav tako potrebujejo pomoč in podporo (CSD Gorenjska, b. d.).

1.3.2.2 *Katapult*

Katapult je preventivni socialnovarstveni program, ki deluje pod okriljem *CSD Gorenjska*. Namenjen je posameznikom in posameznicam, ki se soočajo s težavami zaradi zasvojenosti in so motivirani za spremembo življenja brez psihoaktivnih substanc. Posebnost programa je njegova majhna kapaciteta – v program se lahko istočasno vključi le do šest uporabnikov, kar omogoča poglobljeno obravnavo, delo na osebnih delovnih temah in izkušnjo pristnega življenja v skupnosti. Program je zasnovan tako, da uporabnikom omogoča izkušnjo pristnega življenja v skupnosti, saj ne temelji na popolni izolaciji od okolja. Vpetost v lokalno skupnost pomembno prispeva h krepitvi

abstinence, samostojnosti in prevzemanju odgovornosti za lastno življenje. Vsakodnevno življenje v skupnosti je organizirano tako, da se čim bolj približa življenju izven programa, kar uporabnikom olajša prehod v samostojno življenje (CSD Gorenjska, b. d.).

1.3.2.3 *Projekt Človek*

Projekt človek je javni socialnovarstveni program, ki ga izvaja *Društvo Projekt človek*, pod okriljem *Centra za socialno delo Zasavje – enote Trbovlje*. Društvo izvaja programe za samopomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo oseb z različnimi oblikami zasvojenosti. V program pa se lahko vključijo tudi družinski člani. Socialno rehabilitacijo izvajajo različni strokovnjaki, laični delavci in tudi strokovni delavci s premagano izkušnjo zasvojenosti (CSD Zasavje, b. d.).

1.3.2.4 *Društvo UP* in sodelovanje s *CSD Zasavje*

Center za socialno delo Zasavje – enota Trbovlje že vrsto let sodeluje tudi z *Društvom UP*, ki nudi brezplačne psihoterapije, svetovanja in informiranja posameznikom, družinam, parom ter mladostnikom, ki so se znašli v obremenjujoči situaciji, povezani z zasvojenostjo. Omenjeno društvo na *CSD Zasavje* – na *enoti Trbovlje* izvaja individualna in skupinska svetovanja (CSD Zasavje, b. d. in Društvo UP, b. d.).

2 FORMULACIJA PROBLEMA IN RAZISKAVA

Raziskovanje doživljanja in posledic, ki jih ima zasvojenost z alkoholom na bližnje družinske člane, je za socialno delo zelo pomembno. V preteklosti je bila tematika zasvojenosti z alkoholom bolj prisotna v strokovni in raziskovalni sferi, danes pa je nekoliko zdrsnila v ozadje. Večina slovenske literature na tem področju izvira iz obdobja pred letom 1990 (Tihole, 1986; Studen 1986; Rugelj, 1984), primanjkuje pa sodobnih raziskav, ki bi odražale izzive in potrebe današnjega časa.

Avtorji Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 91) ugotavljajo, da so lahko kvalitativne študije pomemben doprinos k poglobljenemu razumevanju dejavnikov, ki vplivajo na slabšo kakovost življenja, zdravje in izzive bližnjih oseb, zasvojenih z alkoholom. Obenem opozarjajo na oviro, s katero se raziskovalci pogosto soočajo – težak dostop do bližnjih, ki se zaradi stigme pogosto izogibajo vključevanju v raziskave.

V socialnem delu moramo si moramo prizadevati, da bodo glasovi družinskih članov slišani. Družinam moramo zagotoviti podporo na način, da se ne bodo počutile stigmatizirane, temveč opolnomočene in podprte pri soočanju z izzivi, ki jih prinaša zasvojenost z alkoholom v ožjem družinskem krogu.

V raziskavi se osredotočamo na izzive, s katerimi se družinski člani soočajo ob zasvojenosti z alkoholom pri družinskem članu, ter na pomoč in podporo, ki so jo pri tem prejeli. Cilj je odkriti morebitne pomanjkljivosti v obstoječem sistemu pomoči in podpore, prepoznati primere dobrih praks, ki jih je vredno krepiti, ter oblikovati predloge za izboljšanje podpore družinam v podobnih situacijah. Raziskujemo tudi povezavo med zasvojenostjo z alkoholom in družinsko dinamiko. Zasvojenost z alkoholom namreč pripelje do motnje v družinskem delovanju, otroci oseb, zasvojenih z alkoholom, pa tudi njihovi partnerji lahko pogosto predstavljajo ranljivo skupino, saj se soočajo z mnogimi spremembami, kot je prevzem novih družinskih vlog in odgovornosti (Thomas 2012, str. 64).

V okviru raziskave zastavljamo naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako so družinski člani doživljali oz. doživljajo družinsko življenje ob zasvojenosti družinskega člana z alkoholom?
- S katerimi izzivi so se soočali oz. se soočajo družinski člani osebe, zasvojene z alkoholom?

- Kakšno pomoč in podporo so prejeli oz. prejemajo družinski člani pri soočanju z izzivi, povezanimi z zasvojenostjo z alkoholom družinskega člana?
- Kakšno pomoč in podporo bi si želeli oz. bi potrebovali družinski člani pri soočanju z izzivi, povezanimi z zasvojenostjo z alkoholom družinskega člana?

2.1 Metodologija

2.1.1 Vrsta raziskave

Izvedena raziskava je kvalitativna, saj smo zbirali besedne opise in ne številčnih podatkov, obenem pa tudi empirična, saj smo s spraševanjem zbirali novo, neposredno izkustveno gradivo (Mesec, 2009, str. 84–85).

2.1.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Podatke za raziskavo smo pridobili z metodo spraševanja, in sicer s polstrukturiranim intervjujem. Merski instrument so predstavljale vnaprej pripravljene smernice za polstrukutirani intervju (glej prilogo 9.1). Oblikovanih je bilo nekaj odprtih vprašanj, ki so se med intervjuji po potrebi dopolnjevala z dodatnimi podvprašanji. Vsi opravljeni intervjuji so bili po izvedbi zapisani in transkribirani. Skupno smo izvedli osem intervjujev, transkripti pa so dostopni v osebnem arhivu.

2.1.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo predstavljajo polnoletni ožji družinski člani, katerih bližnji (mati, oče, brat, sestra, sin ali hči) so imeli ali imajo izkušnjo zasvojenosti z alkoholom in živijo v Republiki Sloveniji. V raziskavo smo vključili tako družinske člane, katerih bližnji so se v preteklosti uspešno soočili z zasvojenostjo, kot tudi tiste, katerih bližnji se z zasvojenostjo še vedno soočajo, saj gre pri številnih za dolgotrajen proces.

Vzorec je neslučajnostni in priložnostni, saj smo sprva izbrali najdostopnejše sogovornike, kasneje pa smo z izborom nadaljevali po metodi snežne kepe, saj je izbrano populacijo težko prepoznati in doseči. Vzorec je obsegal osem oseb – družinskih članov. Pet intervjuvancev je imelo izkušnjo življenja z zasvojenim staršem, dva intervjuvanca sta imela izkušnjo življenja z zasvojenim partnerjem, ena intervjuvanka pa je imela izkušnjo življenja z zasvojenim bratom.

Vzorec je sestavljalo sedem žensk in en moški. Ženske so bile stare 22, 24, 24, 26, 53, 55 in 71 let. Štiri so bile študentke, ostale tri pa so bile po izobrazbi inkluzivna pedagoginja, trgovka in komercialistka. Moški intervjuvanec je bil star 27 let, po izobrazbi je tehnik računalništva. Dve intervjuvanki sta prihajali iz Dolenjske, šest pa iz Osrednjeslovenske regije. Do prvega intervjuvanca smo prišli preko osebnih poznanstev.

2.1.4 Zbiranje podatkov

Pri zbiranju podatkov smo najprej stopili v stik z intervjuvancem, s katerim smo imeli osebno poznanstvo, ter ga povabili k sodelovanju v raziskavi. Po privolitvi in opravljenem prvem intervjuju smo intervjuvanca povprašali, ali pozna koga z izkušnjo zasvojenosti z alkoholom pri družinskem članu in meni, da bi bil pripravljen sodelovati v raziskavi. Intervjuvanci so nato sami stopili v stik s potencialnimi sodelujočimi, preverili njihovo pripravljenost za sodelovanje ter posredovali njihove kontakte. Po enakem postopku smo dosegli še preostale sogovornike. Do treh intervjuvancev smo prišli preko osebnih poznanstev, do petih pa preko osebnih poznanstev že sodelujočih intervjuvancev.

Vse osebe, ki so bile povabljene k sodelovanju, smo seznanili z namenom raziskave, načinom izvedbe intervjuja in okvirnim časom trajanja pogovora. Vsakemu posamezniku smo ponudili dve možnosti izvedbe intervjuja: v živo ali preko informacijsko-komunikacijske tehnologije v spletnem okolju *Zoom* ali *Skype*. Za to možnost smo se odločili, saj gre za bolj občutljivo temo pogovora, o kateri se sogovorniki lažje pogovarjajo v njim prijetnem in varnem okolju. V vsakem primeru smo se prilagodili željam sogovornikov, da bi se ti med pogovorom počutili čim bolj udobno.

Vsem intervjuvancem je bilo zagotovljeno, da bodo pridobljeni podatki obravnavani anonimno in da bo njihova zasebnost varovana. Prav tako je bilo od njih pridobljeno soglasje za snemanje intervjujev, pri čemer je bilo pojasnjeno, da bodo posnetki uporabljeni izključno kot pripomoček pri pripravi natančnih transkriptov, potrebnih za obdelavo podatkov. Posnetki bodo hranjeni eno leto po izvedbi intervjuja, nato pa bodo uničeni. Ena izmed intervjuvank snemanja ni dovolila, zato so bili njeni odgovori med pogovorom sproti zapisani, pogovor pa je bil naknadno čim bolj natančno rekonstruiran.

Intervjuji so bili izvedeni v obdobju med 2. 12. 2024 in 10. 3. 2025. Večina pogovorov je trajala približno 35 minut.

2.1.5 Obdelava in analiza podatkov

Zbrano gradivo, pridobljeno z intervjuji, je bilo kvalitativno obdelano. Prvi korak obdelave podatkov je bil zapis pogovorov iz intervjujev. Pri tem so bili intervjuji parafrazirani, kar pomeni, da so bili ponekod zapisani v skladu s pravopisno knjižno normo. Intervjuje sem bili zatem označeni s črkami po abecednem redu. Nato so bili izbrani in oštevilčeni relevantni deli besedila glede na predmet raziskave, s čimer so bile oblikovane enote kodiranja.

Sledilo je odprto kodiranje (glej prilogo 9.2), pri katerem je bila vsaki enoti kodiranja pripisana ustrezna oznaka, kategorija, nadkategorija in tema, pri čemer je bila uporabljena pregledna tabela. Nadaljevali smo z osnim kodiranjem (glej prilogo 9.3), v okviru katerega so bile zbrane vse enote kodiranja z enakim pojmom in razvrščene glede na skupne kategorije, nadkategorije in teme.

Na osnovi odprtega in osnega kodiranja so bili nato predstavljeni rezultati raziskave. Rezultati so razvrščeni po temah in podkrepljeni z izjavami intervjuvancev, zapisanimi v ležečem tisku. V razpravi so dobljeni rezultati smiselno povezani s teoretičnimi izhodišči, predstavljenimi v teoretičnem uvodu.

2.2 Rezultati raziskave

V tem podpoglavju so zgoščeno predstavljeni rezultati, smiselno razporejeni po tematskih sklopih.

2.2.1 Tema 1: Zasvojenost z alkoholom

K razvoju zasvojenosti z alkoholom prispeva več različnih dejavnikov. Polovica intervjuvancev je povedala, da so se z zasvojenostjo z alkoholom soočali že v družini družinskega člana, zasvojenega z alkoholom. *»Po mojem je bila ona že skos k temu nagnjena, ker ima že ona to iz svoje familije, že njen oče je bil ful alkoholik in je tudi umrl tko, od alkohola« (A2).* Nekateri intervjuvanci so kot dejavnik izpostavili težke življenjske okoliščine, kot sta na primer možganska kap ali izguba zaposlitve. *»Osebno menim, da so se prvi oz. resni znaki zasvojenosti pojavili, ko se je mami znašla v težki življenjski situaciji. V tistem obdobju se je zgodilo veliko… glavni povod za vse skupaj pa je bil izguba službe in izdaja ljudi, katerim je zaupala« (G2).* Intervjuvanca sta kot dejavnik razvoja zasvojenosti pri družinskem članu prepoznala psihološke dejavnike, kot je na primer depresija. *»Mislim ne iz nič, on je bil itak, je imel ful težave z depresijo« (B4).* Kot dejavnike so intervjuvanci navedli tudi osebnostne lastnosti, slabe družinske razmere, obremenitev in nezadovoljstvo s svojim

življenjem. *»Menim, da oče ni imel prave vzgoje v svojem otroštvu« (C35). »Se mi zdi, da je njegov alkoholizem nastal iz te neke zagrenjenosti, ker ni bil to, kar je hotel oz. bolj ker ni imel vsega, kar je hotel« (E4).*

Intervjuvanci so povedali, da so prve znake zasvojenosti pri družinskem članu opazili že pred nekaj leti. Nekateri so te znake zaznali v otroštvu, pri drugih pa so postali bolj opazni v kasnejših letih. *»Starejša ko sem bila, bolj sem razumela okolico in dogajanja okoli sebe. Med seboj sem bolje povezovala dogodke in vedenje oseb in jih tako lažje razumela« (C7).* Intervjuvanci so povedali tudi, da sprva nenavadnega vedenja niso povezovali z zasvojenostjo. *»Ko sem bila majhna, sem zaznala čudno vedenje svojega očeta, ampak temu nisem prepisovala velike teže, saj ko si majhen, ne razumeš vseh stvari« (C12).*

Intervjuvanci so opazili različne znake, ki so kazali na to, da se družinski član sooča z zasvojenostjo z alkoholom. Med prvimi znaki so bili navedeni pretiravanje z alkoholom na zabavnih dogodkih, zapiranje vase, izoliranost, izmikanje pogovoru, razdražljivost, nervoza, slabo počutje, uživanje ene pijače na dan, depresija in želja po alkoholu. *»In zelo se je zaprla vase« (G5). »Vedno je bila želja po alkoholu« (H3).* Ko se je zasvojenost stopnjevala, so intervjuvanci opazili prekomerno uživanje alkohola med vikendi, med tednom, po službi, dokler ni bilo najhuje, ko je bil alkohol prisoten vsak dan. *»Potem je bilo vsak vikend, potem že med tednom … na koncu je bil pijan vsak dan« (D6).*

Poleg tega so intervjuvanci pri družinskem članu zaznali zanikanje pitja alkohola, večjo razdražljivost in hitre izbruhe jeze. *»Hitreje je bil jezen« (C16). »Kaj sem še opazila … ni hotel priznat, da je pil. Sama sem vedela, da je…« (E19).* Intervjuvanci so pri družinskem članu opazili tudi spremembe v vedenju, kot so jok, razdražljivost, jeza zaradi malenkosti, intenzivnejša jeza, egoizem, laži, lažne obljube, agresivnost, nihanje razpoloženja, pogosto nezadovoljstvo, pritoževanje, prekomerno uživanje alkohola, skrivanje steklenic, nepotrpežljivost, razgrajanje, vzkipljivost, nesramnost, spodbujanje skupnega uživanja alkohola, skrivanje pitja alkohola in nezanimanje za druge stvari. *»Potem ko sem začela omejevati, koliko popije, je začel meni nuditi alkohol, da je lahko še on pil« (H4). »On, ko je bil pijan, je znal sredi noči začeti razgrajat« (F25).*

Večina intervjuvancev je povedala, da so družinski člani zanikali zasvojenost z alkoholom. *»On je rekel, da nima težav« (D82).*

Intervjuvanka je povedala, da je družinski član za nekaj časa vzpostavil abstinenco od alkohola, vendar se je zasvojenost vrnila in postala še intenzivnejša. *»To obdobje je trajalo leto dni, potem pa se je vrnila zasvojenost« (C30).*

2.2.2 Tema 2: Doživljanje družinskega življenja z zasvojenim članom

Intervjuvanci so na začetku zasvojenosti družinskega člana poskušali pomagati, na primer z usmerjanjem na pozitivne stvari. *»In ga usmerjala na pozitivne stvari v življenju« (C28).* Intervjuvanka je povedala, da ji je mama na začetku zasvojenosti zaupala veliko svojih težav, medtem ko ji ona svojih ni mogla deliti. *»Na začetku je mami veliko svojih težav zaupala meni, ker ni imela nobene druge osebe, kateri bi lahko zaupala« (G11).*

Vsi intervjuvanci so poročali o tem, da se je odnos z družinskim članom z nastopom zasvojenosti z alkoholom spremenil. Povedali so, da je postal družinski član tako nezanesljiv, da mu več niso mogli zaupati. *»Nisem sem mogla več zanest nanjo« (A23)*. *»Manj sem mu tudi začela zaupati« (E34).*

Ena intervjuvanka je povedala, da je prevzela skrb za družinskega člana, druga pa je imela občutek, da nima brata. *»Drugače pa ja, meni se zdi, da jaz nisem imela brata. Mislim, tako kot včasih vidiš, da brat poskrbi za mlajšo sestro, jo ščiti na nek način, jo, ne vem, uči vozit avto in podobno« (B59).*

Intervjuvanci so med drugim povedali, da je odnos postopoma izginjal in postal le še površinski. Boleče besede in dejanja so v veliki meri vplivala na odnos, tako da se je spremenil njihov pogled na družinskega člana. Zaznali so, da so ga začeli izključevati iz vsakdana in se oddaljevati ter da je oseba, ki so jo poznali, začela izginjati. Poleg tega so se začeli družinskega člana bati, saj je bilo veliko laži s strani zasvojenega družinskega člana. *»S tem je najin odnos začel izginjati oz. se slabšati do točke, da ga danes ne vidim več kot očeta« (C37).* Kot spremembo v odnosu so zaznali tudi nezanimanje za družino in zanimanje le za alkohol. *»Ko pa je začel pit, ga nisem več zanimala ne jaz niti otroka« (H11).* Ena intervjuvanka se je sprva trudila rešiti odnos z možem zaradi otrok, a je na koncu zaradi moževe zasvojenosti z alkoholom zahtevala razvezo. *»Sama sem hotela potem tudi ločitev, ker nisem mogla več tako živeti …« (E36).*

Intervjuvanci so povedali tudi, da je bil družinski član v stanju opitosti in treznosti popolnoma drugačen človek. »*Druga pa je bila oseba, katere nisem poznala in bila nanjo jezna« (G42). »(Ko je bil trezen) se je dalo tudi marsikaj z njim pogovorit« (F13).*

Na odnos ene od intervjuvank z družinskim članom je vplivala težka življenjska okoliščina. Intervjuvanka je dolgo časa očeta krivila za prezgodnji porod, saj je med bežanjem pred njim padla. »*Bil je prezgodnji porod … sem zelo dolgo očeta krivila. Pa ni bil on nič kriv, sem imela mačjo bolezen … to je bil vzrok za prezgodnji porod in … in izgubo otroka« (F69).*

Glede starševstva svojih staršev so intervjuvanci povedali, da starš kljub zasvojenosti ni slab starš. »*Pa ni ona slaba mama« (A55).* Obenem pa so povedali, da starš ni opravljal svoje vloge, na primer da oče ni zagotovil varnosti in stabilnosti, ki bi jo kot starš moral. *»Z mamo nista dala varnosti in stabilnosti, ki bi jo kot starša morala dati svojim otrokom« (C44).* Intervjuvanci so povedali tudi, da jim starš ni dal nobenih smernic za življenje. »*Ni mi dal nobenih smernic za življenje« (D22).*

Večina intervjuvancev se je v življenju z zasvojenim družinskim članom soočala tudi z družinskim nasiljem. Le ena intervjuvanka je povedala, da nasilje v družini ni bilo prisotno. Obenem je povedala, da se je brat soočal s samomorilnostjo. »*Kvečjem je hotel sebi kaj naredit, ker se je hotel ubit« (B68).* V družinah intervjuvancev je bilo prisotno veliko psihičnega nasilja, štirje intervjuvanci pa so se soočali tudi s fizičnim nasiljem. Kot psihično nasilje so navedli grožnje s fizičnim nasiljem, zaklepanje v sobo zaradi psihičnega nasilja, grožnje s policijo, klic policije, kričanje, žaljivke, zmerjanje, poniževanje, psihološke pritiske, zaničevanje in skrivanje v kleti v času razgrajanja. *»Zato mi je začel butati in razbijati po vratih in mi groziti, da bo poklical policijo…« (C55). »Je bilo pa veliko kričanja« (E44).*

Kot fizično nasilje pa so intervjuvanci navedli fizično nasilje med staršema, nasilje v času opitosti, klofute, fizično nasilje nad mamo, metanje stvari v mamo, nasilje nad otroki in nasilje po streznitvi na policiji. *»So ga pa nekajkrat tudi odpeljali na streznitev, ampak potem ko je prišel domov, je bila katastrofa« (F92). »Veliko je bilo fizičnega nasilja med mamo in očetom« (C59).* Ena od intervjuvank je zaradi nasilja zapustila dom in šla začasno živeti k svojcem. *»To je pripeljalo do te intenzitete, da sem se odločila, da se za 2,5 meseca preselim k ožjim družinskim članom« (C58).* Večina intervjuvancev svojega doma ni doživljala kot varnega. *»Zadnja leta mi dom ni bil dom« (C45).*

Intervjuvanci so se v času življenja z zasvojenim družinskim članom soočali z različnimi čustvi in občutki. Nekateri intervjuvanci so povedali, da so se ta čustva in občutki pojavili šele kasneje. *»Se mi zdi, da je potem, ko se je vse skupi mal umirilo, zdaj ko je brat okej… da je zdaj prišlo za mano« (B44).* Intervjuvanci so povedali, da jim ni bilo lahko, saj so bili zelo obremenjeni, veliko je bilo

stresa. »*To je bilo zelo stresno obdobje« (D41)*. V lastnem domu so se zaradi zasvojenosti družinskega člana počutili neprijetno. Soočali so se tudi z občutkom nemoči in osamljenosti. *»Obenem sem se počutila slabo tudi, ker mu nisem znala pomagat« (E58). »Recimo in se v nekem trenutku počutiš, kot da si samo ti ta, ki mora to preživljati« (A87).* Intervjuvanci so občutili tudi sram zaradi zasvojenosti družinskega člana. *»Sram te je, da je tvoj starš alkoholik« (G37).* Med intervjuvanci je bil pogost občutek tudi strah in nevednost. *»Priznam, da sem se očeta, ko je bil v takem stanju, bala« (C48). »Nikoli nisem vedel, kakšno stanje je doma« (D53)*. Prav tako so se nekateri intervjuvanci soočali z jezo. *»Včasih sem bila tudi zelo jezna, ker se ti ne zdi pošteno« (H41).*

Med čustvi in občutki, s katerimi so se intervjuvanci soočali, so bili navedeni tudi občutek izgube starša, otopelost med dogajanjem, utrujenost, spraševanje »*zakaj jaz*«, strah pred bratovo samomorilnostjo in usmerjenost na prepoznavanje znakov samomorilnosti. Prisotna sta bila tudi trud za ohranjanje stabilnosti v družinskem okolju, usmerjenost na iskanje rešitev, hkrati pa razumevanje, želja po pomoči in odpor do pomoči. Omenjeni so bili še občutki prizadetosti, usmiljenja, zavedanja bolezni, pomanjkanja zaupanja vase, občutja ničvrednosti, žalosti in podobno. »*Takrat sem imela občutek, da sem izgubila oba starša« (A34). »Me je bilo pa ful strah, da bi si brat kaj naredil, ker je večkrat rekel, da se hoče ubit« (B46).*

Težko je bilo sprejeto tudi zavračanje pomoči s strani družinskega člana, kar je pri eni izmed intervjuvank povzročilo veliko stisko. Sama je težko sprejela, da brat ne želi njene pomoči. *»Meni je bilo najtežje to, da ni sprejel moje pomoči« (B52).*

Ena od intervjuvank je povedala, da je dobro prepoznala, kdaj je oče pod vplivom alkohola, predvsem po mimiki obraza in očeh. Svoje vedenje je prilagajala glede na to, ali je bil oče pod vplivom alkohola ali ne. *»Po obnašanju sem takoj vedla, kdaj lahko rečem kaj in kdaj je boljše, da sem tiho in na kratko kaj vprašaš in čim prej greš od doma« (F24).*

2.2.3 Tema 3: Izzivi družine ob življenju z zasvojenim članom

Intervjuvanci so poročali o spremembi vlog znotraj družine. Povedali so, da so morali prevzeti skrb za svojega starša, zasvojenega z alkoholom. *»Mama zelo veliko dela, zato sva skrb za očeta prevzela jaz in sestra. Nekako ti ne preostane drugega« (D64).* Med drugim so intervjuvanci prevzeli tudi vlogo rešitelja in vlogo starša. *»Jaz sem prevzela vlogo nekega rešitelja« (A44).*

»Sčasoma pa zmeraj več, tako da se na koncu vloga očeta in sina obrne« (D63). »Jaz sem postala vmes starš tudi iz finančnega vidika, ker sem ji posojala denar, ker ni imela« (G44). Intervjuvanci so poročali o tem, da so sami prevzeli več skrbi za družino in dom ali pa so prevzeli več odgovornosti. *»Ker je vsa skrb za otroke in dom … ko je bilo najhujše, sem bila sama za vse« (E71).*

V družini so otroci hitreje postali samostojni in prevzeli skrb zase. *»Otroka sta postala zelo skrbna, samostojna« (H42). »Zelo hitro sem se morala naučiti skrbeti sama zase« (C96).* En intervjuvanec je poročal o tem, da je moral sprejemati težke odločitve, ki jih glede na svoja leta ne bi smel. *»Sam sem moral sprejeti odločitve, ki jih za tista leta ne bi rabil oz. celo ne bi smel« (D65).*

Nekaj intervjuvancev je poročalo o tem, da zasvojenost družinskega člana ni vplivala na ekonomski status družine. »*Jaz pa sem tudi imela oz. imam v redu plačo« (E51).* Večina intervjuvancev pa je povedala, da je zasvojenost družinskega člana vplivala na ekonomski status družine. Intervjuvanci so poročali o tem, da so imeli veliko dolgov in neplačanih položnic. *»Oče je moral prodati avto zaradi dolgov, ki si jih je nakopal« (C64).* Ena od intervjuvank je povedala, da je morala mama skrbeti za brata, zasvojenega z alkoholom, saj sam ni imel službe. *»Okej, mogoče je potem posledično večje breme padlo tudi na mami, ker ga je preživljala, hrana pa to« (B38).* Hkrati se je soočala tudi s strahom pred sinovimi dolgovi. *»Vmes vem, da je mamo skrbelo, da ne bi imel on kakšnih dolgov« (B39).* Intervjuvanci so poročali tudi o večjih finančnih težavah. *»In zaradi zasvojenosti očeta smo padli v veliko finančno krizo, ki je vplivala na vso družino« (C61).* Zaradi finančne stike so morali prodati stvari, nekaj pa so jih izgubili tudi zaradi dolgov. *»Financ ni bilo, začeli smo izgubljati (stvari)« (H32).* Intervjuvanci so povedali, da družinski član zaradi zasvojenosti ni več hodil v službo ali pa jo je zaradi zasvojenosti celo izgubil, kar je dodatno vplivalo na finančno stanje. *»Veliko je bilo dni, ko ni hodil v službo oz. vedno več, tako da se je to zelo poznalo na finančnem področju« (D36)*. Intervjuvanci so poročali tudi o tem, da so veliko denarja porabili za nakup alkohola.

Intervjuvanci so se soočali z nekaterimi izzivi znotraj socialne mreže in domačega okolja. Večina intervjuvancev je povedala, da so zasvojenost pred drugimi skrivali. *»Nisem hotela, da bi kdo vedel, kaj se doma dogaja« (E62).* Intervjuvancem je bilo težko deliti družinsko situacijo z drugimi. *»Priznanje. Predvsem je težko priznati ostalim, kaj se dogaja doma za štirimi stenami, saj je potem veliko podvprašanj na to temo« (C113).* Zaradi družinske situacije jim je bilo med prijatelji tudi

neprijetno. *»Med družbo mi je bilo zmeraj neprijetno, kadar je bilo govora o starših oz. očetih, saj nisem imel kaj lepega za povedat« (D51).*

Nekateri intervjuvanci so poročali o tem, da so zasvojenost kljub skrivanju prepoznali tudi drugi, na primer zaradi policijskih vozil pred hišo. *»Če živiš na vasi, se to itak hitro potem razve« (B34). »Moji dobri prijatelji oz. prijateljice so slutili, da je mogoče nekaj narobe« (C78). »Prav tako so videli policijska vozila pred našo hišo« (C85).* Nekateri intervjuvanci so povedali, da zasvojenost navzven ni bila vidna. *»Še zmeri je pa ona funkcionirala v smislu, da je hodila v službo. Tako da na ven niti ni bilo videti« (A53).*

Intervjuvanci so se soočali s stigmatizacijo. Poročali so o slabih sosedskih odnosih, med drugim pa so se soočali tudi z izmišljenimi zgodbami, opazovanjem sosedov, obsojanjem sosedov, enačenjem z zasvojenim staršem, obrekovanjem, označbo socialnega problema, drugačnim pogledom na družino in izzivanjem v šoli. *»Te mečejo v isti koš kot tvoje starše« (D57). »Sosedje pa ... rataš glava tema za obrekovanje« (G39).*

Intervjuvanci so povedali, da so zaradi zasvojenosti pri družinskem članu izgubili voljo do druženja in so se začeli zaradi strahu pred stigmatizacijo zapirati v hišo. *»Vedno bolj sem se začela zapirati v hišo« (C89).* Intervjuvanka, katere oče se je soočal z zasvojenostjo z alkoholom, je povedala, da je imela okolica do očeta spoštljiv odnos ter naklonjenost kljub njegovi zasvojenosti in težavam, ki jih je povzročil. *»In so ga vsi, ne glede na to, koliko sranja jim je naredil, imel radi« (F75).* Intervjuvanci so se je soočali z izzivi, povezanimi tudi z njihovimi bližnjimi in s prijatelji, na primer pripisovanje krivde za moževo zasvojenost. *»Pri sorodnikih sem dobila odgovor, da pije alkohol, ker ga varam« (H64).*

Intervjuvanci so navedli, da imajo različen odnos do alkohola. Večina jih ima negativen odnos, nekaj pa jih je povedalo, da alkohol tudi sami občasno uživajo. *»Imam ničelno toleranco do alkohola« (C106). »Rada popijem vino, ko pridem domov, da se umirim« (H49).* Dve intervjuvanki sta povedali, da alkohola doma nikoli ne uživajo. *»Ampak v familiji ga pa pač ni več in se ne pojav in niti noben več ne reče, a bomo nazdravil, pač ne ni več tega« (A71). »Doma ga pa ne pijemo, nikoli« (B73).*

Intervjuvanci so se z izzivi srečali tudi pri iskanju pomoči in podpore. Kot izziv so med drugim navedli odklanjanje pomoči zaradi zanikanja zasvojenosti s strani družinskega člana ter zadržanost

pred deljenjem informacij o družinski situaciji. *»Največji izziv je bila mami. Ker nekomu dopovedat, da potrebuje pomoč, uf« (A79)*. *»Drugače pa najbolj priznati, kaj se doma dogaja« (G58).* Izpostavili so tudi nepoznavanje različnih možnosti pomoči in podpore, pomanjkanje časa za skrb zase in nevednost. *»Nikoli nisem vedel, kakšno stanje je doma« (D53).* Intervjuvanci so poročali, da se je izziv pojavil tudi pri policiji, saj je družinski član ob njihovem obisku zanikal razgrajanje. *»Samo ko je prišla policija, je bil on zelo prijazen, da noče nobenemu nič« (F28).* Ena intervjuvanka je poročala o tem, da so se soočali z izzivi na psihiatrični bolnišnici, saj je bil brat kljub samomorilnosti zavrnjen. *»In una ženska tam je rekla mami: 'on men ne zgleda tak, da se bo ubil'« (B93).* Ena intervjuvanka se po pomoč ni obrila na center za socialno delo, ker je mislila, da je ne bo nihče poslušal. *»Saj pravim, nismo je iskali. Tudi če bi jo, sociala ne bi poslušala ene osnovnošolke« (F99).*

Intervjuvanke so se srečale z izzivi tudi pri svojih bližnjih. Izpostavile so, da nekateri bližnji sorodniki niso upoštevali prošnje, da naj zasvojenemu članu ne ponujajo alkohola. Izrazile so tudi, da pomoč zasvojenemu družinskemu članku s strani nekaterih bližnjih ni bila ponujena. »*Najbolj ni bilo v pomoč to, da so drugi družinski člani »razumeli«, da je mami alkoholik in govorili, kako mora nehat pit ... obenem so ji pa točili alkohol ... in se celo skupaj z njo napili« (G56).* Ena intervjuvanka se je srečala tudi z očitki, da sama laže, mož pa govori resnico, zaradi česar ji sorodniki niso želeli pomagati. *»Na začetku so bolje verjeli njemu kot meni in nisem dobila nobene pomoči« (H60).*

Večina intervjuvancev se v šoli ali službi ni soočala z izzivi, saj so družinske razmere zadržali zase. *»V službi tudi nisem govorila o tem« (F54).* Nekaj intervjuvancev pa se je srečalo z izzivi tudi na tem področju. Poročali so o slabih poslovnih odnosih in slabši zbranosti. *»Mogoče se je bilo težje zbrati kakšen dan, ker sem bila utrujena« (E53)*. En intervjuvanec je povedal tudi, da je moral prevzeti očetovo službo. *»Ker je imel svoj s. p., sem jaz prevzel njegove stranke in pustil svojo službo« (D40).*

Večina intervjuvancev se je soočala tudi z zdravstvenimi izzivi. Poročali so o paničnih napadih, težavah s spanjem, slabem počutju, pomanjkanjem potrpežljivosti, nervozi, skrbeh zaradi otrok, strahom pred temo, tesnobo, travmah, neprestani pripravljenosti na beg, strahu, vnetju želodca in podobno. *»Zaradi vsega psihičnega nasilja sem ponoči imela panične napade« (C74).*

Intervjuvanci so se soočali z izzivi tudi pri partnerskem odnosu. Eden izmed intervjuvancev je moral prevzeti službo svojega očeta, s čimer se partnerka ni strinjala. *»S partnerko sva takrat že živela na svojem in je to zelo vplivalo na najin odnos, saj se ona s tem ni strinjala. Nisva vedela, kako bo, ker sam tega dela prej nisem opravljal« (D42).* Prav tako je moral na začetku zveze pred partnerko skrivati svojega očeta, kadar je bil pod vplivom alkohola. *»Večkrat sem skrival svojega pijanega očeta pred njo, ko je prišla k meni domov« (D54).*

Intervjuvanka pa se je soočala z izzivi, povezanimi s socialno službo. Socialna služba je obiskovala njihovo družino, a se je oče ob obiskih vedno pretvarjal, da ni nič narobe. Kasneje je socialna služba preverjala situacijo v njeni novi družini, kar jo je zelo razjezilo. *»Dovolil so si, da me pridejo kontrolirat, ko nisem bila več v tem okolju, kako mi zdaj živimo. Še danes mi grejo kocine pokonci, še danes me prime tak bes« (F81).*

2.2.4 Tema 4: Prejeta pomoč in podpora

Nekateri intervjuvanci so poročali o tem, da družinski član, zasvojen z alkoholom, ni hotel sprejeti pomoči. *»Ni me pustil zraven, ni hotel pomoči« (B26).*

Drugi so povedali, da so zasvojeni družinski člani prejeli različne pomoči. Izpostavili so različne formalne in neformalne oblike pomoči in podpore, na primer bioenergijo, pomoč psihiatra, skupinske ledene potope, psihiatrično bolnišnico, pomoč tete, CSD, društvo Abstinent, Anonimni Alkoholiki, policijo, delo na sebi, poslušanje *podkastov* in dihalne vaje. *»Socialna delavka naju je napotila na društvo Abstinent« (E87). »Policija ga je prišla večkrat pomirit« (F90).*

Nekaj intervjuvancev je poročalo o tem, da je družinski član odklanjal pomoč s strani društev. Intervjuvanci so prejeto pomoč večinoma ocenili kot neučinkovito, na primer bolnišnično zdravljenje v psihiatrični bolnišnici zaradi takojšnje ponovitve zasvojenosti. *»Ko je bil tam, se je zdelo, da bo bolje … potem se ga je pa še isti dan, ko je prišel ven, napil« (D74).*

Nadalje so zaupali, da jim je bilo v izziv sprejeti pomoč, saj so imeli občutek, da bi s tem po nepotrebnem obremenjevali še druge ljudi okrog sebe. *»Misliš, da je bolje, če sam … da ne obremenjuješ še drugih« (D77).*

Pri soočanju z zasvojenostjo družinskega člana so prejemali različne oblike pomoči. Najpogosteje so se obrnili na bližnje (na prijateljice, babice, ožje družinske člane, partnerke, brate), ki so jim

nudili pogovor in čustveno podporo. Ena od intervjuvank je zaupala: *»Za alkohol sem povedala tudi svoji najboljši prijateljici« (G53).* Pomoč policije je bila zagotovljena predvsem na način pomiritve družinskega člana, kadar je zaradi zasvojenosti razgrajal. *»Da letiš na policijo, da ga pridejo pomirit ali pa se sam pomiri« (F27).* Koristna se je izkazala tudi pomoč društva Abstinent, kjer so družinski člani bolje razumeli problematiko alkoholizma in dobili priložnost za pogovor ter podporo: *»in (sem) še hodila sama potem nekajkrat, da bi bolje razumela ta alkoholizem« (E23)*. Nekateri so pomoč poiskali tudi na centru za socialno delo, kjer so jih usmerili na nevladne organizacije in društva s področja zasvojenosti, osebna zdravnica pa je sodelovala pri organizaciji bolnišničnega zdravljenja.

Intervjuvanci so kot najkoristnejšo pomoč izpostavili pogovor z zaupanja vredno osebo, saj jim je to pomagalo razbremeniti čustveno stisko. *»Koristi ti tako, da se imaš s kom pogovoriti, ko je najtežje« (D72).* Kot učinkovito pomoč so ocenili tudi podporo prijateljice, obisk društva Abstinent in umik ter bolnišnično zdravljenje družinskega člana, saj so v tem času občutili manj bremena. *»Ko je bil na psihiatriji, je bilo lažje, ker ni bila vsa skrb na meni oz. na nas« (H76).*

Po drugi strani pa so bili nekateri z oblikami pomoči manj zadovoljni. Kot manj učinkovito so ocenili pomoč centra za socialno delo, saj so bili pogosto le napoteni na nevladne organizacije in društva, niso pa prejeli konkretne pomoči. Tudi pomoč policije se je včasih izkazala za dvorezen meč, saj je zasvojen družinski član pogosto po vrnitvi s streznitve na policiji doma povzročal še hujše razgrajanje in tako se je situacija v družini le še poslabšala.

Ena intervjuvanka je opozorila tudi na neprimeren odnos socialne delavke, ki je po njenem mnenju pristopala preveč ostro in premalo razumevajoče. *»Na centru je bila socialna delavka kar malo … hm … ostra? Saj razumem na nek način, ampak …« (E106).*

2.2.5 Tema 5: Želena pomoč in podpora

Intervjuvanci so izrazili, da si za zasvojenega družinskega člana želijo ustrezno skrb v primerni ustanovi. Želijo si tudi, da bi mu pomagali pri iskanju vzrokov za zasvojenost in pri iskanju zaposlitve. *»Jaz si najbolj želim, da ti ustanove v Sloveniji znajo pomagati pri tem« (D86).*

Prepričani so, da bi morali pomoč in podporo osebam, ki se spopadajo z zasvojenostjo, nuditi strokovnjaki z izkušnjami in osebni zdravniki. *»Za te, ki so alkoholiki, pa nekdo z izkušnjami«*

(A89). Po njihovem mnenju bi se morala pomoč izvajati bodisi v ustreznih ustanovah bodisi pri osebnem zdravniku. *»Za njega pri zdravniku« (H79).*

Intervjuvanci bi si sami želeli več možnosti pomoči in podpore v obliki skupine za mlade in individualnega pogovora (s strokovnjakom), kjer bi lahko odkrito spregovorili o svojih izkušnjah in občutkih, skupinskih pogovorov ter finančne pomoči. *»Da bi mi bil bolj omogočen pogovor z osebo oz. strokovnjakom, kateri bi lahko povedala vse« (C118)*. En intervjuvanec meni, da bi morale primerne ustanove bolje poskrbeti za osebe, zasvojene z alkoholom, saj bi na tak način razbremenile družinske člane. *»Ne bi smelo biti tako…vsaj jaz tako mislim. Ker jaz ne rabim … ne vem … psihiatra, jaz najbolj rabim to, da ni vse na meni« (D93).*

Poudarili so tudi, da bi morali pomoč mladim družinskim članom nuditi strokovnjaki, ki so jim po letih bližje, saj bi jih tako lažje razumeli. Prav tako menijo, da bi moral pomoč in podporo izvajati nekdo z empatijo, izkušnjami in občutkom za delo z ljudmi. *»Nekdo, ki ima izkušnje s takimi ljudmi. Ker če nisi sam tega doživel, videl … marsikaj ne veš. Znajo dobro skrivati in se lepe delati« (F106).*

Ob tem je ena intervjuvanka izpostavila problematičen odnos strokovnih delavcev do družinskih članov. Po njenem mnenju bi morali bližnje jemati bolj resno. Sama je imela negativno izkušnjo na psihiatrični bolnišnici, ko so njenega brata, kljub njegovim samomorilnim nagnjenjem, zavrnili, njej pa dali občutek, da pretirava. *»Kaj pa vem. Najprej bi bilo fajn, če bi te kdo bolj resno vzel, ne da prideš na psihiatrijo pa ti rečejo, mah sej ne zgleda, k da se bo ubil« (B101).*

Intervjuvanci so izrazili željo, da bi se pomoč izvajala na domu ali na daljavo, preko platforme *Zoom*. *»Mogoče na domu ne bi bilo tok slabo, ja …« (B112).* Ob tem so poudarili, da bi moral biti prostor izvajanja posameznikova odločitev. Ena intervjuvanka je izrazila zadržanost do izvajanja pomoči in podpore na centru za socialno delo, saj meni, da se marsikdo tam ne bi dobro počutil zaradi osebnih zadržkov do tovrstnih ustanov. *»Marsikdo ne mara sociale … že iz principa ne bi … ne bi hotel tja« (F107).*

3 RAZPRAVA

Kako so družinski člani doživljali oz. doživljajo družinsko življenje ob zasvojenosti družinskega člana z alkoholom?

Pri razvoju zasvojenosti imajo pogosto pomembno vlogo težke življenjske okoliščine, socialni pritiski, slabše strategije soočanja z izzivi ter neprimeren odnos do alkohola, ki se pogosto razvije že v obdobju odraščanja. Vzorce uživanja alkohola lahko posamezniki pogosto prevzamejo tudi z opazovanjem pomembnih oseb v svojem okolju (Program Mira, 2020). Edenberg in Foround (2013, str. 2) sta izpostavila, da je eden od pomembnih dejavnikov razvoja zasvojenosti z alkoholom tudi genetika.

Intervjuvanci so pri družinskih članih, zasvojenih z alkoholom, prepoznali različne dejavnike razvoja zasvojenosti, med njimi je bil najpogostejši dejavnik zasvojenost v izvorni družini. Omenili pa so tudi težko življenjsko okoliščino, psihološke dejavnike, osebnostne lastnosti družinskega člana, slabe družinske razmere, obremenitev in nezadovoljstvo s svojim življenjem. Nekateri intervjuvanci so znake zasvojenosti pri družinskem članu opazili kasneje, ko so bili že odrasli, drugi pa že zelo zgodaj, pogosto že v otroštvu.

Zasvojenost z alkoholom spremljajo številni znaki in vedenjski vzorci. Med njimi so slabša sposobnost delovanja ob odsotnosti alkohola, pretirano vlaganje truda, časa in denarja v dostopanje do alkohola, jeza, razdražljivost in agresivno vedenje ob poskusih omejitve dostopa do alkohola, nezmožnost vpogleda v težave, ki jih povzroča pitje, in skrivanje uživanja alkohola. Zasvojenost prav tako pogosto vodi v zanemarjanje delovnih, športnih ali družabnih dejavnosti zaradi alkohola, izgubo življenjskega smisla ob misli na življenje brez alkohola, izguba nadzora nad uživanjem alkohola, nadaljevanje s pitjem kljub jasnim telesnim okvaram in duševnim težavam zaradi alkohola in podobno (Program Mira, 2020).

Intervjuvanci so pri družinskih članih opazili podobne znake zasvojenosti. Med njimi so bili pretiravanje s pitjem alkohola na zabavnih dogodkih, zapiranje vase, izoliranost, odmik od pogovora, razdražljivost, nervoza, slabo počutje, vsakodnevno uživanje alkohola, depresija in želja po alkoholu. Pri družinskem članu so pogosto opazili tudi spremembe v vedenju, kot so jok, razdražljivost, jeza zaradi malenkosti, egoizem, laži, lažne obljube, agresivnost, nihanje

razpoloženja, nezadovoljstvo, pritoževanje, prekomerno uživanje alkohola, skrivanje steklenic, nepotrpežljivost, razgrajanje, vzkipljivost, nesramnost, spodbujanje skupnega uživanja alkohola, skrivanje pitja alkohola in nezanimanje za druge stvari.

Na začetku zasvojenosti so intervjuvanci poskušali svojim družinskim članom pomagati, kar pa je zahtevalo veliko časa, energije in pozornosti, saj so večino svojega truda usmerili prav v reševanje njihove težave.

Studen (1986, str. 116) opredeljuje osebo, zasvojeno z alkoholom, kot človeka, ki je psihično in fizično zasvojen z alkoholom in se zaradi tega spremenjeno obnaša predvsem v družini, drugačen pa je tudi njegov odnos do dela (Studen, 1986, str. 116). Ramovš in Ramovš (2010, str. 7–8) pa dodajata, da se z razvojem zasvojenosti najprej in najhuje poruši sožitje z najbližjimi v družini.

Vsi intervjuvanci so poročali o tem, da se je odnos z družinskim članom ob nastopu zasvojenosti z alkoholom spremenil. Družinski član je postal nezanesljiv, težko zaupljiv, zanimal ga je le še alkohol, odnos je postal bolj površinski in je postopoma izginjal. Spremenil se je njihov pogled na družinskega člana, občutek so imeli, da oseba, ki so jo poznali, izginja. Obenem pa so povedali, da je bil družinski član drugačna oseba, ko je bil pod vplivom alkohola. Ena intervjuvanka je celo povedala, da se je odnos z očetom tako poslabšal, da ga ne vidi več kot očeta. Intervjuvanci, katerih starš se je soočal z zasvojenostjo, so različno gledali na družinskega člana kot starša. Ena intervjuvanka je mnenja, da mama kljub zasvojenosti ni slaba mama, druga dva intervjuvanca pa menita, da starša svojih starševskih dolžnosti nista opravljala.

Raziskava iz leta 2022 (Hellum, Bilberg in Nielsen) je pokazala, da življenje ob zasvojenem sorodniku povzroča velik stres. Intervjuvane osebe so opisovale svoje življenjske razmere kot zelo nevarne in izpostavljene stalni previdnosti. Življenjsko situacijo so opisale kot zelo nevarno, zaradi česar so bile ves čas zelo previdne. Pogosto so bile izpostavljene grožnjam in verbalnemu nasilju (Hellum, Bilberg in Nielsen, 2022). Tudi intervjuvanci v tej raziskavi so poročali o prisotnosti nasilja v svojih družinah, le ena od intervjuvank je povedala, da nasilje v nikakršni obliki ni bilo prisotno. Najpogosteje so se srečevali s psihičnim nasiljem, kot so grožnje, kričanje, žaljivke, zmerjanje, zaničevanje in podobno. Štirje intervjuvanci so se soočali tudi s fizičnim nasiljem, navedli so fizično nasilje med staršema, klofute, metanje stvari v mamo in fizično nasilje nad

otroki. Svojega doma zaradi nasilja niso doživljali kot varnega. Ena intervjuvanka je zaradi psihičnega nasilja s strani očeta celo za nekaj časa zapustila dom in odšla živet k sorodnikom.

Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 90–91) pravijo, da je življenje z bližnjim, ki je zasvojen z alkoholom, stresno, mučno in zelo čustveno. Tudi intervjuvanci so opisovali, da so se v takšnem okolju srečevali z občutki osamljenosti, sramu, strahu, žalosti, stresa, neprijetnosti, pa tudi z občutkom izgube starša in skrbjo za bratovo samomorilnost. Spraševali so se, zakaj prav oni živijo v družini, kjer je prisotna zasvojenost z alkoholom. Povedali so tudi, da so se z najtežjimi čustvi pogosto soočali z zamikom, in sicer šele takrat, ko so se razmere doma vsaj deloma umirile ali ko je družinski član uspešno začel premagovati svojo zasvojenost.

Ena od intervjuvank je povedala tudi, da je dobro prepoznala, kdaj je oče pod vplivom alkohola, predvsem po mimiki obraza in očeh. Glede na njegovo stanje se je tudi vedla. Vsi intervjuvanci so izpostavili stresnost življenja z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom, kot v raziskavi izpostavijo tudi Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 90–91).

S katerimi izzivi so se soočali oz. se soočajo družinski člani osebe, zasvojene z alkoholom?

Intervjuvanci so poročali o spremembi vlog znotraj družine. Ramovš (1981, str. 115) opozarja na razbitost vlog v družini, kjer je eden od staršev ali oba zasvojen z alkoholom. Pravi, da otroci pogosto prevzamejo vlogo odraslih in tako postanejo »starši lastnim staršem«. Dva intervjuvanca, ki imata starša, zasvojenega z alkoholom, sta poročala, da sta sama prevzela vlogo starša. Ena od intervjuvank je prevzela vlogo rešiteljice, kar lahko povežemo z vlogo »družinskega junaka«, o kateri govori Perko (2011, str. 24–37). »Družinski junak« skrbi za družino namesto zasvojenega starša, največkrat očeta, in tolaži mamo. To vlogo največkrat prevzame prvorojenec, ki je uspešen, odgovoren, na drugi strani pa pogosto osamljen in nezaupljiv (prav tam).

Tudi raziskava Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 94–95) je pokazala, da so intervjuvanke, ki so bile v partnerskem razmerju z osebo, zasvojeno z alkoholom, pogosto postale edine skrbnice doma. Podobno so intervjuvanci v tej raziskavi poročali, da so sami prevzeli več skrbi za družino, dom ali pa so prevzeli več odgovornosti. Dva intervjuvanca sta povedala, da sta morala skrbeti za svojega zasvojenega starša. En intervjuvanec je izpostavil, da je moral zaradi zasvojenosti očeta sam sprejeti težke odločitve, ki jih po njegovem mnenju glede na svojo starost ne bi smel oz. se ne bi smelo pričakovati od njega, da jih sprejme.

Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 90–91) opozarjajo, da prekomerno pitje alkohola družinskega člana pa pogosto vpliva tudi na ekonomski status družine. Trije intervjuvanci so poročali o tem, da zasvojenost družinskega člana ni vplivala na ekonomski status družine, medtem ko jih je pet poročalo o negativnih posledicah. Štirje intervjuvanci so poročali o tem, da so imeli veliko dolgov, eden pa je povedal, da so morali zaradi dolgov celo prodati družinsko hišo. Med ekonomske izzive so uvrstili tudi neplačane položnice, finančno krizo, neobiskovanje službe s strani zasvojenega družinskega člana, pretirano porabo denarja za nakup alkohola in izgubo ter prodajo premoženja zaradi finančne stiske.

Intervjuvanci so se soočali tudi z nekaterimi izzivi znotraj svoje socialne mreže in lokalnega okolja. Pet intervjuvancev je povedalo, da so zasvojenost pred drugimi skrivali in da jim je bilo družinsko situacijo težko deliti z drugimi. Štirje intervjuvanci so poročali o tem, da so drugi zasvojenost kljub skrivanju prepoznali. Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 90–91) opozarjajo, da bližnji oseb, zasvojenih z alkoholom, pogosto doživljajo stigmo in občutek izoliranosti. Pet intervjuvancev se je soočalo s stigmatizacijo. Poročali so o slabih sosedskih odnosih, izmišljenih zgodbah, opazovanju sosedov, obsojanju sosedov, enačenju z zasvojenim staršem, obrekovanju, označbi socialnega problema, drugačnem pogledu na družino in izzivanju v šoli. Ena od intervjuvank je povedala, da je izgubila voljo do druženja in da se je zaradi strahu pred stigmatizacijo začela zapirati v hišo.

Posebno izkušnjo je opisala intervjuvanka, katere oče je bil zasvojen z alkoholom. Povedala je, da je kljub njegovi zasvojenosti okolica do očeta ohranjala spoštljiv odnos in naklonjenost. Ena od intervjuvank pa je poročala o težavah z bližnjimi in prijatelji, ki so jo krivili za moževo zasvojenost.

Intervjuvanci so imeli različen odnos do alkohola. Večina je imela bolj negativen odnos, nekaj pa jih je priznalo, da ga tudi sami občasno uživajo. Ramovš (1988, str. 247) pravi, da so za uspešno zdravljenje zasvojenosti in ohranjanje abstinence potrebne spremembe tudi pri družinskih članih in v ožjem socialnem okolju – med drugim tako, da v prisotnosti zasvojenega družinskega člana ne uživajo alkohola. Dve intervjuvanki sta izpostavili, da doma alkohola zaradi zasvojenosti v družini striktno ne uživajo.

Intervjuvanci so se z izzivi srečali tudi pri iskanju pomoči in podpore. Ramovš (1988, str. 246) pravi, da se redko katera oseba, zasvojena z alkoholom, za zdravljenje zasvojenosti odloči prostovoljno (Ramovš, 1988, str. 246). Dve intervjuvanki sta kot izziv navedli odklanjanje pomoči

zaradi zanikanja zasvojenosti s strani družinskega člana. Kot izziv so družinski člani navedli tudi nepoznavanje različnih možnih oblik pomoči in podpore, pomanjkanje časa za lastno skrb in nevednost. Ena intervjuvanka je poročala, da so se soočali z izzivi na psihiatrični bolnišnici, saj je bil brat kljub samomorilnosti zavrnjen. Druga intervjuvanka je poročala, da se je izziv pojavil pri policiji, saj je družinski član ob njihovem obisku zanikal razgrajanje, podobno pa je doživela druga intervjuvanka ob obisku socialne službe. Ena intervjuvanka se po pomoč ni obrnila na center za socialno delo, saj je mislila, da je ne bo nihče poslušal.

Intervjuvanke so poročale o dodatnih izzivih, s katerimi so se srečevale v odnosu s svojimi bližnjimi. Med njimi so bili neupoštevanje prošnje, da zasvojenemu družinskemu članu ne bi ponujali alkohola, skupno uživanje alkohola z družinskim članom kljub zavedanju o njegovi zasvojenosti ter pomanjkanje podpore in nudenja pomoči. Večina intervjuvancev se v šolskem in službenem okolju ni soočala z izzivi, saj so družinske razmere zadržali zase. En izmed intervjuvancev pa je izpostavil, da je zaradi očetove zasvojenosti moral prevzeti njegovo službo, kar je negativno vplivalo na partnerski odnos, saj se partnerka s to odločitvijo ni strinjala.

Večina intervjuvancev se je soočala tudi z izzivi na področju zdravja. Zasvojenost z alkoholom bližnje osebe namreč ne vpliva le na družinsko življenje, temveč tudi na zdravje in psihofizično počutje družinskih članov. Bloomfield in drugi (2019) so ugotovili, da so imele osebe, ki so živele z osebo, zasvojeno z alkoholom, skoraj 40 % večjo verjetnost poročanja o slabem zdravju v primerjavi s tistimi, ki ne živijo v takšnih okoliščinah (Hellum, Bilberg in Nielsen, 2022, str. 90).

Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 90–91) pravijo, da je življenje z bližnjim, zasvojenim z alkoholom, stresno in čustveno zelo izčrpavajoče. Pogosto vodi tudi do velikih težav, saj je vedenje zasvojene osebe zelo spremenljivo in nepredvidljivo. Vztrajna obremenitev lahko tako pri družinskih članih povzroči tesnobo, depresijo, obup in strah.

Intervjuvanci so v raziskavi poročali o številnih zdravstvenih težavah in čustvenih stiskah. Izpostavili so: pojav paničnih napadov, težave s spanjem, splošno slabo počutje, pomanjkanje potrpežljivosti, nervozo, skrb zaradi otrok, strah pred temo, tesnobo, travme, nenehno pripravljenost na beg, strah in fizične posledice, kot je denimo vnetje želodca.

Kakšno pomoč in podporo so prejeli oz. prejemajo družinski člani pri soočanju z izzivi, povezanimi z zasvojenostjo z alkoholom družinskega člana?

Trije intervjuvanci so poročali, da družinski član, zasvojen z alkoholom, ni hotel sprejeti pomoči. Kot oblike pomoči, ki so jih družinski člani, zasvojeni z alkoholom, prejeli, so navedli različne prakse, na primer bioenergijo, individualno psihiatrično obravnavo, skupinske ledene potope, psihiatrično bolnišnico, pomoč bližnjih (na primer tete), pomoč centra za socialno delo (CSD), pomoč društva Abstinent, Anonimnih Alkoholikov in policije, delo na sebi, poslušanje *podkastov* in dihalne vaje. Dva intervjuvanca sta posebej izpostavila, da je družinski član pomoč s strani društev zavračal.

Intervjuvanci so prejeto pomoč večinoma ocenili kot neučinkovito. Tako so na primer bolnišnično zdravljenje na psihiatričnem oddelku opisali kot neuspešno, saj je v večini primerov sledila takojšnja ponovitev zasvojenega vedenja po odpustu. Prav tako so kot neučinkovito prepoznali pomoč policije, saj naj bi ta nudila zgolj kratkotrajno pomoč v obliki pomiritve razgrajajočega družinskega člana ali njegovega odvoza na streznitev. Kljub tovrstnim intervencijam se stanje doma praviloma ni izboljšalo, saj so se zasvojene osebe pred policijo pogosto pretvarjale, da je vse v redu. Kot neučinkovito so prepoznali tudi pomoč na centru za socialno delo, saj so bili le napoteni naprej na nevladne organizacije in društva.

Izpostavljeno pa je bilo tudi, da je učinkovitost pomoči odvisna od osebnega interesa osebe, zasvojene z alkoholom. Redko katera oseba, zasvojena z alkoholom, se za zdravljenje zasvojenosti odloči prostovoljno. Pogosto do odločitve za zdravljenje privedejo prepričevanja, prošnje, včasih tudi grožnje (na primer grožnja z razvezo) s strani bližnjih, ki zaradi zasvojenosti trpijo (Ramovš, 1988, str. 246). Dve intervjuvanki sta povedali, da sta se družinska člana uspešno soočila z zasvojenostjo šele, ko sta se za to odločila sama. Predhodne prošnje po spremembi in zdravljenju zasvojenosti s strani družine niso bile učinkovite.

Intervjuvanci so se pogosto soočali tudi z izzivi pri iskanju pomoči zase, saj jih je skrbelo, da bi s svojo stisko obremenjevali druge. Kljub temu so prejeli različne oblike podpore. Intervjuvanke so prejele pomoč s strani prijateljice, predvsem v obliki možnosti zaupanja svoje stiske in pogovora. Dve intervjuvanki sta omenili pomoč policije pri pomiritvi očeta v času razgrajanja zaradi alkoholiziranosti. Intervjuvanci so pomoč prejeli tudi s strani babice, ožjih družinskih članov,

partnerke, društva Abstinent, centra za socialno delo, starejšega brata, osebne zdravnice, socialne službe in drugih.

Kot najučinkovitejšo pomoč so najpogosteje navajali pogovor z zaupanja vredno osebo, saj so lahko delili svojo stisko in se s tem vsaj malo razbremenili. Kot učinkovito pomoč so ocenili tudi pomoč prijateljice, podporo društva Abstinent, umik in bolnišnično zdravljenje, saj so se tako vsaj deloma razbremenili. Po drugi strani pa so pomoč centra za socialno delo in policije ponovno ocenili kot manj učinkovito. Ena intervjuvanka je povedala, da socialna delavka na centru za socialno delo ni imela primernega odnosa do družinskega člana, saj je delovala neosebno in premalo razumevajoče, intervjuvanka pa bi si v takšnih okoliščinah želela več topline in osebne podpore.

Kakšno pomoč in podporo bi si želeli oz. bi potrebovali družinski člani pri soočanju z izzivi, povezanimi z zasvojenostjo z alkoholom družinskega člana?

Pri želeni pomoči in podpori so družinski člani izpostavili, da bi jim največ pomenilo, če bi za zasvojenega družinskega člana skrb prevzela ustrezna ustanova, kar bi jim omogočilo razbremenitev vsakodnevnih skrbi. Za družinskega člana, zasvojenega z alkoholom, bi si želeli tudi pomoč pri odkrivanju vzroka zasvojenosti, pa tudi, da bi mu nekdo pomagal najti primerno delo. Intervjuvanci menijo, da bi morali pomoč in podporo osebam, zasvojenim z alkoholom, nuditi strokovnjaki z izkušnjami in osebni zdravniki. Pomoč pa bi se morala po njihovem mnenju izvajati bodisi v specializirani ustanovi (ki je intervjuvanci niso natančneje opredelili) bodisi pri osebnem zdravniku.

Pomoč zase bi si intervjuvanci želeli predvsem v obliki skupin za mlade, individualnih pogovorov s strokovnjakom, skupinskih pogovorov ter finančne pomoči, saj so zaradi prevzema finančnih bremen družinskih članov pogosto občutili veliko breme. Dve intervjuvanki menita, da bi moral pomoč in podporo za mlade družinske člane izvajati nekdo mlad, ki bi jih lažje razumel. Trije so izpostavili, da bi jo morala izvajati empatična oseba, štirje pa, da bi jo moral izvajati nekdo z izkušnjami. En intervjuvanec je dodal, da bi moral imeti izvajalec pomoči občutek za delo z ljudmi.

Kot navajajo Hellum, Bilberg in Nielsen (2022, str. 90), obstaja v zadnjih dvajsetih letih vse več dokazov, da čezmerno pitje povzroča resno škodo ne samo osebi, ki pije, ampak tudi njenim družinskim članom in bližnjim pomembnim osebam. Avtorji poudarjajo, da je življenje z bližnjim,

zasvojenim z alkoholom, zelo stresno in tudi čustveno izčrpavajoče. Pomembno je, da se strokovni delavci, ki prihajajo v stik z družinami zasvojenih oseb, zavedajo težav, s katerimi se družinski člani soočajo, in da do njih vzpostavijo temu primeren spoštljiv, razumevajoč ter oseben odnos.

Ena intervjuvanka je posebej opozorila na problematičen odnos strokovnih delavcev v zdravstvu, s katerim se je sama soočila v Psihiatrični bolnišnici Polje. Kljub hudi alkoholiziranosti in samomorilnim nagnjenjem njenega brata so ga tam zavrnili, njo in mamo pa opozorili, da po njihovi presoji ne prepoznavajo resne grožnje za samomor. Intervjuvanka meni, da strokovni delavci pogosto spregledajo stisko družinskih članov, jim ne verjamejo in jih ne jemljejo dovolj resno, zato bi morali v prihodnje več pozornosti nameniti tudi podpori in pomoči bližnjim oseb, zasvojenih z alkoholom.

Intervjuvanci so izrazili željo, da bi se pomoč in podpora izvajala na domu. Izrazili so zadržke do obiskovanja centra za socialno delo in drugih ustanov. Dom bi jim omogočal večjo sproščenost. Bischof (2023, str. 1244) ugotavlja, da je zasvojenost z alkoholom danes še vedno pogosto zelo stigmatizirana, zaradi česar lahko spletno posredovane intervencije postanejo učinkovito orodje za zmanjševanje vrzeli v zdravljenju in nudenju podpore na tem področju. Tudi intervjuvanci so kot možno obliko za izvajanje pomoči in podpore prepoznali uporabo spletnih platform, kot je recimo *Zoom*. Intervjuvanci so dodali še, da bi morala biti izbira prostora za izvajanje pomoči posameznikova odločitev.

4 SKLEPI

V nadaljevanju povzemamo ključne sklepne ugotovitve.

- Intervjuvanci so pri svojih družinskih članih, zasvojenih z alkoholom, prepoznali različne dejavnike, ki so po njihovem mnenju prispevali k razvoju zasvojenosti. Najpogosteje so navedli prisotnost zasvojenosti v izvorni družini, kar nakazuje na medgeneracijski prenos vedenjskih vzorcev. Izpostavili so tudi težke življenjske okoliščine (npr. moževa možganska kap), psihološke težave (npr. depresija), določene osebnostne lastnosti družinskega člana (npr. negativna naravnanost), slabe družinske razmere (npr. slabi, konfliktni odnosi v izvorni družini), obremenitev (npr. zaradi prevzema odgovornosti za družino) in splošno nezadovoljstvo s svojim življenjem.
- Intervjuvanci so pri družinskih članih opazili naslednje znake zasvojenosti z alkoholom: pretiravanje z alkoholom na zabavnih dogodkih, zapiranje vase, socialno umikanje, odmik od pogovora, razdražljivost, nervoza, slabo počutje, vsakodnevno uživanje alkohola, depresija in želja po alkoholu, razdražljivost, jeza zaradi malenkosti in podobno.
- Vsi intervjuvanci so navedli, da se je odnos z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom, spremenil. Ta je postal nezanesljiv, težko zaupljiv, zanimal ga je le še alkohol. Odnos je postal bolj površinski in je postopoma izginjal. Spremenil se je njihov pogled na družinskega člana, občutek so imeli, da oseba, ki so jo poznali, izginja. Več intervjuvancev je izpostavilo, da se je družinski član vedel povsem drugače, ko je bil trezen in ko je bil pod vplivom alkohola.
- Med intervjuvanci, katerih starši so se soočali z zasvojenostjo, so se pojavila različna mnenja. Ena intervjuvanka je menila, da mama kljub zasvojenosti ni bila slaba mama, druga dva intervjuvanca pa sta izrazila prepričanje, da starša zaradi zasvojenosti nista opravljala svojih starševski dolžnosti.
- Intervjuvanci so izpostavili izkušnje s psihičnim nasiljem s strani družinskega člana, zasvojenega z alkoholom, med drugim grožnje, kričanje, žaljivke, zmerjanje, zaničevanje in podobno. Nasilje je bilo najintenzivnejše, kadar je bil družinski član pod vplivom alkohola.
- Intervjuvanci so se poleg psihičnega nasilja soočali tudi s fizičnim nasiljem. Izpostavili so klofute s strani zasvojenega družinskega člana, fizično nasilje med staršema, metanje stvari v mamo in fizično nasilje nad otroki. Svojega doma intervjuvanci zaradi nasilja niso doživljali

kot varnega. Ena od intervjuvank je zaradi nasilja začasno zapustila dom in se preselila k sorodnikom.

- Intervjuvanci so med življenjem z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom, doživljali številna težka čustva in občutke, denimo osamljenost, neprijetnost, sram, strah, nevednost, stres, občutek izgube starša, strah pred bratovo samomorilnostjo, žalost in drugo. Nekateri intervjuvanci so se s težkimi čustvi in občutki soočali z zamikom, ko se je situacija doma vsaj malo umirila ali pa se je družinski član uspešno soočil z zasvojenostjo. Več intervjuvancev je tudi poročalo o občutku nepravičnosti in vprašanjih, zakaj prav oni doživljajo takšno situacijo.
- Vsi intervjuvanci so izpostavili, da je bilo življenje z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom, stresno in boleče.
- Intervjuvanci so zaradi zasvojenosti družinskega člana prevzeli drugačne vloge v družini. Med njimi so bile vloga starša, vloga rešitelja, vloga skrbnika za družino in dom, vloga skrbnika za starša in prevzem večje odgovornosti.
- Trije intervjuvanci so poročali o tem, da zasvojenost družinskega člana ni vplivala na ekonomski status družine, pet intervjuvancev pa je povedalo, da je vplivala.
- Intervjuvanci so izpostavili številne izzive, povezane z ekonomskim stanjem družine. Navedli so dolgove, neplačane položnice, finančno krizo, nezmožnost obiskovanja službe s strani družinskega člana, zasvojenega z alkoholom, porabo denarja za nakup alkohola, izgubo in prodajo lastnine zaradi finančne stiske.
- Intervjuvanci so povedali, da so zasvojenost pred drugimi skrivali, družinsko situacijo jim je bilo težko deliti z drugimi. Poročali so tudi o tem, da so zasvojenost, kljub skrivanju, prepoznali tudi drugi.
- Intervjuvanci so se soočali s stigmatizacijo. Poročali so o slabih sosedskih odnosih, izmišljenih zgodbah, opazovanju družine in obsojanju s strani sosedov. Poročali so o enačenju otrok s staršem, zasvojenim z alkoholom, obrekovanju ter označevanju družine kot »socialnega problema«. Stigmatizacija se je pojavljala tudi v šolskem okolju, kjer so se otroci družinskih članov zasvojenih z alkoholom soočali z izzivanjem in posmehovanjem.
- Ena izmed intervjuvank je posebej izpostavila izzive v odnosih s prijatelji in širšo družino. Bližnji so jo krivili za moževo zasvojenost, kar je še dodatno poglobilo njeno stisko.

- Odnos intervjuvancev do alkohola je bil večinoma negativen. Nekateri so povedali, da alkohola zaradi izkušenj z zasvojenostjo doma ne uživajo in da se mu striktno izogibajo.
- Pri iskanju pomoči in podpore so intervjuvanci izpostavili več težav. Kot izzive so navedli odklanjanje pomoči zaradi zanikanja zasvojenosti s strani družinskega člana, nepoznavanje različnih možnih oblik pomoči in podpore, pomanjkanje časa za skrb zase in nevednost glede najustreznejše oblike pomoči. Ena intervjuvanka je poročala o tem, da so se soočali z izzivi na psihiatrični bolnišnici, saj je bil brat kljub samomorilnosti zavrnjen. Druga intervjuvanka je poročala, da se je izziv pojavil pri policiji, saj je družinski član ob njihovem obisku zanikal razgrajanje. Podobno je doživela tretja intervjuvanka, ki je na centru za socialno delo doživela neprimeren in neoseben pristop strokovne delavke.
- Intervjuvanci so se srečali z izzivi tudi v svoji socialni mreži. Med njimi so bili neupoštevanje prošnje po nenudenju alkohola, skupno uživanje alkohola z družinskim članom, kljub zavedanju o njegovih težavah. Prav tako so poročali o pomanjkanju podpore in aktivne pomoči s strani socialne mreže.
- Večina intervjuvancev se v šoli ali službi ni soočala z izzivi, saj so o svoji družinski situaciji molčali. Izjema je en intervjuvanec, ki je moral zaradi zasvojenosti očeta prevzeti njegovo službo. Zaradi te odgovornosti se je soočal z izzivi na partnerskem področju, saj se partnerka s to odločitvijo ni strinjala.
- Pomembno področje, na katerem so se intervjuvanci soočali s posledicami življenja z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom, je bilo tudi zdravje. Poročali so o paničnih napadih, težavah s spanjem, slabem počutju, pomanjkanjem potrpežljivosti, nervozi, skrbi zaradi otrok, strahom pred temo, tesnobo, travmah, neprestani pripravljenosti na beg, strahu, vnetju želodca in drugih težavah.
- Pogost izziv, s katerim so se soočali, je bilo tudi zavračanje pomoči s strani zasvojenega družinskega člana. Kadar so pomoč vendarle prejeli, so jo vključevale različne formalne in neformalne oblike: bioenergija, psihiatrična pomoč, skupinski ledeni potopi, psihiatrična bolnišnica, pomoč sorodnikov (teta, babica, brat), društvo Abstinent, Anonimni alkoholiki, center za socialno delo, policija, osebna zdravnica, socialna služba ter individualne prakse, kot so poslušanje podkastov, dihalne vaje in delo na sebi.

- Intervjuvanci so pomoč, ki so jo prejeli družinski člani, zasvojeni z alkoholom, večinoma ocenili kot neučinkovito. Kot posebej problematično so izpostavili bolnišnično zdravljenje v psihiatrični bolnišnici, kjer se je v večini primerov po odpustu zasvojenost hitro ponovila.
- Intervjuvanci so izpostavili, da je učinkovitost pomoči odvisna od osebnega interesa osebe, zasvojene z alkoholom.
- Intervjuvanci so se soočali z izzivom sprejeti pomoč. Poročali so o skrbi, da bi s svojo stisko po nepotrebnem obremenjevali druge, kar jih je pogosto odvračalo od iskanja podpore zase. Nekateri so vendarle prejeli različne oblike pomoči, predvsem neformalne. Štiri intervjuvanke so prejele pomoč s strani prijateljice. Dve intervjuvanki sta poročali o pomoči s strani policije. Intervjuvanci so pomoč prejeli tudi s strani babice, ožjih družinskih članov, partnerke, društva Abstinent, centra za socialno delo, starejšega brata, osebne zdravnice, socialne službe in drugih.
- Intervjuvanci so kot učinkovito obliko pomoči prepoznali pogovor z zaupanja vredno osebo, saj jim je omogočal razbremenitev. Kot učinkovito pomoč so ocenili tudi pomoč prijateljice, podporo na društvu Abstinent in možnost umika iz domačega okolja ter oddaljitev od družinskega člana, zasvojenega z alkoholom. Kot učinkovito so ocenili tudi bolnišnično zdravljenje družinskega člana, predvsem z vidika lastne razbremenitve, saj jim v času hospitalizacije ni bilo treba skrbeti za zasvojenega družinskega člana.
- Kot neučinkovito pomoč so intervjuvanci ocenili pomoč s strani centra za socialno delo in policije. Na centru za socialno delo so bili le napoteni naprej na nevladne organizacije in društva, pomoč policije pa je bila le kratkotrajne narave, učinkovita le v najhujših trenutkih, ko je družinski član, zasvojen z alkoholom, doma razgrajal in ga je policija pomirila.
- Pri želeni pomoči in podpori so družinski člani izpostavili, da bi jim najbolj pomagalo, če bi nekdo (primerne ustanove) prevzel skrb za družinskega člana, saj jih ta zelo bremeni. Izpostavili so željo, da bi zasvojeni družinski član prejel pomoč pri iskanju vzrokov za svojo zasvojenost, saj verjamejo, da bi mu to omogočilo učinkovitejše spoprijemanje z njo. Poleg tega so poudarili potrebo po pomoči pri iskanju zaposlitve, saj sta brezposelnost in ekonomska odvisnost dodatno prispevali k poslabšanju družinske dinamike.
- Intervjuvanci menijo, da bi morali pomoč in podporo osebam, zasvojenim z alkoholom, izvajati strokovnjaki z izkušnjami na področju zasvojenosti z alkoholom in osebni zdravniki, saj zasvojenost z alkoholom vpliva tudi na posameznikovo zdravstveno stanje. Pomoč pa bi se

morala po mnenju intervjuvancev izvajati v primerni, specializirani ustanovi ali v zdravstvenem domu pri osebnem zdravniku.

- Intervjuvanci bi si sami želeli pomoč in podporo v obliki skupine za mlade, individualnega pogovora (s strokovnjakom), skupinskega pogovora in finančne pomoči, zaradi prevzema finančnih bremen staršev.
- Nekateri intervjuvanci menijo, da bi moral pomoč in podporo izvajati nekdo mlad (za mlade družinske člane), empatičen in z izkušnjami na področju zasvojenosti z alkoholom. Pomembno se jim zdi, da je izvajalec pomoči razumevajoč, empatičen in zna prisluhniti.
- Intervjuvanci si želijo, da bi se pomoč in podpora za družinske člane oseb, zasvojenih z alkoholom, izvajala na domu ali pa preko spletne platforme Zoom. Ena od intervjuvank meni, da izvajanje pomoči in podpore na centrih za socialno ni najbolj ustrezno, saj imajo nekateri ljudje zadržke do tovrstnih institucij.

4.1 Predlogi

Na osnovi ugotovitev podajamo naslednje predloge za izboljšanje pomoči in podpore družinskim članom oseb, zasvojenih z alkoholom:

- **Uvedba možnosti pogovora s strokovno osebo na domu**

Priporočamo uvedbo možnosti pogovora za družinske člane, ki živijo z osebami, zasvojenimi z alkoholom, na njihovem domu. Pogovore bi lahko izvajali strokovni delavci s centrov za socialno delo ali strokovni sodelavci nevladnih organizacij. Ta oblika pomoči bi bila namenjena tako obravnavi specifičnih življenjskih situacij, povezanih z zasvojenostjo, kot tudi soočanju z različnimi čustvi in občutki (jeza, nemoč, strah, nerazumevanje zasvojenosti).

- **Pomoč družini na domu s poudarkom na reševanju izzivov**

Predlagamo okrepitev obstoječih oblik pomoči na domu, kjer bi socialni delavec aktivno pomagal družinskim članom pri reševanju težav, nastalih zaradi zasvojenosti družinskega člana, npr. pomoč pri načrtovanju odplačevanja nastalih dolgov (zlasti v primeru, ko je starš tisti, ki se sooča z zasvojenostjo). Poseben poudarek bi bil na osebnem, kontinuiranem odnosu socialnega delavca in uporabnika oz. družine, saj bi delavcu le tako lahko družina povsem zaupala. Socialni delavec bi na tak način sodeloval z nižjim številom družin oz. družinskih članov (npr. največ 10), srečanja pa

bi bila organizirana pogosteje. Pri trenutno obstoječi pomoči na domu je namreč socialni delavec pogosto preobremenjen, kar vpliva na obseg in kakovost izvedene pomoči oz. podpore.

- **Organizacija podporne skupine za mlade**

Priporočamo vzpostavitev podpornih skupin za mlade, katerih starši se soočajo z zasvojenostjo z alkoholom. Podporno skupino bi vodili posamezniki, ki imajo lastno izkušnjo odraščanja v družini z zasvojenim družinskim članom. Srečanja bi potekala v mladinskih centrih, bila pa bi lahko zasnovana na sproščen način (druženje, pogovori, prigrizki, skupinske aktivnosti), da bi mladi lažje razvili občutek varnosti, pripadnosti in možnosti izmenjave izkušenj.

- **Dodatno izobraževanje oz. usposabljanje strokovnih delavcev**

Priporočamo izvedbo dodatnih izobraževanj za strokovne delavce centrov za socialno delo, zdravstvene delavce in policijo o ustreznem pristopu do uporabnikov, ki se soočajo s težko življenjsko situacijo, kot je življenje z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom. Poudarek bi bil na empatiji, spoštljivem odnosu in razumevanju kompleksnosti zasvojenosti. Izobraževanja bi lahko potekala v sklopu Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije, izvajali pa bi jih strokovni delavci iz centrov za socialno delo s praktičnimi izkušnjami na področju zasvojenosti, strokovni delavci s področja družinske psihiatrije ter strokovni delavci, zaposleni na nevladnih organizacijah in društvih, ki delujejo na področju zasvojenosti z alkoholom (npr. Abstinent). Pomemben del izobraževanja bi bila tudi predstavitev izkušenj družinskih članov oseb, zasvojenih z alkoholom, ki bi strokovnim delavcem predstavili svoje poglede na sodelovanje s sistemom in lastne potrebe.

- **Možnost državne finančne pomoči za družine v stiski zaradi zasvojenosti**

Predlagamo uvedbo možnosti dodatne državne finančne pomoči za družine, ki se soočajo s finančnimi težavami zaradi zasvojenosti družinskega člana. Ena od oblik pomoči bi bila višja štipendija ali dodatek k štipendiji za mlade, katerih starš je zasvojen z alkoholom.

- **Ozaveščanje o zasvojenosti z alkoholom in dostopnih oblikah pomoči ter podpore**

Predlagamo izvedbo obsežnejših kampanj za ozaveščanje javnosti o problematiki zasvojenosti z alkoholom in dostopnih oblikah pomoči in podpore. Kampanje bi izvajale nevladne organizacije in društva preko različnih medijskih platform, kot so *24ur Fokus*, *Facebook*, *Instagram*, *TikTok* in

podobno. Na ta način bi lahko tematiko zasvojenosti približali tudi mlajšim generacijam, obenem pa skušali zmanjšati stigmo in predsodke, povezane z zasvojenostjo.

5 UPORABLJENA LITERATURA

Alderson, H., Mayrhofer, A., Smart, D., Muir, C. in McGovern, R. (2022). An innovative approach to delivering a family-based intervention to address parental alcohol misuse: Qualitative findings from a pilot project. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(13). Pridobljeno 3. 1. 2025 s An Innovative Approach to Delivering a Family-Based Intervention to Address Parental Alcohol Misuse: Qualitative Findings from a Pilot Project.

Bischof, G. (2023). Commentary on Hyland et al.: Digital treatment for alcohol use disorders - challenges and opportunities. *Addiction*, 118(7). Pridobljeno 2. 11. 2024 s Commentary on Hyland et al.: Digital treatment for alcohol use disorders - challenges and opportunities :: COBISS+.

Burke, S., Schmied, V. in Montrose, M. (2006). *Parental alcohol misuse and the impact on children.* Pridobljeno 19. 11. 2024 s Research to Practice notes - Parental alcohol misuse and the impact on children.

CSD Gorenjska (b. d.). *Seznam preventivnih socialnovarstvenih programov*. Pridobljeno 11. 1. 2025 s Seznam preventivnih socialnovarstvenih programov.

CSD Slovenije (b. d.). *Delovna področja Centrov za socialno delo.* Pridobljeno 11. 1. 2025 s Delovna področja Centrov za socialno delo.

Drakšič, M. (1992). Otroci alkoholikov. *Obzornik zdravstvene nege,* 26(5/6). Pridobljeno 15. 12. 2025 s drakšič 1992 - Google Učenjak.

Galvani, S. (2006). Alcohol and Domestic Violence. *Violence against Women*, 12(7). Pridobljeno 20.10.2024 s Alcohol and Domestic Violence :: COBISS Plus.

Hellum, R., Bilberg, R. in Nielsen, A. S. (2022). "He is lovely and awful": The challenges of being close to an individual with alcohol problems. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift*, 39(1). Pridobljeno 30. 10. 2024 s "He is lovely and awful": The challenges of being close to an individual with alcohol problems :: COBISS+.

Mazibuko, N. in Umejesi, I. (2015). Blame it on alcohol: ‘passing the buck’ on domestic violence and addiction. *MultidisciplinaryJournal of Gender Studies,* 4(2). Pridobljeno 20. 10. 2024 s Blame it on alcohol: ‘passing the buck’ on domestic... - Google Učenjak.

Orford, J., Copello, A., Velleman, R. in Templeton, L. (2010). Family members affected by a close relative's addiction: The stress-strain-coping-support model. *Drugs: education, prevention and policy*, *17*(sup1). Pridobljeno 5. 1. 2025 s Family Members Affected by a Close Relative’s Addiction - Google Učenjak.

Perko, A. (2011). *Otroci alkoholikov in tiranov*. Kamnik: Zavod Mitikas.

Rakovec-Felser, Z. (2014). Domestic Violence and Abuse in Intimate Relationship from Public Health Perspective. *Health Psychology Research*, 2(3). Pridobljeno 12. 2. 2023 s Domestic Violence and Abuse in Intimate Relationship from Public Health Perspective (cobiss.net).

Ramovš, J. (1981). *Alkoholno omamljen. Ječa alkoholizma v družini in pot iz nje*. Celje: Mohorjeva družba.

Ramovš, J. in Ramovš, K. (2010). *Družina in alkohol. Preprečevanje omam in zasvojenosti v družini.* Pridobljeno 14. 11. 2024 s Microsoft Word - preprečevanje pitja STARŠI 2010 - mapa.doc.

Studen, B. (1986). Kaj moramo vedeti o alkoholizmu. *Socialno delo,* 25(2). Pridobljeno 4. 11. 2024 s revija-socialnodelo.si/mma/Kaj-1986-2.pdf/2020122717034158/.

Thomas, D. S. (2012). Children Of Alcoholic Fathers: An Explorative Survey [Journal Article]. *GSTF International Journal on Bioinformatics & Biotechnology*, *2*(1). Pridobljeno 2. 11. 2024 s Children Of Alcoholic Fathers : An Explorative Survey.

World Health Organization (2012). *Intimate partner violence*. Pridobljeno 12. 11. 2024 s https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/?sequence=1.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) (2008). Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk.

Zavod Karitas Samarijan, program Vrtnica – socialna rehabilitacija oseb s težavami zaradi zasvojenosti z alkoholom (2018). Pridobljeno 10. 1. 2025 s Vrtnica - Vrtnica.

Zveza klubov zdravljenih alkoholikov Slovenije (2023). Pridobljeno 10. 1. 2025 s Zveza KZA Slovenije – Zveza klubov zdravljenih alkoholikov Slovenije.

Zveza skupin zdravljenih odvisnikov Slovenije (2023). Pridobljeno 10. 1. 2025 s Zveza skupin zdravljenih odvisnikov Slovenije.

Studen, B. (1986). Postopek socialnega dela v procesu zdravljenja alkoholikov. *Socialno delo, 25*(2). Pridobljeno 29. 1. 2025 s revija-socialnodelo.si/mma/Postopek-1986-2.pdf/20201110200063055/.

Ramovš, K. (1988). Skupine za samopomoč zdravljenih alkoholikov. *Socialno delo, 27* (4). Pridobljeno 22. 1. 2025 s revija-socialnodelo.si/mma/Skupine_URN_NBN_SI_DOC-SU1AEJ38.pdf/2020062316103400/.

Rugelj, J. (1985). Partnersko zdravljenje partnerskega alkoholizma v terapevtski skupini. *Obzornik zdravstvene nege*, *19*(1/2). Pridobljeno 21. 1. 2025 s Vpogled v Partnersko zdravljenje partnerskega alkoholizma v terapevtski skupini.

Bajt, S. (1975). Alkoholizem in klub alkoholikov. *Obzornik zdravstvene nege*, 9(1). Pridobljeno 19. 1. 2025 s martina-kocbek-usergroup-1975-1-49-52.pdf.

Edenberg, H. J. in Foroud, T. (2013). Genetics and alcoholism. *Nature reviews Gastroenterology & hepatology*, 10(8). pridobljeno 25. 1. 2025 s https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4056340/pdf/nihms488787.pdf.

Wall, H., Hansson, H., Zetterlind, U., Kvillemo, P. in Elgán, T. H. (2024). Effectiveness of a Web-Based Individual Coping and Alcohol Intervention Program for Children of Parents With Alcohol Use Problems: Randomized Controlled Trial. *Journal of Medical Internet Research/Journal of Medical Internet Research*, 26(1). Pridobljeno 4. 11. 2024 s Effectiveness of a Web-Based Individual Coping and Alcohol Intervention Program for Children of Parents With Alcohol Use Problems: Randomized Controlled Trial :: COBISS+.

CSD Zasavje (b. d.). *Enota Trbovlje programi*. Pridobljeno 20. 1. 2025 s https://www.csd-slovenije.si/csd-zasavje/enota-trbovlje/programi/.

Društvo UP (b. d.). Pridobljeno 20. 3. 2025 s O društvu - Društvo UP

AA Slovenija (2023). Pridobljeno 10. 1. 2025 s Kaj je AA.

Društvo Abstinent (2024). Pridobljeno 10. 1. 2025 s O društvu – Abstinent.

Društvo Žarek upanja (2022). Pridobljeno 10. 1. 2025 s Domov | Žarek Upanja.

Društvo za nenasilno komunikacijo (2025). Pridobljeno 11. 1. 2025 s Društvo za nenasilno komunikacijo.

Program Mira (2020). Pridobljeno 11. 1. 2025 s Zasvojenost z alkoholom - Program Mira.

PRILOGE

Priloga A: **Merski instrument**

SMERNICE ZA INTERVJU

Kdo v vaši družini se je / se sooča z zasvojenostjo z alkoholom?

Kako so družinski člani doživljali oz. doživljajo družinsko življenje ob zasvojenosti družinskega člana z alkoholom?

Kako ste doživljali/doživljate družinsko življenje (ob prisotnosti zasvojenosti z alkoholom pri družinskem članu)?

Kdaj ste prvič opazili znake zasvojenosti z alkoholom pri družinskem članu?

Kakšne spremembe ste opazili pri družinskem članu, ki se je soočal / se sooča z zasvojenostjo z alkoholom?

Kako se je vaš odnos z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom, spremenil?

Kako se je zaradi zasvojenosti z alkoholom spremenil partnerski odnos?

Kako bi opisali starševstvo svojih staršev? (če je zasvojen družinski član eden od staršev)

Kako ste doživljali / doživljate vaš dom? (varno / nevarno okolje)

Ali so vaše izkušnje ob zasvojenosti družinskega člana z alkoholom povezane tudi z nasiljem? Če da, kako?

S kakšnimi izzivi so se soočali oz. se soočajo družinski člani osebe, zasvojene z alkoholom?

S kakšnimi izzivi ste se / se je vaša družina soočala zaradi zasvojenosti?

Kakšne izzive je zasvojenost pri družinskem članu povzročila pri ekonomskem statusu vaše družine?

S kakšnimi izzivi ste se/se zaradi zasvojenosti družinskega člana soočali/soočate v šoli/službi?

Kako je življenje z družinskim članom zasvojenim z alkoholom vplivalo/vpliva na vaše zdravje? (fizično in duševno)

S kakšnimi izzivi ste se srečevali/srečali v povezavi s socialno mrežo?

S kakšnimi izzivi ste se srečevali/srečali v povezavi z okoljem, v katerem živite?

S kakšnimi občutki se srečujete/ste se srečevali ob življenju z družinskim članom, zasvojenim z alkoholom?

Kakšne spremembe pri vlogah znotraj družine je povzročila zasvojenost z alkoholom?

Kaj vam je bilo pri življenju z osebo zasvojeno z alkoholom najtežje?

Kakšen je vaš odnos do alkohola?

Kakšno pomoč in podporo so prejeli oz. prejemajo družinski člani pri soočanju z izzivi, povezanimi z zasvojenostjo z alkoholom družinskega člana?

Kje oz. pri kom ste poiskali pomoč in podporo?

Kako je bila pomoč koristna oz. kaj vam ni bilo v pomoč?

S kakšnimi izzivi ste se srečali pri iskanju pomoči? *(vprašala bi v sklopu pomoči in podpore, ampak vsebinsko bi umestila v izzive)*

Pri čem vam je pridobljena pomoč pomagala?

Kakšno pomoč in podporo bi si želeli/potrebovali družinski člani pri soočanju z izzivi, povezanimi z zasvojenostjo z alkoholom družinskega člana?

Kakšno pomoč in podporo bi si želeli?

Kakšen pristop (individualen, skupinski) bi si želeli?

Kdo bi moral izvajati pomoč in podporo?

Kje bi si želeli, da bi se pomoč in podpora izvajala (na domu, na CSD, preko interneta …)?

Koliko ste stari?

Iz katere regije prihajate?

Kaj ste po izobrazbi?

(spol)

Priloga B: **Odprto kodiranje**

Šifra	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
A1	v moji družini je mami.	Mama zasvojena z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina
A2	Po mojem je bila ona že skos k temu nagnjena, ker ima že ona to iz svoje familije, že njen oče je bil ful alkoholik in je tudi umrl tko, od alkohola	Prisotnost alkohola v mamini družini	Zasvojenost v izvorni družini	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A3	To se je že ene deset, petnajst let nazaj začelo pri njej pojavljat, da je najprej samo, ko smo imeli žurke, da je vedno samo ful pretiravala z alkoholom	Pretiravanje z alkoholom na zabavnih dogodkih	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A4	potem pa pač tudi tko, da je tekom tedna	Prekomerno uživanje alkohola med tednom	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A5	na koncu je bilo to tko, da štirikrat, petkrat na teden, da je bila pijana, po službi	Prekomerno uživanje alkohola med tednom	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A6	Še vedno je funkcionirala, ampak pač po službi, je pa pila dokler ni mogla nič več, se ulegla na kavč in šla spat	Prekomerno uživanje alkohola po službi	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A7	drugače, sprva je bilo res tako, da ona je pila na veselih druženjih, kot od veselja in noben ni nič…	Pretiravanje z alkoholom na zabavnih dogodkih	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A8	vedno je pretiravala, vedno je bila na glavo, ali pa je potem bruhala, pa sploh ni več zase vedela	Pretiravanje z alkoholom na zabavnih dogodkih	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A9	Ampak to so bili pač veseli dogodki uno, a okej se družimo ane	Pretiravanje z alkoholom na	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri	Zasvojenost z alkoholom

		zabavnih dogodkih		družinskem članu	
A10	Potem je bilo pa ne vem, smo bili doma in si je ona flašo vina odprla in pač pila	Uživanje alkohola doma	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A11	Pa ne vem smo vsi skupaj spil deci, sam da je ona dokončala to flašo, pa pol še eno	Pretiravanje z alkoholom	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A12	To se je pol ful stopnjeval	Stopnjevanje pretiravanja z alkoholom	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A13	smo se pogovarjal…ni hotela priznat	Zanikanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
A14	Vsakič ko sem rekla, mami si pila? Pa sem jo videla, je ona rekla ne	Zanikanje pitja alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A15	Ona se je vedno delala, da ni nič, čeprav se je videlo, da stat ne more	Zanikanje pitja alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A16	Potem pa enkrat je bilo očitno že tok hudo po parih letih, da se je začel o tem pogovarjat in je rekla, da ji je tko hudo, da ne zna živet, da je tko nesrečna	Priznanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
A17	Sej njej je bilo pol vedno žal naslednji dan	Obžalovanje pitja alkohola naslednji dan	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A18	sam je pa to ni ustavilo	Pitje kljub obžalovanju	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A19	Velik se je spremenilo po atijevi kapi, ker pač je bilo mami še tok težje.	Moževa možganska kap	Težka življenjska okoliščina	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A20	Ona je bila ful odvisna od njega.	Odvisnost od moža	Odnos med staršema		Družina

A21	Se mi zdi, da je ta nesreča nekak potencirala vse skupi	Poslabšanje zasvojenosti po nesreči	Težka življenjska okoliščina	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A22	Z mami… hmm… nekak sem ratala jaz nekdo, ki je moral skrbet zanjo	Skrb za družinskega člana	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
A23	Nisem sem mogla več zanest nanjo	Nezanesljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
A24	ne to ne	Brez nasilja	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
A25	Moja mami je bolj samo jokala	Jok	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A26	Malo se je smilila sama sebi, nikoli pa ni bila nasilna	Brez nasilja	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
A27	se mi zdi, da sta se z atijem dostikrat kregala	Prepiri med mamo in očetom	Odnos med staršema		Doživljanje družinskega življenja
A28	ker njemu ni bilo všeč, da more vedno tok pretiravat z alkoholom	Neodobravanje pitja alkohola s strani očeta	Odnos med staršema		Doživljanje družinskega življenja
A29	Se mi zdi, da se je vse potem potenciralo, ko je atija kap	Poslabšanje zasvojenosti po nesreči	Težka življenjska okoliščina	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A30	Za vse je bil to ful udarec, za mami pa sploh	Nesreča hud udarec za družino	Težka življenjska okoliščina		Doživljanje družinskega življenja
A31	Takrat se je vse spremenilo in tudi mami je začela ful več pit	Poslabšanje zasvojenosti po nesreči	Težka življenjska okoliščina	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A32	Se mi zdi, da ni vedela, kaj bi s svojimi občutki, ker pač je bilo res težko in ati od takrat ni več isti	Težka čustva reševala z alkoholom	Psihološki	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A33	Ona je bila pa vedno zelo odvisna od njega, on je bil steber družine	Odvisnost od moža	Odnos med staršema		Družina

A34	takrat sem imela občutek, da sem izgubila oba starša	Izguba starša	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A35	ker ati itak ni mogel nič, no saj še vedno ne more…mami pa ni hendlala vsega skupaj in je bila skos pijana	Poslabšanje zasvojenosti po nesreči	Težka življenjska okoliščin	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A36	V službo je še hodila pa to je funkcionirala	Obiskovanje službe	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
A37	ampak doma je pa samo pila	Uživanje alkohola doma	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A38	ne to ni	Brez sprememb	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
A39	Ker pač mami je še vedno na šiht hodila	Obiskovanje službe	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
A40	midva z bratom sva bila pa vseeno tudi že tok samostojna	Finančna samostojnost otrok	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
A41	Tako da ne na tak način se ni, je šlo v finančnem smislu ane	Brez sprememb	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
A42	Mami ma tut vredu plačo tako, da je to šlo no	Dobra plača	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
A43	se mi zdi, da ko se je najhujše dogajalo niti nisem…	Otopelost med dogajanjem	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A44	jaz sem prevzela vlogo nekega rešitelja.	Vloga rešitelja	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
A45	Se mi zdi, da je zdaj prišlo za mano	Zapoznelo soočanje s čustvi in občutki	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A46	In to z atijem in ta alkoholizem	Zapoznelo soočanje s čustvi in občutki	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A47	Ful sem utrujena	Utrujenost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A48	prov tko izčrpana	Izčrpanost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A49	jah to, da je mami alkoholik se je itak skrival	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi

A50	Mami ni nobenemu povedala	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
A51	mislim sej so sami ugotovil	Prepoznanje zasvojenosti s strani drugih	Neuspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
A52	Ne vem je klicala svojo mamo, cela pijana	Prepoznanje zasvojenosti s strani drugih	Neuspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
A53	Še zmeri je pa ona funkcionirala v smislu, je hodila v službo. Tako, da na ven niti ni bilo videti	Zasvojenost na ven ni vidna	Zasvojenost skrita za štirimi stenami	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
A54	včasih se vprašaš zakaj jaz?...že tko sva na nek način z bratom ostala brez očeta, potem maš pa še tako mamo	Spraševanje zakaj jaz	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A55	Pa ni ona slaba mama	Ni slaba mama	Starševstvo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
A56	ampak ko se ga je nažgala, pa bruhala…kdo je pospravljal? Jah jaz	Skrb za družinskega člana	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
A57	Sej potem ji je bilo vedno žal	Obžalovanje pitja alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
A58	Ne vem ne zdi se ti pošteno, da moraš skrbet za svojega starša na tak način	Skrb za starša ni poštena do otrok	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A59	ja mi smo meli še posebno situacijo, ker je mojega atija možganska kap, kar je že samo po sebi ful vplivalo na vse.	Možganska kap v družini	Težka življenjska okoliščina	Spremembe znotraj družine	Izzivi
A60	Recimo brat je prevzel vlogo od atija in je skrbel za bajto.	Brat prevzel očetovo vlogo	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
A61	Mami pa isto, mami je pa pač skrbela kot nek negovalec, kar še	Mama negovalka	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi

	vedno tudi zdaj skrbi za atija.				
A62	Tako, da se je spremenilo vse, ker prej je ati vse gor držal	Spremembe zaradi nesreče	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
A63	Ampak ja, se mi pa zdi, da sem prevzela to neko vlogo, nekoga k skrbi.	Skrb za družino	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
A64	Ko se je mami napila, sem jo potem jaz rihtala, pa dajala spat pa tko	Skrb za družinskega člana	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
A65	Ali pa ne vem k je bruhala sem pospravljala za njo, na tak način no.	Skrb za družinskega člana	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
A66	drugače ni slab. Jaz še vedno pijem alkohol pač	Uživa alkohol	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
A67	ker je čist odvisno, kako ti dojemaš alkohol	Dojemanje alkohola odvisno od posameznika	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
A68	Ampak vem, pa da nikoli ne bi pila in nikoli ne pijem več doma	Ne uživanje alkohola doma	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
A69	Ali pa če smo v družbi, ko imamo rojstne dneve, noben več ne pije. Niti z šampanjcem ne nazdravimo več, ne za novo leto, ne za nič, ni več, to je šlo čisto ven	Ne pijejo alkohola	Odnos do alkohola znotraj družine	Odnos do alkohola	Izzivi
A70	Jaz do alkohola nimam nič, jaz grem še vedno ven s kolegi, grem pit, žurat, valda	Uživa alkohol	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
A71	ampak v familiji ga pa pač ni več in se ne pojav in niti noben več ne reče, a bomo nazdravil, pač ne ni več tega	Ne pijejo alkohola	Odnos do alkohola znotraj družine	Odnos do alkohola	Izzivi
A72	Tut pri mami imam občutek, da ona to ima prek svoje familije	Prisotnost alkohola v mamini družini	Zasvojenost v izvorni družini	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom

A73	ona je tudi tak negativec	Negativizem	Osebnostne lastnosti	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
A74	Mami ni sprejemala pomoči	Ne sprejemanje pomoči	Odnos do pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
A75	ker si zelooo dolgo ni priznala, da je alkoholik	Zanikanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
A76	Potem se je pa sama enkrat odločila, da hoče spremenit to	Osebna želja po spremembi	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
A77	in se je obrnila na to bioenergijo, ker je moja teta tut ful v temu	Bioenergija	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
A78	Jaz sicer v to ne verjamem ampak njej očitno nuca. Ona je res druga ženska zdej in tudi še vedno hodi na te terapije	Bioenergija učinkovita	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
A79	največji izziv je bila mami. Ker nekomu dopovedat, da potrebuje pomoč, uf	Odklanjanje pomoči zaradi zanikanja zasvojenosti	Družinski član zasvojen z alkoholom	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
A80	Ona ni hotela na nobeno društvo, to AA k je pa to	Odklanjanje društev	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
A81	meni je dosti pomagala prijateljica	Prijateljica	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
A82	da bi se pa prav tko kam, to pa ne	Le neformalna pomoč	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
A83	Niti nisem vedela, kam bi se lahko	Nepoznavanje možnosti	Družinski član	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
A84	pa nekako sem bila bolj fokusirana na mami, da ona neha pit	Pomanjkanje časa za skrb zase	Družinski član	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
A85	uf. Hm ne vem. Mogoče kakšno skupino za mlade, torej mlade katerih starši so alkoholiki?	Skupina za mlade	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
A86	Ker vseeno to ni tema, k bi jo odprl z vsako prijateljico	Težka tema za pogovor	Družinski član	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi

A87	recimo in se v nekem trenutku počutiš kot da si samo ti ta, ki mora to preživljati	Osamljenost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
A88	za mlade, nekdo mlad	Mlad izvajalec	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
A89	Za te, ki so alkoholiki pa nekdo, z izkušnjami. Nekdo, ki ve kako je biti alkoholik	Nekdo z izkušnjami	Izvajalec pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora
A90	za mlade bi lahko bil tudi kakšen zoom	Zoom	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora
A91	Drugače pa ne vem	Ne vem	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora

B1	v moji družini je to brat	Brat zasvojen z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina
B2	On je začel pit ene pet let, šet let nazaj	Več let nazaj	Začetek zasvojenosti	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B3	On je začel kar na enkat iz nič in na orng	Kar na enkrat	Začetek zasvojenosti	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B4	mislim ne iz nič, on je bil itak, je imel ful težave z depresijo	Depresija	Psihološki	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
B5	Ful se je zapiral vase	Zaprtost vase	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B6	z nobenim se ni pogovarjal	Izoliranost	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B7	mi smo ga pač pustil pri miru, ker on pač tak je…	Spregledani prvi znaki	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B8	dokler se pa pol to ni porajtal	Kasnejše opažanje znakov	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri	Zasvojenost z alkoholom

				družinskem članu	
B9	Ampak, ko pa je bilo enkrat na tem se pa on ni hotel več pogovarjat	Zanikanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
B10	No on je bil pa res…on je pil pa vsak dan	Vsakodnevno prekomerno pitje alkohola	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B11	on je šel pijan na šiht…in skos 24 ur na dan je bil pijan	Vsakodnevno prekomerno pitje alkohola	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B12	ja, še vedno sva oba doma. Zaenkrat	Živita skupaj	Trenutna bivalna situacija		Doživljanje družinskega življenja
B13	Kaj pa vem. Ni fajn videt nekoga v družini takega	Ni lahko	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B14	Kot sem že rekla, on je imel ful težave z depresijo in jaz mislim, da je bil to povod v alkohol, ker ni vedel, kaj bi s tem	Depresija	Psihološki	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
B15	On je bil ful zaprt vase	Zaprtost vase	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B16	z nobenim se ni hotel pogovarjat	Ne pogovarjanje	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B17	Se mi zdi, da je bil res skos pijan	Vsakodnevno prekomerno pitje alkohola	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B18	in ful naveličan življenja	Naveličanost življenja	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B19	Tko kot življenje skupaj, on je bil	Izoliran v svoji sobi	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri	Zasvojenost z alkoholom

	večinoma v svoji sobi…pijan seveda			družinskem članu	
B20	Najhuje je bilo to, da ni pustil, da bi mu pomagala	Nemoč	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B21	Pa potem skos ta strah, da bi si kaj naredil	Strah pred bratovo samomorilnostjo	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B22	Ne vem, ni bilo prijetno	Ni prijetno	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B23	Počutiš se kot da ne moreš nič	Nemoč	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B24	Ne vem z batom itak nikoli nisva mela neki baš odnosa	Površinski odnos	Pred zasvojenostjo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
B25	tok sva si različna, da nekak nisva našla skupnega jezika.	Površinski odnos zaradi medsebojnih razlik	Pred zasvojenostjo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
B26	Ni me pustil zraven, ni hotel pomoči	Ne sprejemanje pomoči	Odnos do pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B27	hmm. Izzivi… ne vem	Nevednost	Družinski član	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
B28	Ja mami je bilo zelo hudo	Mami hudo	Čustva in občutki	Družina	Izzivi
B29	Mislim saj je bilo tudi meni	Hudo	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B30	ampak ona je še bolj taka emocionalna, in je dosti razmišljala o tem, kaj je šlo narobe, da je on tak	Občutek krivde	Čustva in občutki	Družina	Izzivi
B31	Ful jo je žrlo to, da ni vedela, kako mu pomagat	Nemoč	Čustva in občutki	Družina	Izzivi

B32	Mislim, da je bilo mami včasih tudi zelo sram	Sram	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B33	Na vsak način je želela skrit to, da je brat alkoholik	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B34	Če živiš na vasi, se to itak hitro potem razve	Prepoznanje zasvojenosti s strani drugih	Neuspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B35	in pridejo ven take in drugačne zgodbe. Tako da ja to.	Izmišljene zgodbe	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B36	hm, družine ne	Brez sprememb	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
B37	Je pa pri njemu osebno, ker ni hodil na šiht	Ne obiskovanje službe	Le osebni vpliv	Ekonomski status družine	Izzivi
B38	Okej mogoče je potem posledično večje breme padlo tudi na mami, ker ga je preživljala, hrana pa to	Breme na mami	Vpliv na starša	Ekonomski status družine	Izzivi
B39	Vmes vem, da je mamo skrbelo, da ne bi imel on kakšnih dolgov,	Strah pred dolgovi	Vpliv na starša	Ekonomski status družine	Izzivi
B40	ampak hvala bogu ni bilo nikoli tega	Ni bilo	Dolgovi	Ekonomski status družine	Izzivi
B41	Nisem takrat neki jokala, ko se je vse dogajalo	Stabilnost med dogajanjem	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B42	Sem hotela to rešiti, pomagati	Usmerjenost na rešitev problema	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B43	Brat se je pijan ulegel na posteljo pa sam jokal	Jok	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
B44	Se mi zdi da je potem, ko se je vse skupi mal umirilo, zdaj ko	Zapoznelo soočanje s čustvi in občutki	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja

	je brat okej…da je zdaj prišlo za mano				
B45	Težko je, ko vidiš nekoga, kaj si dela, pa ne dovoli, da bi mu pomagal	Nemoč	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B46	Me je bilo pa ful strah, da bi si brat kaj naredil, ker je večkrat rekel, da se hoče ubit	Strah pred bratovo samomorilnostjo	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B47	Mama je hotela na vsak način skrit to, da je njen sin alkoholik	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B48	In ker živimo na vasi, se je to vseeno razvedelo	Prepoznanje zasvojenosti s strani drugih	Neuspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B49	Čeprav meni se ne zdi, da bi se ljudje preveč vtikali v to	Ne vtikanje drugih	Brez stigmatizacije	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B50	mislim noben ni na glas nič rekel, vsaj ne nam	Ne vtikanje drugih	Brez stigmatizacije	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B51	Jaz se s tem nisem ukvarjala, mene briga kaj si kdo misli	Ne obremenjevanje z mnenjem drugih	Soočanje s stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
B52	meni je bilo najtežje to, da ni sprejel moje pomoči	Težko zaradi zavračanje pomoči	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B53	Nekako tega nisem mogla sprejeti	Ne sprejemanje zavrnjene pomoči	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B54	Pa ta strah, da se bo res ubil	Strah pred bratovo samomorilnostjo	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B55	Cel čas sem bila pozorna, če bi lahko bilo kaj na tem	Pozornost na znake samomorilnosti	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja

B56	Vmes sem bila tudi jezna na ves svet, ker nisem vedela, kako naj ga spravimo k sebi	Jeza zaradi nemoči	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
B57	glede na to, da sva brez očeta se mi zdi, da je brat že zaradi tega prevzel vlogo moškega družine	Brat vloga moškega v družini	Pred zasvojenostjo	Družinske vloge	Izzivi
B58	Mogoče mu je bilo to tudi preveč v breme	Breme zaradi prevzema vloge moškega v družini	Obremenitev	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
B59	Drugače pa ja meni se zdi, da jaz nisem imela brata. Mislim, tako kot včasih vidiš, da brat poskrbi za mlajšo sestro, jo ščiti na nek način, jo ne vem uči vozit avto in podobno	Brez brata	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
B60	Pri nama sem bila jaz tista, ki je bila ta odrasla	Vloga starejše sestre	Sprememba vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
B61	V enem času se je celo moje življenje vrtelo samo okrog njega	Celo življenje vrtelo okoli brata	Družinski član zasvojen z alkoholom središče pozornosti		Izzivi
B62	Mami je pa nasrkala v smislu, da je morala skrbet za njega, ker sam ni bil sposoben	Mama skrbela za odraslega sina	Sprememba vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
B63	Pa se je ful trudila res, še psihiatra mu je plačala	Psihiater	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B64	ne to ne. Mislim vsaj ne direktno nasilje	Brez nasilja	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja

B65	Ko je bila kakšna štala z bratom, pa smo ga probali pomirit, ali pa ga spravit iz okna dol, je on kej mahov okrog ali pa je kaj razbil	Nenamerne nesreče pri reševanju težkih situacij	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
B66	Ampak to je bilo iz jeze, ker mu je bilo tok težko…ne vem je razbil vazo, nenamerno	Nenamerne nesreče pri reševanju težkih situacij	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
B67	Da bi se prav na nekoga spravil, ne tega pa ni bilo	Brez nasilja	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
B68	Kvečem je hotel sebi kaj naredit, ker se je hotel ubit	Samomorilnost	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
B69	jaz mislim, da je dosti na temu, a že maš ti to v sebi	Imaš/ nimaš v sebi	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
B70	recimo k midva z bratom sva si čist različna. On je čist drugačen od mene, karakterno, kako on dojema svet, on vse bolj negativno, jaz sem že avtomatsko bolj pozitivc	Različen pogled na stvari	Karakterne razlike	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
B71	Tko da ne da se določiš, ampak ali to maš ali pa nimaš, potem pa kaj s tem narediš	Imaš/ nimaš v sebi	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
B72	Tako, da jaz še vedno pijem alkohol, ne veliko, ampak ga pa	Uživa alkohol	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi

B73	Doma ga pa ne pijemo, nikoli	Ne pijejo alkohola	Odnos do alkohola znotraj družine	Odnos do alkohola	Izzivi
B74	jah itak brat ni hotel pomoči	Ne sprejemanje pomoči	Odnos do pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B75	On je rekel, da bo sam	Samopomoč	Odnos do pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B76	Ene parkrat je šel k eni psihoterapevtki	Psihiater	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B77	zato ker smo ga mi prosili, smo mu mi plačali, dej sam pejt	Prošnja družine	Pobuda za pomoč	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B78	pa je rekel, da je bilo mogoče mal boljše	Malo boljše	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B79	ampak ne pa tok, da zdej on skos hodu, tako da ni več šel	Prenehanje zaradi premajhne učinkovitosti	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B80	On se je v bistvu pol čist sam, ko je bilo enkrat tok hudo, da se bo pa ubil, je on sam se spremenil	Osebna želja po spremembi	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
B81	se odločil, da bo to spremenil in je potem tok na sebi delal	Delo na sebi	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B82	te podcasti	Podcasti	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B83	dihalne vaje	Dihalne vaje	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B84	skos hodu v ene skupine, k so meli te ledene potope v vodo, ko se učiš nadzirat telo	Skupinski ledeni potopi	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B85	Pa prej smo mu skos vsi hoteli pomagat pa ni bilo nič	Ne sprejemanje pomoči	Odnos do pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora

B86	Dokler pač sam ne sprejmeš pomoči. Je bilo pa enkrat, k je bilo res krizno, ga je rešilec odpeljal v polje	Psihiatrična bolnišnica	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B87	ampak v polju ti itak dajo za podpisat, a boš notri ustal ali ne	Možnost osebne odločitve za zdravljenje	Psihiatrična bolnišnica	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
B88	in on je itak reku, da noče in podpišeš in čau domov	Zavrnitev bolnišničnega zdravljenja	Psihiatrična bolnišnica	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
B89	A no mogoče je bila teta pri bratu še, da se je njej mal odprl	Pomoč tete	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B90	Ni dosti pomoči na voljo, sej sploh ne veš kam se obrnit	Nepoznavanje možnosti	Družinski član	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
B91	K smo mislili takrat o super polje, tam bodo, tam so strokovnjaki ga bodo zrihtal…jah ga ne bodo če je on reku, da noče bit tam	Polje neučinkovito	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B92	To je men…človek ni pri sebi, on je takrat najbolj nažgan v življenju tja prišel, ni bil priseben, je reku ne…okej čau. What	Polje neučinkovito	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B93	On se je hotel takrat ubit, on je tam povedal, da se hoče ubit…men je že to, da ti nekdo reče, ubit se hočem…	Zavrnjen v Polju kljub samomorilnosti	Psihiatrična bolnišnica	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi

B94	in una ženska tam je rekla mami »on men ne zgleda tak, da se bo ubil«.	Zavrnjen v Polju kljub samomorilnosti	Psihiatrična bolnišnica	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
B95	Mislim hvala bogu da ne, ampak what da fak. Mi smo ga pa doma iz okna vlekli pa ne vem kaj še vse	Zavrnjen v Polju kljub samomorilnosti	Psihiatrična bolnišnica	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
B96	Če si sam ne pomagaš, ne vem, ni neke pomoči	Samopomoč najbolj učinkovita	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
B97	ne, zato k ni hotel	Odklanjanje društev	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B98	Ker ni šans, da bi mogel on bit v neki skupini	Odklanjanje skupinske pomoči	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
B99	Ne nisem	Le neformalna pomoč	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
B100	nekako sem se sama s tem spopadala	Samostojno spopadanje	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
B101	kaj pa vem. Najprej bi bilo fajn, če bi te kdo bolj resno vzel, ne da prideš na psihiatrijo pa ti rečejo, mah sej ne zgleda k da se bo ubil	Resna obravnava	Pristop izvajalcev pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B102	Bi rada njih videla, kako bi jim bilo, če bi se šlo za njihove domače	Resna obravnava	Pristop izvajalcev pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B103	To da nekdo vidi, da je težka situacija	Prepoznanje težke situacije	Pristop izvajalcev pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B104	in ti želi pomagat	Želja pomagati	Pristop izvajalcev pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora

B105	Se mi zdi, da bi se moral o tem tudi več govorit, v smislu kaj naredit, na koga se obrnit	Več informacij	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B106	kaj pa vem to individualno ali pa skupinsko mi ni tok pomembno	Individualni in skupinski pristop	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B107	kot to, da se ne dela nekdo norca iz tebe, mogli bi te jemati resno	Resna obravnava	Pristop izvajalcev pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B108	Se mi zdi, da je meni osebo najbolj pomagal pogovor s kakšno prijateljico, ki mi je res blizu	Prijateljica	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
B109	Predvsem zato, ker te osebi ni vseeno zate, kot nekomu v bolnici recimo	Pomoč prijateljice učinkovita zaradi osebnega odnosa	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
B110	nekdo z občutkom za ljudi, z empatijo,	Empatična oseba	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B111	mogoče celo s podobnimi izkušnjami	Nekdo z izkušnjami	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B112	mogoče na domu ne bi bilo tok slabo ja…	Dom	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora
B113	ne predstavljam si it na CSD recimo, imam občutek, da so tam vsi mal sitni...	Ne CSD	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora

C1	Oče in mama	Oče in mama zasvojena z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina

C2	Na splošno menim, da je to odvisno predvsem od osebnosti in starosti vsakega posameznika	Odvisno od posameznika	Mnenje o doživljanju		Doživljanje družinskega življenja
C3	Je pa za vse zelo težko. Tako za zasvojenca kot za ostale družinske člane	Težko za celo družino	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C4	Pri nas je alkohol prisoten že veliko let	Več let nazaj	Začetek zasvojenosti	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C5	Zase lahko povem, da ko sem bila majhna nisem opazila toliko prisotnosti alkohola…	Neopaženi znaki	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C6	morda zato, ker sta oče in mama to znala dobro skrivati	Uspešno skrivanje zasvojenosti s strani staršev	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C7	Starejša ko se bila, bolj sem razumela okolico in dogajanja okoli sebe. Med seboj sem bolje povezavala dogodke in vedenje oseb in jih tako lažje razumela	Opazila starejša	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C8	Zato starejša ko sem bila težje mi je bilo doživljati zasvojenost očeta in mame	Starejša težje doživljala	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C9	Bolje sem razumela razlog zakaj sta se odločila za poseg na alkohol, in njima zato želela pomagati	Razumevanje in želja pomagati	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C10	Hkrati pa jih nisem želela razumeti	Ni želela razumeti	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C11	Alkohol pri očetu je bil prisoten celo moje življenje	Prisotni celo življenje	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C12	Ko sem bila majhna, sem zaznala čudno vedenje svojega očeta, ampak temu nisem	Čudno vedenje ne povezano z zasvojenostjo	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri	Zasvojenost z alkoholom

	prepisovala velike teže, saj ko si majhen ne razumeš vseh stvari			družinskem članu	
C13	Zato se ne spomnim točnega trenutka, ko bi opazila znake zasvojenosti	Ne spominjanje prvih znakov	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C14	Predvsem spremembe v vedenju	Spremembe v vedenju	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C15	Oče je bil bolj razdražljiv	Razdražljivost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C16	Hitreje je bil jezen	Hitra jeza	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C17	razjezile so ga majhne stvari	Jeza zaradi malenkosti	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C18	jeza je bila intenzivnejša	Intenzivnejša jeza	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C19	Postal je bolj egoističen	Egoizem	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C20a	Veliko laži	Laži	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C20b	in obljub je bilo izrečenih in neizvršenih	Lažne obljube	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom

C21	s čimer izgubiš zaupanje v tako osebo	Nezaupljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C22	Za očeta lahko konkretneje povem, da je najin odnos postopoma izginjal	Postopno izginjanje odnosa	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C23	Veliko je bilo laži	Laži	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C24	Veliko je bilo obljub, katerih ni izpolnil	Lažne obljube	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C25	Veliko je bilo dejanj in izrečenih besed, katerih se ne da pozabiti	Boleče besede in dejanja vplivala na odnos	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C26	Na začetku sem očetu želela pomagati	Želja pomagati	Začetek zasvojenosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C27	Posvečala sem mu veliko pozornosti	Veliko pozornosti	Začetek zasvojenosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C28	in ga usmerjala na pozitivne stvari v življenju	Usmerjanje na pozitivne stvari	Začetek zasvojenosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C29	Takrat je tudi popolnoma nehal piti alkohol	Opustitev alkohola	Abstinenca		Zasvojenost z alkoholom
C30	To obdobje je trajalo leto dni, potem pa se je vrnila zasvojenost	Vrnitev zasvojenosti	Abstinenca		Zasvojenost z alkoholom
C31	ki pa je postala intenzivnejša	Zasvojenost intenzivnejša po abstinenci	Abstinenca		Zasvojenost z alkoholom

C32	S tem je najin odnos začel izginjati oz. se slabšati do točke, da ga danes ne vidim več kot očeta.	Ne vidi kot očeta	Ponovitev zasvojenosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C33	Še vedno imam spoštljiv odnos do njega, v smislu platonskega pogovora, to je pa tudi vse	Površinski spoštljiv odnos	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C34	Oče je tretji v svoji generaciji, ki so imeli oz. imajo težavo zasvojenosti z alkoholom	Prisotnost alkohola v očetovi družini	Zasvojenost v izvorni družini	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
C35	Menim, da oče ni imel prave vzgoje v svojem otroštvu	Slaba vzgoja	Slabe družinske razmere	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
C36	Oče očeta je bil močno zasvojen z alkoholom	Prisotnost alkohola v očetovi družini	Zasvojenost v izvorni družini	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
C37	Mama očeta ni znala poskrbeti za odnose v družini	Slabi odnosi	Slabe družinske razmere	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
C38	Veliko časa oče ni imel pozornosti in prave ljubezni, ko je bil otrok	Brez ljubezni	Slabe družinske razmere	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
C39	Oče velikokrat ni bil oče	Oče ni oče	Starševstvo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C40	Velikokrat se je odločil za alkohol namesto za družino	Alkohol pred družino	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C41	Zaradi zasvojenosti je zamudil veliko življenjskih dogodkov.	Zamuda življenjskih dogodkov	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C42	Predvsem mi ni dajal opore takrat ko sem jo potrebovala	Brez opore	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C43	in ni mi znal oz ni mi mogel dati nasveta, ko sem ga potrebovala	Brez nasvetov	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom	Doživljanje družinskega življenja

				zasvojenim z alkoholom	
C44	Z mamo nista dala varnosti in stabilnosti, ki bi jo kot starša morala dati svojim otrokom	Ne zagotovljena varnost in stabilnost	Starševstvo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C45	Zadnja leta mi dom ni bil dom	Dom ni dom	Varnost domačega okolja		Doživljanje družinskega življenja
C46	Ko je oče postal intenzivno zasvojen, tako da je bil vsak dan zasvojen z alkoholom, je bil tudi veliko bolj agresivnejši	Bolj agresiven	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C47	Veliko je bilo prisotnega psihičnega nasilja	Psihično nasilje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C48	Priznam, da sem se očeta, ko je bil v takem stanju bala	Strah	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C49	saj so take osebe nepridvidljive in ne veš česa so zmožne	Nepredvidljivost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C50	Veliko je bilo groženj z fizičnim nasiljem	Grožnje s fizičnim nasiljem	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C51	Zato ne veš ali je zmožen grožnje uresničiti ali ne	Nevednost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C52	Konkretneje…velikokrat je ob treh ali štirih ponoči prišel v mojo sobo in se jezil name in mi grozil kaj mi bo naredil, ker naj bi mu skrila alkohol…	Grožnje s fizičnim nasiljem	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C53	ni se zavedal, da je vsega spil sam	Pozabljanje	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
C54	Zato sem se začela zaklepati v sobo	Zaklepanje v sobo zaradi	Psihično nasilje	Nasilje v družini v	Doživljanje družinskega življenja

		psihičnega nasilja		povezavi z zasvojenostjo	
C55	Zato mi je začel butati in razbijati po vratih in mi groziti da bo poklical policijo…	Grožnje s policijo	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C56	pri čemer jo tudi velikokrat je…	Klic policije	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C57	da me bo pretepel, da me bo zaklenil ven iz hiše, itd…	Grožnje s fizičnim nasiljem	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C58	To je pripeljalo do te intenzitete, da sem se odločila, da se za 2,5 meseca preselim k ožjim družinskim članom	Selitev k sorodnikom	Beg od doma zaradi nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C59	Veliko je bilo fizičnega nasilja med mamo in očetom	Fizično nasilje med staršema	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C60	Veliko je bilo psihičnega nasilja	Psihično nasilje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
C61	In zaradi zasvojenosti očeta smo padli v veliko finančno krizo, ki je vplivala na vso družino.	Finančne težave	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
C62	Začelo se je s neplačanimi položnicami	Neplačane položnice	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
C63	Nato so prihajali izvršitelji	Izvršitelji	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
C64	Oče je moral prodati avto zaradi dolgov, ki si jih je nakopal	Dolgovi	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
C65	Vse skupaj je pripeljalo do tega, da smo morali prodati družinsko hišo	Prodaja družinske hiše	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
C66	Jaz sem se že od malih nog naučila, da ločim počutje doma in počutja v službi	Ločevanje doma in službe	Zasvojenost ni vplivala	Šola/služba	Izzivi
C67	Zato ko sem vstopila v šolo oz. sedaj na faks, pozabim kaj se je dogajalo doma in se	Ločevanje doma in šole	Zasvojenost ni vplivala	Šola/služba	Izzivi

	osredotočim na obveznosti šole oz. faksa				
C68	Zelo vpliva	Zelo vpliva	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
C69	Oče je velikokart obtožil ostale, da so krivi, on zase pa ni bil takega mnenja	Zanikanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
C70	Enostavno je pravalil odgovornost na druge osebe	Prenašanje odgovornosti na druge	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
C71	Tudi vse željive besede, ki jih je izgovoril so me močno prizadele, čeprav sem se zavedala, da so bile izgovorjene v stanju njegove opitosti	Prizadetost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C72	Mene so močno prizadele in mi ostale v spominu, medtem ko se on naslednji dan ni spomnil, da jih je izgovoril	Prizadetost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C73	S tem osebe ne vidiš več z istimi očmi kot si jo prej	Drugačen pogled na družinskega člana	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C74	Zaradi vsega psihičnega nasilja sem ponoči imela panične napade	Panični napadi	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
C75	Imela sem tudi težave s spanjem, saj sem se vsakič zbudila, ko sem slišala njegova korake po hodniku ali po stopnicah…	Težave s spanjem	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
C76	in psihično napornih trenutkov npr. kreganje in to je tudi vplivalo na celotno počutje telesa…	Slabo počutje	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
C77	Zame je bil mogoče to najtežji del, skrivati dogajanje doma pred prijatelji	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C78	Moji dobri prijatelji oz prijateljice, so slutili, da je mogoče nekaj narobe	Slutnje prijateljev	Neuspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi

C79	Kar se je dogajalo doma za štirimi stenami, sem vedno skrivala pred prijatelji	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C80	Preprosto zato, ker nisem hotela, da bi me gledali z drugimi očmi ali pa da bi se jim smilila	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C81	Velikokrat, zaradi celotnega dogajanja doma, nisem bila dobre volje, da bi šla na ven s prijatelji	Brez volje za druženje	Socialna izoliranost	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C82	zato sem opazila sama pri sebi, da sem se začela vedno bolj zapirati sama vase	Zapiranje vase	Socialna izoliranost	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C83	Meni je bilo težko to kako so nas začeli gledati sosedje	Opazovanje sosedov	Na ven opazne spremembe	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C84	Sosedje so videli reševalna vozila pred hišo…ko se je oče poškodoval, tako da je padel po stopnicah v stanju opitosti, in smo morali klicati reševalce	Opazovanje sosedov	Na ven opazne spremembe	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C85	Pravtako so videli policijska vozila pred našo hišo	Policijska vozila pred hišo	Na ven opazne spremembe	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C86	Velikokrat so nas slišali, ko smo se kregali	Kreganje	Na ven opazne spremembe	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C87	Začeli so nas gledati drugače	Drugačen pogled	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C88	Zato tudi meni ni bilo všeč, ko sem šla kdaj na sprehod	Neprijeten občutek opazovanja	Čustva in občutki	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C89	Vedno bolj sem se začela zapirati v hišo	Zapiranje v hišo	Socialna izoliranost	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi

C90	Jaz sem se predvsem počutila osamljeno	Osamljenost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C91	Nekomu sem želela povedati vse, hkrati pa nikomur nisem hotela nalagati tega bremena.	Želja deliti a ne obremeniti	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C92	Tudi jezna sem bila na očeta, zaradi vseh dejanj in besed, ki jih je izrekel	Jeza	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C93	Hkrati pa sem imela tudi usmiljenje do njega	Usmiljenje	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C94	ker sem vedela, da gre za bolezen, pri kateri si sam ne more več pomagati	Zavedanje bolezni	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C95	Menim, da sem zelo hitro mentalno odrasla	Hitro odrasla	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C96	Zelo hitro sem se morala naučiti skrbeti sama zase	Zgodnja skrb zase	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
C97	tudi kar se tiče financ	Zgodnja finančna skrb zase	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
C98	Je pa bilo zelo težko, saj sem občutila, da mi mama in oče nista dala občutka varnosti in stabilnosti, ki mislim, da bi mi jo morala	Ne zagotovljena varnost in stabilnost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C99	Verjeti sama vase	Pomanjkanje zaupanja vase	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C100	V tem procesu se velikokrat vprašaš, kaj si storil narobe	Občutek krivde	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C101	Postopoma se naučiš distancirati od te situacije	Distanca	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C102	in razumeti, da je to huda bolezen	Zavedanje bolezni	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C103	In da ti pri tem nimaš nič	Zavedanje ne krivde	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
C104	Zaupati zasvojeni osebi. Z vsako lažjo in vsako	Nezaupljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom	Doživljanje družinskega življenja

	neizpolnjeno obljubo težko spet zaupaš osebi			zasvojenim z alkoholom	
C105	Jaz popolnoma izgubila zaupanje v svojega očeta	Nezaupljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
C106	Imam ničelno toleranco do alkohola	Ničelna toleranca	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
C107	Ko sem bila majhna sem poiskala pomoč pri babici, mami mojega očeta	Pomoč babice	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
C108	Kasneje pa tudi pri ožjih družinskih članih – pri stricu (bratu očeta) ter teti (sestri mame)	Pomoč ožjih družinskih članov	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
C109	Pomagali so mi samo, ko so dogajanja doma postala nevzdržna	Pomoč le ko nevzdržno	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
C110	Takrat so me za čas izpitnega obdobja sprejeli k sebi	Začasno bivanje pri ožjih družinskih članih	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
C111	Ko sem bila mejhna in tudi pozneje pa so samo dajali nasvete	Nasveti ožjih družinskih članov	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
C112	Ni bilo neke konkretne pomoči	Ne dovolj konkretna	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
C113	Priznanje. Predvsem je težko priznati ostalim, kaj se dogaja doma za štirimi stenami, saj je potem veliko podvprašanj na to temo	Težko deliti družinsko situacijo z drugimi	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C114	Hkrati pa te začnejo gledati z drugimi očmi	Drugačen pogled	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
C115	Predvsem da bi se o tem več pogovarjalo	Več govora o zasvojenosti	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
C116	Jaz sem si želela samo ene osebe, kateri bi lahko povedala vse brez kakršnih koli zadržkov	Individualen pogovor	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
C117	Da bi se z osebo, ki je v stiku z zasvojeno osebo,	Individualna pomoč svojcem	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora

	bolj obravnavalo individualno				
C118	Da bi mi bil bolj omogočen pogovor z osebo oz. strokovnjakom, kateri bi lahko povedala vse	Individualen pogovor s strokovnjakom	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
C119	Hkrati pa tudi skupinski pogovor	Skupinski pogovor	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
C120	Menim, da ta tema ne sme biti tabu tema	Ne tabu tema	Mnenje o zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
C121	In da to v družbi ne bi bilo videno tako negativno. V smislu, da bi ljudje bolj pomagali, namesto da bi samo obrekovali.	Več pomoči manj obrekovanja	Pomoč drugih ljudi	Družinski član	Želena pomoč in podpora
C122	Nekdo, ki je že imel izkušnjo z osebo, ki je zasvojena z alkoholizmom. Predvsem zato, da bi lahko bolje razumela drugo osebo in ji pomagala skozi ta proces	Nekdo z izkušnjami	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
C123	Tako kakor bi najbolj odgovarjalo osebi	Posameznikova odločitev	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora

D1	Oče	Oče zasvojen z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina
D2	Stresno	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D3	nepredvidljivo	Nepredvidljivost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D4	Pri dopolnitvi njegovega 40-ga rojstnega dneva. Takrat sem ga prvič videl pijanga pijanga. Pijan je ležal na kavču.	Praznovanje rojstnega dne	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom

D5	Potem se je pa začelo, najprej čez vikende… petek, sobota…dvakrat na mesec	Prekomerno uživanje alkohola med vikendi	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D6	potem je bilo vsak vikend, potem že med tednom…na koncu je bil pijan vsak dan	Vsakodnevno prekomerno pitje alkohola	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D7	On ni nič jedel več na koncu skoraj, samo še pil je	Vsakodnevno prekomerno pitje alkohola	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D8	Razdraženost	Razdražljivost	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D9	nervozo	Nervoza	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D10	slabo počutje	Slabo počutje	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D11	ter na splošno slab vpliv na okolico	Slab vpliv na okolico	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D12	ter ostale člane	Slab vpliv na družinske člane	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D13	Veliko več je bil slabe volje	Slaba volja	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D14	hitro se je razjezil	Hitra jeza	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri	Zasvojenost z alkoholom

				družinskem članu	
D15	V enem trenutku je bil zelo prijazen, v drugem pa se je drl nate	Nihanje razpoloženja	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D16	nič ni bilo prav	Nezadovoljstvo z ničemer	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D17	Oddaljiš se drug od drugega	Oddaljitev	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
D18	ter ga počasi začneš izključevati iz svojega vsakdana	Izključevanje iz vsakdana	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
D19	V prvih 10-ih letih zelo vredu	Prva leta okej	Starševstvo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
D20	potem pa ko se pojavi alkohol pa se odnos zelo poslabša	Poslabšanje odnosa	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
D21	Manjkalo mu je…on ni nikoli prevzel odgovornosti nase. Vedno so bili drugi vse krivi	Ne prevzemanje odgovornosti	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
D22	Ni mi dal nobenih smernic za življenje.	Brez smernic za življenje	Starševstvo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
D23	Srednje varno	Srednje varno	Varnost domačega okolja		Doživljanje družinskega življenja
D24	V najhujših trenutkih je bilo	Ne varno	Varnost domačega okolja		Doživljanje družinskega življenja

	tudi kar ne varno				
D25	Še posebej zanj, ker se je zaradi pijanosti velikokrat poškodoval	Poškodbe zaradi alkoholiziranosti	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
D26	So, veliko je bilo pretepov med staršema	Fizično nasilje med staršema	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
D27	besednega obračunavanja v treznem ter najbolj v opitem stanju	Besedno obračunavanje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
D28	Veliko je bilo žaljivk	Žaljivke	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
D29	in groženj, takšnih in drugačnih	Grožnje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
D30	Oče se je velikokrat spravil tudi na sestro, ker mu je skrivala alkohol	Psihično nasilje nad sestro	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
D31	Veliko se je drl nanjo	Kričanje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
D32	in jo zmerjal	Zmerjanje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
D33	S finančnimi težavami	Finančne težave	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
D34	slabimi sosedskimi odnosi	Slabi sosedski odnosi	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi

D35	slabimi poslovnimi odnosi	Slabi poslovni odnosi	Zasvojenost vplivala	Šola/služba	Izzivi
D36	Veliko je bilo dnevov, ko ni hodil v službo oz. vedno več, tako da se je to zelo poznalo na finančnem področju	Ne obiskovanje službe	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
D37	Naredil je zelo veliko dolgov, ki sva jih na koncu morala odplačevati jaz in mama	Dolgovi	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
D38	Veliko stvari smo morali prodati, da smo lahko odplačali dolgove	Dolgovi	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
D39	Oče je moral na psihiatrijo, ko je postalo res hudo	Sprejem v psihiatrično bolnišnico	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D40	Ker je imel svoj s.p. sem jaz prevzel njegove stranke in pustil svojo službo	Prevzem očetove službe	Zasvojenost vplivala	Šola/služba	Izzivi
D41	To je bilo zelo stresno obdobje	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D42	S partnerko sva takrat že živela na svojem in je to zelo vplivalo na najin odnos, saj se ona s tem ni strinjala. Nisva vedela, kako bo, ker sam tega dela prej nisem opravljal	Ne strinjanje partnerke	Zasvojenost vplivala	Partnerski odnos	Izzivi
D43	Fizično se ne pozna	Fizično brez vpliva	Zasvojenost ni vplivala	Zdravje	Izzivi
D44	saj je za to vsak odgovoren sam,	Osebna odgovornost za fizično zdravje	Zasvojenost ni vplivala	Zdravje	Izzivi

	ne glede na podane razmere				
D45	se pa definitivno zelo pozna na duševnem stanju.	Vpliv na duševno zdravje	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
D46	Imel sem manj potrpežljivosti	Manj potrpežljivosti	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
D47	zelo sem bil nervozen	Nervoza	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
D48	Zgodilo se je tudi, da sem jezo in razočaranje nad celotno situacijo stresel nad svojo partnerko…to mi je bilo najbolj grozno	Znašanje nad partnerko	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
D49	Ves čas si pod stresom	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D50	ne veš kaj pričakovati	Nevednost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D51	Med družbo mi je bilo zmeraj neprijetno, kadar je bilo govora o starših oz. očetih, saj nisem imel kaj lepega za povedat	Pogovor o starših ne prijeten	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
D52	Težko mi je bilo, ko sem začel razmerje s svojo partnerko.	Težko ob začetku partnerskega odnosa	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D53	Nikoli nisem vedel, kakšno stanje je doma	Nevednost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D54	Večkrat sem skrival svojega pijanega očeta pred njo, ko je prišla k meni domov	Skrivanje alkoholiziranega očeta	Začetek odnosa	Partnerski odnos	Izzivi
D55	Z težkimi, saj te vsi sosedje opazujejo	Opazovanje sosedov	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi

D56	ter obsojajo	Obsojanje sosedov	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
D57	ter mečejo v isti koš kot svoje starše	Isti kot starš	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
D58	Z zelo negativnimi občutki	Zelo negativni občutki	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D59	Na živce mi je šlo, da so imeli vsi nekaj za povedat o moji družini	Obrekovanje	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
D60	Ni ti lahko…	Ni lahko	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D61	pride tudi jeza, ker imaš že dovolj vsega skupaj	Jeza	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D62	Kot otrok hitro prevzameš določene stvari v domu	Prevzem domačih opravil	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
D63	s časom pa zmeraj več, tako da se na koncu vloga očeta in sina obrne	Prevzem očetove vloge	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
D64	Mama zelo veliko dela, zato sva skrb za očeta prevzela jaz in sestra. Nekako ti ne preostane drugega	Skrb za družinskega člana	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
D65	Sam sem moral sprejeti odločitve, ki jih za tista leta ne bi rabil oz. celo ne bi smel.	Sprejemanje težkih odločitev	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
D66	Medtem ko so moji prijatelji hodili po zabavah sem se	Sprejemanje težkih odločitev	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi

	jaz ukvarjal s tem, kako bom očeta spravil na zdravljenje in odplačeval njegove dolgove				
D67	Nobena stvar v tem primeru ni lahka tako, da je težko izpostavit eno	Nič lahko	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D68	Ne konzumiram alkohola	Ne uživa alkohola	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
D69	Že pred vsem ga nisem, zdaj pa sploh ne	Ne uživa alkohola	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
D70	Največjo oporo sem dobil oz. jo imam pri partnerki	Partnerka	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D71	Oče pa je moral po enem incidentu, ko je imel v krvi toliko alkohola, da bi lahko umrl, na zdravljenje na psihiatrijo	Psihiatrična bolnišnica	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D72	Koristi ti tako, da se imaš s kom pogovoriti, ko je najtežje	Pogovor učinkovit	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D73	oz. že samo, da imaš nekoga, ko veš da se lahko na njega zaneseš…to zelo pomaga	Zanesljiva oseba	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D74	Ko je bil tam se je zdelo, da bo bolje…potem se ga je pa še isti dan, ko je prišel ven napil	Bolnišnično zdravljenje ne učinkovito	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D75	Tako da, ni bilo nič v pomoč	Bolnišnično zdravljenje ne učinkovito	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora

D76	Največji izziv je bil sprejeti pomoč	Izziv sprejeti pomoč	Odnos do pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D77	Misliš, da je bolje, če sam…da ne obremenjuješ še drugih	Bolje sam	Odnos do pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D78	Dolgo časa tudi partnerki nisem želel moriti, ker je nisem želel obremenjevati	Strah pred obremenjevanjem drugih	Odnos do pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D79	Je pa sama hitro videla, ko nisem bil okej.	Partnerka	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D80	Ko sem se začel njej bolj zaupati je postalo vsaj malo lažje	Partnerka	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D81	Kar se pa tiče pomoči za očeta, pa je bilo najtežje to, da ni hotel pomoči.	Ne sprejemanje pomoči	Odnos do pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D82	On je rekel, da nima težav	Zanikanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
D83	Najbolj pri temu, da ne držiš stvari v sebi ampak se s kom pogovoriš	Pogovor učinkovit	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
D84	Kar se očeta tiče, je bila pomoč nekoristna	Pomoč očetu nekoristna	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D85	On se ni želel spremeniti oz. bolj ni verjel da je alkoholik	Zanikanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
D86	Jaz si najbolj želim, da ti ustanove v Sloveniji znajo pomagati pri tem	Pomoč ustanov	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
D87	in ustrezno poskrbeti za take ljudi	Skrb v ustanovah	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora

D88	Ker je on alkoholik, ga nihče noče sprejeti	Neučinkovitost zaradi zavračanja aktivno zasvojenih	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D89	To ja. Tam ga nočejo, ker še vedno pije	Neučinkovitost zaradi zavračanja aktivno zasvojenih	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D90	Zdravljenje na psihiatriji in temu je prostovoljno, za dom za stare še ni dovolj star…kaj preostane? To, da živi doma in je breme družini	Ni primerne ustanove	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
D91	Težko je, ker je ves čas neka odgovornost na tebi	Težko zaradi odgovornosti	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
D92	Enkrat je šel v Ljubljano na nek sejem, se ga na smrt napil in nekje obležal, mene pa so vsi klicali naj ga pridem iskat…sredi dneva. Na nek način postaneš varuška take osebe. Odrasle osebe…	Skrb za družinskega člana	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
D93	ne bi smelo biti tako…vsaj jaz tako mislim. Ker jaz ne rabim…ne vem psihiatra, jaz najbolj rabim to, da ni vse na meni	Prevzem skrbi za družinskega člana s strani ustanov	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
D94	Državne institucije bi morale pomagati družinam, da se take osebe lahko brez njihovega	Uvedba zdravljenja brez soglasja družinskega člana	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora

	dovoljenja spravi na zdravljenje. Malo bi jim odvzeli breme tako				
D95	V primeri ustanovi za take ljudi	Primerna ustanova	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora

E1	Moj mož. No zdaj bivši	Mož zasvojen z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina
E2	Jaz mislim, da je on... On prihaja iz družine, kjer nič nikoli ni bilo dovolj dobro. se mi zdi, da se je celo svoje otroštvo in še potem s tem ukvarjal…v smislu kaj vse še rabi, da se bo dokazal	Previsoka pričakovanja	Slabe družinske razmere	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
E3	Ves čas se je primerjal s svojim bratom, če je imel on tak in tak avto je moral on imeti takega in takega…Pa smo bili drugače finančno na dobrem položaju, nič nam ni manjkalo…včasih je bilo še preveč	Primerjanje z bratom	Nezadovoljstvo s svojim življenjem	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
E4	Se mi zdi da je njegov alkoholizem nastal iz te neke zagrenjenosti, ker ni bil to kar je hotel oz. bolj ker ni imel vsega kar je hotel	Zagrenjenost zaradi osebnega nezadovoljstva	Nezadovoljstvo s svojim življenjem	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
E5	Hm.. malo po tem, ko sva imela drugega otroka.	Rojstvo drugega otroka	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri	Zasvojenost z alkoholom

	Imava hčerko in sina			družinskem članu	
E6	Začel je bolj s pivom, je bil en dva	Pijača na dan	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E7	potem je začel zvečer po službi piti vino	Prekomerno uživanje alkohola po službi	Stopnjevanje uživanja alkohola	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E8	ko je bilo najhuje pa si je kupoval vodko in druga žganja	Nakupovanje žgane pijače	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E9	Vedno je rekel, da od enega ne bo umrl…ampak nikoli ni bil samo eden…prej dva, tri…cela steklenica	Prekomerno uživanje alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E10	Na začetku niti ni bilo takoj opazno, da gre za nekaj resnega	Spregledani prvi znaki	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E11	Še vedno je redno hodil v službo	Redno obiskovanje službe	Začetek zasvojenosti	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E12	tudi doma je še delal…kaj zunaj, pa avto pa take reči	Delo doma	Začetek zasvojenosti	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E13	na začetku nič kaj posebnega	Spregledani prvi znaki	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E14	Potem pa je postal vedno bolj tečen				
E15	ves čas se je nekaj pritoževal…kar tako brezveze	Pritoževanje	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri	Zasvojenost z alkoholom

				družinskem članu	
E16	Pa pred tem ni bil tak, je bil vedno bolj dobrovoljček	Nič več dobrovoljen	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E17	Razdražljivost	Razdražljivost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E18	skrivanje… na primer skrite prazne steklenice v garaži	Skrivanje steklenic	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E19	Kaj sem še opazila… ni hotel priznat, da je pil. Sama sem vedela, da je…	Zanikanje pitja alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E20	uf ja. Jaz sem se zelo dolgo trudila, da bi mu pomagala	Želja pomagati	Začetek zasvojenosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
E21	Skupaj sva šla na center za socialno delo	CSD	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E22	tam so naju poslali naprej na…društvo Abstinent, sem šla z njim	Društvo Abstinent	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E23	in še hodila sama potem nekajkrat, da bi bolje razumela ta alkoholizem	Društvo Abstinent	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E24	Bil je tudi na AA	Anonimni alkoholiki	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E25	pa je rekel, da so tam vsi bolj bogi kot on in ni hotel več hodit.	Zapustitev AA	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E26	Z vsem tem je najin odnos…ni bilo to več to	Ni to to	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom	Doživljanje družinskega življenja

				zasvojenim z alkoholom	
E27	Saj se trudiš…imaš vseeno otroke skupaj…	Trud zaradi otrok	Želja rešiti odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
E28	potem je bilo pa vedno več laži	Laži	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
E29	neko obljubljanje…ne realno	Lažne obljube	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
E30	Ne vem, nekako je kot da tvoj mož izginja pred tvojimi očimi…	Izginjanje osebe	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
E31	najhujše mi je bilo ker sem imel občutek, da jaz no najina družina ni dovolj velik razlog, da bi pustil alkohol…da ne bi več pil	Nevredna opustitve alkohola	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E32	Sem razumela, da je bolezen…	Razumevanje	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E33	ampak podzavestno ti še vedno ni jasno zakaj samo ne neha	Podzavestno nerazumevanje	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E34	Manj sem mu tudi začela zaupati	Nezaupljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
E35	ker… nikoli ne veš	Nevednost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E36	Sama sem hotela potem tudi ločitev, ker nisem mogla več tako živeti…	Zahteva ločitve	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom	Doživljanje družinskega življenja

				zasvojenim z alkoholom	
E37	tako da vbistvu je odnos propadel…vsaj partnerski, drugače sva kar okej zdaj	Propad partnerskega odnosa	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
E38	stresno	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E39	Nikoli nisi vedel kakšne volje bo	Nevednost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E40	En večer prej je norel po hiši in iskal alkohol naslednji dan pa se je opravičeval in jokal kako mu je hudo	Nihanje razpoloženja	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E41	Ko imaš otroke…dolgo časa sem jima probala skrit kaj se dogaja	Skrivanje zasvojenosti	Zaščita otrok	Družina	Izzivi
E42	ampak ne moreš	Neuspešno skrivanje zasvojenosti	Zaščita otrok	Družina	Izzivi
E43	Ne to niso…ni me nikoli tepel ali pa bog ne daj otrok. Tega ne bi niti dovolila…nikoli	Brez nasilja	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
E44	Je bilo pa veliko kričanja	Kričanje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
E45	Ko je bil pijan mu je šlo vse na živce in to smo morali vsi jasno vedeti	Nepotrpežljivost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E46	Po drugi strani pa je velikokrat samo sedel na kavču, mrtvo pijan…čisto ne odziven	Neodzivnost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
E47	hvala bogu na denar ni vplivala	Brez sprememb	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi

E48	razen tega, da je čisto preveč denarja zapravil za alkohol	Veliko denarja za alkohol	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
E49	Drugače je še vedno hodil v službo…	Obiskovanje službe	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
E50	no imeli smo srečo, ker je njegov šef tudi njegov prijatelj tako da je bil dosti bolj prizanesljiv do njega pa še sam si je določal urnik dela. Marsikdo bi ga že zdavnaj odpustil.	Šef prijatelj	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
E51	Jaz pa sem tudi imela oz. imam vredu plačo	Dobra plača	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
E52	v službi se nisem	Brez izzivov	Zasvojenost ni vplivala	Šola/služba	Izzivi
E53	Mogoče se je bilo težje zbrati kakšen dan, ker sem bila utrujena	Manj zbranosti	Zasvojenost vplivala	Šola/služba	Izzivi
E54	ali pa so mi misli uhajale na to kaj se doma dogaja	Uhajanje misli	Zasvojenost vplivala	Šola/služba	Izzivi
E55	Mislim, da je najbolj vplivalo duševno…	Vpliv na duševno zdravje	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
E56	ker sem si zelo očitala, da morata otroka to prenašati	Očitanje zaradi otrok	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E57	Da sem slaba mama	Slaba mama	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E58	Ob enem sem se počutila slabo tudi, ker mu nisem znala pomagat	Nemoč	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E59	Ves čas si pod stresom…ni dobro	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E60	Se pozna. Tudi čisto na počutju se pozna…jaz sem	Slabo počutje	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi

	bila nonstop slabe volje				
E61	Mene je bilo sram	Sram	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E62	Nisem hotela, da bi kdo vedel, kaj se doma dogaja	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
E63	Še posebej ne moja družina, torej starši in bližnji.	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
E64	Od sodelavk je vedela samo ena, ker sva si zelo blizu	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
E65	hmm. Se mi zdi, da smo kar dobro skrivali, ne spomnim se, da bilo kaj prav posebnega	Skrivanje zasvojenosti	Uspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
E66	Je pa res, da na ven marsikdo ne bi rekel, da je on alkoholik, je znal to dobro skrit	Neočitna zasvojenost	Uspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
E67	Ni bilo lahko	Ni lahko	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E68	Še posebej to, da on ni…da ni hotel tega spremeniti	Zanikanje zasvojenosti	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
E69	Nekako se počutiš ničvreden…če mu ni dovolj pomembno, da bi nehal pit zate…za družino	Ničvrednost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
E70	Veliko sem bila živčna	Nervoza	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
E71	ker je vsa skrb za otroke in dom…ko je bilo najhujše, sem bila sama za vse	Skrb za otroke in dom	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
E72	Potem pa tudi to, nočeš da bi kdo vedel in se s tem obremenjuješ	Obremenjevanje s prepoznanjem zasvojenosti	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi

E73	Skrbelo me je tudi za otroka, kako bo to nanju vplivalo	Skrbi zaradi otrok	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
E74	kot sem že rekla, jaz sem skrbela za otroka in dom…saj sem tudi prej, ampak ne…nisem rabila vsega sama	Skrb za otroke in dom	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
E75	On je hvala bogu še vedno hodil v službo…večino časa	Obiskovanje službe	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
E76	Oba sva hodila v službo, drugače ne vem kako bi	Obiskovanje službe	Zasvojenost ni vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
E77	Veliko odgovornosti je kasneje prevzel tudi moj sin	Prevzem odgovornosti s strani sina	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
E78	Mi je pomagal pri teh bolj moških opravilih…avto in to	Pomoč sina pri moških opravilih	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
E79	Hčerka se mi zdi, da se bolj distancirala od vsega	Distanca hčere	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
E80	ne razumem ga	Nerazumevanje alkohola	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
E81	Še vedno, kdaj kaj spijem…	Uživa alkohol	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
E82	v družbi seveda, nikoli sama	Uživanje alkohola v družbi	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
E83	Tega ne razumem, zakaj bi si sam odprl steklenico vina	Nerazumevanje samostojnega uživanja alkohola	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
E84	Verjetno sem bolj zadržana zaradi vsega kar sem videla…	Zadržanost do alkohola	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
E85	ni tako nedolžen	Alkohol ni nedolžen	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
E86	kot sem že rekla…bila sva na csdju	CSD	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora

E87	socialna delavka naju je napotila na društvo Abstinent	Društvo Abstinent	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E88	Tam sva bila nekajkrat	Društvo Abstinent	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E89	nekajkrat sem bila sama	Društvo Abstinent	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E90	Šel je na AA	Anonimni alkoholiki	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E91	pa ni več hotel hodit.	Zapustitev AA	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E92	To je pa to se mi zdi…želela sem da bi šel na zdravljenje, pa ni hotel	Zavračanje zdravljenja	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E93	Jaz sem brala knjige o alkoholizmu in gledala kaj na to temo…na RTVju je bil nek prispevek…ali je bil pop… ne spomnim se več. Nekako sem želela vedeti s čim se spopadam	Samostojno izobraževanje o zasvojenosti	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E94	Jaz mislim, da bi lahko bila pomoč bolj koristna, če bi se on sam odločil, da hoče spremembo	Bolj učinkovita ob osebni odločitvi	Učinkovitost pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
E95	Na društvu Abstinent mi je bilo kar vredu, da dobiš vsaj neko podporo	Podpora na društvu Abstinent	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E96	da lažje razumeš vse skupaj	Pomoč pri razumevanju na društvu Abstinent	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E97	Od centra za socialno delo bi pričakovala malo	CSD le napotitev naprej	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora

	več…ne samo to da te pošljejo naprej				
E98	meni je bilo najbolj v pomoč to, da sem se lahko pogovorila s svojo prijateljico da sem si ji lahko zaupala… tudi zjokala	Prijateljica	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E99	Že to, da te nekdo posluša	Slišanost v veliko pomoč	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E100	jaz sem se obrnila kar na center…sem si mislila tam bojo že nekaj naredili	CSD	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E101	Drugače pa nisva…saj pravim ni bil problem v pomoči, ampak v tem, da sam ni hotel oz. ni imel te neke želje.	Odklanjanje pomoči zaradi zanikanja zasvojenosti	Družinski član zasvojen z alkoholom	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
E102	mogoče bolj individualen	Individualen pristop	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
E103	Mogoče res neko vrsto zasebnega pogovora?	Individualen pogovor	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
E104	Če ne drugega, da lahko z nekom deliš kaj se ti dogaja in ti da podporo	Individualen pogovor	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
E105	nekdo, ki zna z ljudmi	Občutek za ljudi	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
E106	Na centru je bila socialna delavka kar malo… hm ostra? Saj razumem, na nek način ampak…	Ostra socialna delavka	Izvajalec pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
E107	meni bi bolj pomenilo, da je nekdo	Empatična oseba	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora

	empatičen…da je človek no				
E108	kaj pa vem…na domu tudi ne bi bilo tako slabo. Mogoče bi bilo malo bolj sproščeno	Dom	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora
E109	ne vem, kakor za koga	Posameznikova odločitev	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora

F1	Oče	Oče zasvojen z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina
F2	Takrat je bilo tako obdobje, da se je na splošno zelo veliko pilo. Je bil pa tudi že v njegovi družini prisoten alkohol, so imeli vinograde. Tudi njegovi so veliko pili	Prisotnost alkohola v očetovi družini	Zasvojenost v izvorni družini	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
F3	Travmatično	Travmatično	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F4	Polno straha in tako naprej	Strah	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F5	Že med otroštvom	Med otroštvom	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
F6	Ko sem bila malo starejša, sem videla, da je alkohol pri hiši. Jaz se spomnim, potem ko sem bila malo starejša	Opazila starejša	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
F7	Ko je recimo domov prišel, sem videla po obnašanju	Spremembe v vedenju	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom

F8	ker je bil včasih zelo na kratko narejen, se je hitro razjezil	Hitra jeza	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
F9	Ko ni bil pod alkoholom, je bil čisto drugi človek	Drug človek	Stanje treznosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F10	Ko je bil mal pijan, si moral zelo pazit, kaj si rekel, ker se je takoj razjezil…	Hitra jeza	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
F11	takoj je bilo vsega zadosti	Nepotrpežljivost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
F12	Ko je bil pa trezen je bil pa tak veseljak prijazen	Veseljak	Stanje treznosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F13	se je dalo tudi marsikaj z njim pogovorit	Možnost pogovora	Stanje treznosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F14	Ko je bil trezen smo hodil v Tivoli na sprehod ali pa naj bolj na Mostec.	Družinski izleti	Stanje treznosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F15	Ni nič skrival	Ni skrival	Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti		Zasvojenost z alkoholom
F16	ampak če si mu rekel ti si pa pil, si pijan, je on vedno trdil da ni pil in ni pijan	Zanikanje pitja alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
F17	Kaj pa vem. Tako da sem se ga zelo bala	Strah	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F18	Ker je on takrat začel razgrajat	Razgrajanje	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti	Zasvojenost z alkoholom

				pri družinskem članu	
F19	in je tisto mene zelo prizadelo	Prizadetost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F20	prestrašena sem bila	Prestrašenost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F21	Zato imam jaz te travme, ko teme ne maram	Strah pred temo	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F22	pa da sem še vedno kot da bi bila skos na preži vse zaznam, svetlobo zaznam, ko kaj pade ponoči, če se kaj dogaja se takoj prebudim in poslušam toliko časa, da ugotovim a moram bejžat se skrit ali da ugotovim da ni nič hudega in potem nazaj zaspim	Neprestana pripravljenost na beg	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F23	Drugače potem ko sem bila starejša sem pa to sprejela tako kot je	Sprejetje situacije kot take	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F24	Po obnašanju sem takoj vedla, kdaj lahko rečem kaj in kdaj je boljše da sem tiho in na kratko, kaj vprašaš in čimprej greš od doma	Vedenje glede na očetovo obnašanje	Prepoznavanje očetovega stanja alkoholiziranosti		Doživljanje družinskega življenja
F25	On ko je bil pijan, je znal sredi noči začeti razgrajat	Razgrajanje	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom

F26	in imaš potem to v sebi, čim je svetloba aha nekaj se dogaja, ves čas si v pripravljenosti	Neprestana pripravljenost na beg	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F27	da letiš na policijo, da ga pridejo pomirit ali pa se sam pomiri	Policija	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
F28	Samo ko je prišla policija, je bil on zelo prijazen, da noče nobenemu nič	Zanikanje razgrajanja	Policija	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
F29	Jaz sem se velikokrat, ko je začel razgrajat…sem se skrila v pralnico v klet. Tam sem imela najhitrejši umik	Skrivanje v kleti v času razgrajanja	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F30	Če ni bil pijan je bilo vse vredu je bil prijazen	Prijazen	Stanje treznosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F31	ko je bil pa pijan je bilo pa tako. Kaj naj ti rečem, polno strahu.	Strah	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F32	Mene je bilo strah	Strah	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F33	takoj sem videla po očeh	Vidno po očeh	Prepoznavanje očetovega stanja alkoholiziranosti		Doživljanje družinskega življenja
F34	Odvisno od koga je prišel, če je prišel od strica J. si vedel da bo rompompom, ker so ga tudi hujskal proti nam in takrat je vedno bilo hudo	Po obisku strica	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja

F35	Že po mimiki veš, da če je slabe volje boljše da si tiho.	Vidno po mimiki	Prepoznavanje očetovega stanja alkoholiziranosti		Doživljanje družinskega življenja
F36	Še danes ne morem slišat, da se začnejo kregat, kar mravljinci pridejo in tesnoba	Tesnoba ob prepirih	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F37	Varno glih ne	Ne varno	Varnost domačega okolja		Doživljanje družinskega življenja
F38	Odvisno od alkohola, če je bil trezen je bil varen	Varno v času treznosti	Varnost domačega okolja		Doživljanje družinskega življenja
F39	če je bil nabrklan je pa tut padlo kej	Nasilje pod vplivom alkohola	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F40	Seveda da so. Udaril je tudi mojo mamo	Fizično nasilje nad mamo	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F42	včasih smo jih tudi mi fasal	Fizično nasilje nad otroki	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F43	So bili trenutki, ko je mama preveč govorila, ni mu bila tiho, tudi zaradi tega je on še bolj ponorel, je govoril tiho bodi, tiho bodi, če ne te bom udaril, in ona ni bila tiho in je potem dobila	Fizično nasilje nad mamo	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F44	Jo je udaril	Fizično nasilje nad mamo	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F45	ali kaj vrgel vanjo	Metanje stvari v mamo	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F46	posledično pa tudi mi. Uf ja tudi	Fizično nasilje nad otroki	Fizično nasilje	Nasilje v družini v	Doživljanje družinskega življenja

	smo bili večkrat tepeni			povezavi z zasvojenostjo	
F47	Je vplivalo. Seveda ker je šlo veliko denarja za pijačo	Veliko denarja za alkohol	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
F49	Hodil je v mesnico po meso pa ni plačal, so bili dolgovi ampak manjši, največkrat v mesnici	Manjši dolgovi	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
F50	Sej je vrnil potem, ampak pač ni plačal takoj. Je šel rajši še na kakšno pijačo	Plačilo dolgov	Dolgovi	Ekonomski status družine	Izzivi
F51	V šoli so vedeli, da je alkoholik	Vedeli za zasvojenost	Zasvojenost vplivala	Šola/služba	Izzivi
F52	In tudi socialna je vedela, zato nas je tudi obiskovala, da je videla kakšna je situacija	Preverjanje družinske situacije	Obiski na domu	Socialna služba	Izzivi
F53	V službi pa ne, ker sem šla kar mlada od doma, sem se poročila pri 17 letih	Zgodnji odhod od doma	Zasvojenost ni vplivala	Šola/služba	Izzivi
F54	V službi tudi nisem govorila o tem	Zadržanje domače situacije zase	Zasvojenost ni vplivala	Šola/služba	Izzivi
F55	Ko so prišli, so videli kakšno stanje je. Enkrat mesečno	Preverjanje družinske situacije	Obiski na domu	Socialna služba	Izzivi
F56	On ni nič… on je vedno trdil, da nič ne razgraja, da ne pije	Zanikanje zasvojenosti s strani očeta	Obiski na domu	Socialna služba	Izzivi
F57	V vato je ovijal	Zanikanje zasvojenosti s strani očeta	Obiski na domu	Socialna služba	Izzivi
F58	Mi smo potem začeli hodit v vrtec, po šoli in smo tam delal	Obiskovanje vrtca po šoli	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora

	domačo nalogo in se učili takrat je bilo tako. Vrtec ni bil samo za majhne, ampak tudi za šolske otroke kot podaljšano bivanje danes				
F59	Ker smo imel doma tako okolje, smo bili označeni kot socialni problem	Označeni kot socialni problem	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F60	Na duševno zelo, razne travme	Travme	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F61	Tesnoba	Tesnoba	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F62	strah	Strah	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F63	duševno veliko	Duševno	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F64	fizično ne	Fizično brez vpliva	Zasvojenost ni vplivala	Zdravje	Izzivi
F65	Na duševno je vplivalo, in to zelo, črna barva, strah pred temo, na splošno strah	Strah	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F66	Samo da slišim, da nekdo zja, tisto mi je sploh najhujše	Občutljivost na prepire	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F67	Ali pa da nekdo po mizi udari ali pa nož.	Občutljivost na udarec po mizi	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
F68	Bil je tudi en incident, ko sem bila prvič noseča. On je razgrajal jaz sem bežala in sem na stopnicah padla…sem se ujela na roke	Beg in padec na stopnicah	fizično in psihično nasilje	Nasilje v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F69	Bil je prezgodnji porod…sem zelo dolgo očeta krivila. Pa ni bil on nič kriv, sem imela mačjo	Dolgoletno pripisovanje krivde za prezgodnji porod očetu	Težka življenjska okoliščina	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja

	bolezen…to je bil vzrok za prezgodnji porod in…in izgubo otroka				
F70	Eni so nas postrani gledali…	Postrani pogledi	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F71	sploh v šoli, v šoli je bilo najhujše	Najhuje v šoli	Stigmatizacija	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F72	Očeta kot osebo, so pa vsi zelo radi meli	Očetova priljubljenost	Odnos oklice do očeta	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F73	in ga spoštovali	Spoštovanje	Odnos oklice do očeta	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F74	ker on, če je bil trezen, je bil super človek	Super človek	Stanje treznosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
F75	In so ga vsi, ne glede na to koliko sranja jim je naredil, so ga imel radi	Očetova priljubljenost kljub napakam	Odnos oklice do očeta	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F76	Sosedje pa tudi, ko so videli, da je pijan so ga pustil pri miru	Umik ko pod vplivom alkohola	Odnos oklice do očeta	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F77	So pa vsi vedeli kakšen je	Prepoznanje zasvojenosti s strani drugih	Neuspešno skrivanje zasvojenosti	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
F78	V šoli pa, ko imaš žig, tega ne spereš več, to je pa ta od pijanca hčerka	Žig hčere osebe zasvojene z alkoholom	Stigmatizacija	Šola/služba	Izzivi
F79	To je bil žig…sej poznaš tistega Ž. k tok pije in take fore.	Žig hčere osebe zasvojene z alkoholom	Stigmatizacija	Šola/služba	Izzivi
F80	Kljub temu, da sem se poročila in se odselila, je prišla kontrola socialne delavke, kako jaz živim, če je mož v	Kontrola življenjske situacije	Nova družina	Socialna služba	Izzivi

	službi, če je alkohol, če je otrok urejen				
F81	Dovolil so si, da me pridejo kontrolirat, ko nisem bila več v tem okolju, kako mi zdaj živimo. Še danes mi grejo kocine pokonci, še danes me prime tak bes	Bes zaradi kontrole s strani socialne službe	Nova družina	Socialna služba	Izzivi
F82	Počutila sem se ponižano	Občutek ponižanosti zaradi kontrole s strani socialne službe	Nova družina	Socialna služba	Izzivi
F83	Jaz sem vedno govorila, da ne bom prestopila praga socialne delavke, ampak sem mogla to naredit zaradi doma za stare, ko sta morala mama in oče v dom… sem se mogla ponižat, ker sem rabila njihovo pomoč	Odpor do socialnih delavcev	Osebno mnenje	Socialna služba	Izzivi
F84	To ni bilo tako kot je zdaj. Večina opravil je bilo na mami, ampak je tudi on pomagal	Pomoč pri opravilih	Brez večjih sprememb	Družinske vloge	Izzivi
F85	Mi smo pa vsi šli zelo hitro do doma, dobili službe	Hitro od doma	Osamosvojitev otrok	Ekonomski status družine	Izzivi
F86	Nič rada ne vidim da se preveč pije. Naj pije vsak po svojih zmožnostih, kozarec, dva. Ne pa, da hodiš okoli pijan	Ne sprejemanje pijanosti	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi

F87	Bolj negativen odnos	Negativen odnos	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
F88	toleriram do neke meje	Omejena toleranca	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
F89	Nismo je. To so bili drugi časi. Jaz sem bila osnovnošolka.	Ne iskanje pomoči	Odnos do pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
F90	Policija ga je prišla večkrat pomirit	Policija	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
F91	So prišli in so povedali, da so dobili prijavo, da je razgrajanje in ko je oče videl policijo je bil kot bubica	Zanikanje razgrajanja	Policija	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
F92	So ga pa nekajkrat tudi odpeljali na streznitev ampak potem ko je prišel domov je bila katastrofa	Nasilje po streznitvi na policiji	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
F94	Jaz sem obvestila policijo. Najstarejša sem bila. Mama je bila slabovidna, no mogla sama, zato je meni rekla naj grem	Otrok na policijo	Obveščanje policije	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
F95	Mene so na policiji že poznali, aha spet je pri Ž. narobe	Poznavanje s policaji	Policija	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
F96	Ti po pravici povem, nekoristna	Policija nekoristna	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
F97	Lahko so ga odpeljali za eno noč, potem je bilo pa spet jovo na novo. On ni zardi tega nič manj pil	Policija nekoristna	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
F98	Ko je prišel nazaj, je bilo pa	Policija nekoristna	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora

	pogosto še urnebes				
F99	Saj pravim nismo je iskali. Tudi če bi jo, sociala ne bi poslušala ene osnovnošolke	Ne iskanje pomoči zaradi občutka manjvrednosti	CSD	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
F100	Tudi to, ko nas je sociala obiskovala, ni bilo nič od tega	Obiski socialne delavke brez učinka	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
F101	Nisem imela neke posebne želje. Jaz sem mislila, da to tako mora bit. To je bila čisto drugačna vzgoja. Ne razmišljaš	Ne razmišljanje o drugačnem življenju	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F102	jaz sem samo govorila, da se bom poročila in da ne bo pijanc	Strah pred zasvojenostjo pri lastnem partnerju	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F103	Pa da bo mir doma, da me bo imel rad. Strah me je bilo, da ne bi bilo isto pri meni	Strah pred zasvojenostjo pri lastnem partnerju	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
F104	Hm odvisno za koga	Pristop glede na posameznika	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
F105	Mogoče bolj individualen	Individualen pristop	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
F106	ne vem, zdaj si me našla…nekdo, ki ima izkušnje s takimi ljudmi. Ker če nisi sam tega doživel, videl…marsikaj ne veš. Znajo dobro skrivati in se lepe delati	Nekdo z izkušnjami	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
F107	Marsikdo ne mara sociale…se že iz principa ne	Zadržanost pred CSD	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora

	bi…ne bi hotel tja.				
F108	Pri nas so hodili na dom, pa ni bilo nič od tega	Obiski CSD na domu neučinkoviti	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
F109	Ne vem	Ne vem	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora
F110	Vpitje, kreg to mi je še danes najhujše. Razgrajanje. Na to sem zelo občutljiva	Občutljivost na prepire	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi

G1	Mami.	Mama zasvojena z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina
G2	Osebno menim, da so se prvi oz. resni znaki zasvojenosti pojavili, ko se je mami znašla v težki življenjski situaciji. V tistem obdobju se je zgodilo veliko…glavni povod za vse skupaj pa je bil izguba službe in izdaja ljudi, katerim je zaupala	Izguba službe	Težka življenjska okoliščina	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
G3	Mislim, da se je takrat znašla v situaciji iz katere sama ni videla izhoda…hkrati pa tudi ni želela nobenega prositi za pomoč	Brezizhodna situacija	Težka življenjska okoliščina	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom
G4	Mami je bila na začetku depresivna	Depresija	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
G5	in zelo se je zaprla vase	Zaprtost vase	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
G6	Kasneje pa je postala tudi vzkipljiva	Vzkipljivost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom

G7	in nesramna, če si ji omenil česar ni hotela slišati	Nesramnost	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
G8	Na mami se nisem več mogla zanesti tako kot sem se lahko pred tem	Nezanesljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G9	Nisem ji mogla več zaupati tako kot prej, saj je začela veliko lagati	Nezaupljivost zaradi laži	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G10	Če sem jo prosila, da me kam pride iskat…še posebej v večernih urah…se nanjo nisem mogla več zanesti, saj sem vedla da bo takrat pila	Nezanesljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G11	Na začetku je mami veliko svojih težav zaupala meni, ker ni imela nobene druge osebe kateri bi lahko zaupala	Mamino zaupanje težav	Začetek zasvojenosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G12	Jaz pa svojih življenjskih problemov nisem mogla zaupati njej, saj ji nisem hotela dati še tega bremena	Ne zaupanje svojih problemov mami	Začetek zasvojenosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G13	Mislim da niti ni hotela slišati, da se tudi jaz ne počutim dobro zaradi njenega stanja	Zanemarjanje hčerinega slabega počutja zaradi zasvojenosti	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G14	Starš je tisti kateri bi moral podpirati svoje otroke in poslušati njihove življenjske probleme. In ne obratno kot je bilo pri nama	Zamenjani vlogi starša in otroka	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
G15	Pri nama se je ta vloga zamenjala, ona se je lahko zanesla name, jaz pa ne nanjo	Zamenjani vlogi starša in otroka	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi

G16	Dom mi je bil zelo stresen	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
G17	V zraku sem čutila njeno depresijo, žalost, obup	Zaznavanje mamine nemoči	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
G18	Hkrati pa ji nisem mogla pomagati	Nemoč	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
G19	Veliko je bilo tudi družinskih konfliktov in ostalih težav, ki so bile posledica njene zasvojenosti…	Družinski konflikti	Odnosi znotraj družine	Družina	Izzivi
G20	predvsem na področju financ	Finančne težave	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
G21	Ja. Prisotno je bilo psihično	Psihično nasilje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
G22	in včasih tudi fizično nasilje kadar je bila v stanju opitosti	Fizično nasilje	Fizično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
G23	Predvsem kadar sem ji skrila alkohol, me je zmerjala	Zmerjanje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
G24	in poniževala	Poniževanje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
G25	včasih pa je padla tudi kakšna klofuta	Klofuta	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
G26	Mama je zanemarjala svoje odgovornost	Zanemarjanje odgovornosti	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
G27	Padli smo v začaran krog finančnih dolgov, iz katerih smo se težko pobrali	Dolgovi	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
G28	Mami je tudi izgubila službo, sicer niso nikoli rekli da je razlog alkoholizem, ampak smo vsi sumili, da je	Izguba službe	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
G29	Kot oseba, katera živi z zasvojeno osebo, sem se morala naučiti, da	Ločevanje doma in šole	Zasvojenost ni vplivala	Šola/služba	Izzivi

	slabega počutja nisem nosila s seboj				
G30	Ko sem odšla od doma sem pozabila na težave doma, vsaj poskušala sem	Ločevanje doma in šole	Zasvojenost ni vplivala	Šola/služba	Izzivi
G31	To pa me je prisililo, da sem imela veliko dejavnosti, da sem bila čim manj časa doma	Dejavnosti za umik od doma	Zasvojenost vplivala	Šola/služba	Izzivi
G32	Najhuje mi je bilo, ko je bilo prisotno psihično nasilje, saj slišiš vse žaljivke na svoj račun. Tega ne moreš kar pozabiti	Žaljivke	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
G33	Še huje pa je, ko se zasvojena oseba tega naslednji dan ne spomni. Meni je bilo težko, saj sem bila jezna nanjo, hkrati sem se zavedala, da ne morem biti jezna nanjo, saj je to izrekla v stanju opitosti in se tega ne spomni	Težko ob maminem ne spominjanju žaljenja v stanju opitosti	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
G34	Kakor da bi bili to dve različni osebi	Dve različni osebi	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G35	Tako so se v meni pojavili mešani občutki, kateri te spravijo v boj sam s seboj	Mešani občutki	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
G36	Veliko je bilo stresa, to se je poznalo pri meni na želodcu, saj sem imela večkrat vnetega	Vnetje želodca zaradi stresa	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
G37	Sram te je, da je tvoj starš alkoholik	Sram	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
G38	Pred prijateljicami sem to vedno skrivala	Skrivanje zasvojenosti	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
G39	Sosedje pa…rataš glava tema za obrekovanje	Obrekovanje	Stigmatizacija	Socialna mreža in	Izzivi

				domače okolje	
G40	Pri mami je bilo težko, ker sem imela občutek, da sta to dve različni osebi	Dve različni osebi	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G41	Eno je bila mama, ki me je podpirala	Podpora mame	Stanje treznosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G42	druga pa je bila oseba katere nisem poznala in bila nanjo jezna	Nepoznana oseba	Stanje opitosti	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G43	Zamenja se vloga starša in otroka	Zamenjani vlogi starša in otroka	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
G44	Jaz sem postala vmes starš tudi iz finančnega vidika, ker sem ji posojala denar, ker ni imela	Prevzem finančnih odgovornosti namesto starša	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
G45	Predvsem to, da se nanjo nisem mogla zanesti	Nezanesljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G46	Oseba za katero sem potem vedela, da se lahko zanesem je bil moj starejši brat	Brat zanesljiva oseba	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
G47	Še danes je on tisti, ki ga vprašam, ko nekaj ne vem…čez leta je bil on bolj moj starš kot mami	Brat starševska vloga	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
G48	Meni je bilo težko zaupati mami	Težko zaupati	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G49	Ravno zaradi vseh laži ji nisem mogla več zaupati.	Nezaupljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja

G50	Zaradi skrivanja alkohola in pitja na skrivaj, se nanjo nisem mogla več zanesti in ji mogoča zaupati stvari katere si zaupata hči in mama	Nezanesljivost zaradi skrivanja alkohola	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
G51	Ne maram ga. Nič dobrega ni v njem	Neodobravanje	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
G52	V veliko podporo mi je bil brat, on se je že prej odselil	Starejši brat	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
G53	Za alkohol sem povedala tudi svoji najboljši prijateljici.	Prijateljica	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
G54	Pomaga, da se lahko z nekom pogovoriš	Pogovor učinkovit	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
G55	Pomaga, da se lahko z nekom pogovoriš, z nekom, ki mu lahko zaupaš	Pogovor z zaupanjem vredno osebo učinkovit	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
G56	Najbolj ni bilo v pomoč to, da so drugi družinski člani »razumeli«, da je mami alkoholik in govorili, kako mora nehat pit… ob enem so ji pa točili alkohol…in se celo skupaj z njo napili	Skupno uživanje alkohola kljub zavedanju zasvojenosti	Bližnji	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
G57	Večkrat mi je bilo neprijetno klicati brata, ker je imel svoje življenje in ga nisem hotela obremenjevati še s tem	Občutek obremenjevanja	Starejši brat	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
G58	Drugače pa najbolj priznati, kaj se doma dogaja	Težko deliti družinsko situacijo z drugimi	Strah pred stigmatizacijo	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
G59	Ni lahko, takoj začnejo vsi drugače gledati na te, na celo družino	Drugačen pogled na družino	Strah pred stigmatizacijo	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
G60	Hm. Ne vem. Finančno	Finančna pomoč	Oblika pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
G61	Kar se tiče slabega počutja sem dobila dobro podporo pri bližnjih	Emocionalna podpora bližnjih	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora

G62	ko pa smo bili v finančni krizi je bil velik del tega na meni	Prevzem finančnih odgovornosti namesto starša	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
G63	Prijateljice so hodile na izmenjave, na izlete…študentsko življenje…jaz pa si tega nisem mogla privoščiti, ker sem morala namesto mame plačevati položnice in podobno	Prevzem finančnih odgovornosti namesto starša	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
G64	Za mlade neko mlad	Za mlade mlad	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
G65	In empatičen	Empatična oseba	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora
G66	Kaj pa vem. Kakor bi kdo želel	Posameznikova odločitev	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora

H1	Moj mož	Mož zasvojen z alkoholom	Družinski član zasvojen z alkoholom		Družina
H2	Pred 15 leti	15 let nazaj	Začetek zasvojenosti	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
H3	Vedno je bila želja po alkoholu	Želja po alkoholu	Prvi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
H4	Potem ko sem začela omejevati, koliko popije, je začel meni nuditi alkohol, da je lahko še on pil	Spodbujanje skupnega uživanja alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
H5	Potem je začel piti na skrivaj, je šlo pa samo še navzdol	Skrivanje pitja alkohola	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
H6	Njegova starša sta bila ločena, že tam je bil problem z alkoholom	Prisotnost alkohola v moževi družini	Zasvojenost v izvorni družini	Dejavniki zasvojenosti z alkoholom	Zasvojenost z alkoholom

H7	Ko sta se rodila otroka je bil skrben, natančen, imel nas je res rad.	Skrb za družino	Pred zasvojenostjo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H8	Veliko je tudi služil	Finančno uspešen	Pred zasvojenostjo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H9	Vse ga je zanimalo, skupaj smo se igrali, hodili v hribe, uživali	Družinski izleti	Pred zasvojenostjo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H10	Bili smo lepa družina	Lepa družina	Pred zasvojenostjo	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H11	Ko pa je začel pit, ga nisem več zanimala ne jaz niti otroka	Nezanimanje za družino	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H12	Samo še alkohol	Zanimanje le za alkohol	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H13	Nisi se mogel zanesti nanj…	Nezanesljivost	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H14	nič ni bilo dobro, skuhano, pospravljeno.	Nezadovoljstvo z ničemer	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
H15	Nič ga ni zanimalo	Nezanimanje	Opaženi znaki	Znaki zasvojenosti pri družinskem članu	Zasvojenost z alkoholom
H16	Okolje ni bilo varno	Ne varno	Varnost domačega okolja		Doživljanje družinskega življenja

H17	veliko smo bili pod stresom	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
H18	Nasilja ni bilo	Brez nasilja	Ni nasilja	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
H19	je imel pa psihološke pritiske	Psihološki pritiski	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
H20	in zaničevanje	Zaničevanje	Psihično nasilje	Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo	Doživljanje družinskega življenja
H21	Neplačane položnice	Neplačane položnice	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H22	dolgovi	Dolgovi	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H23	ni hodil več službo	Ne obiskovanje službe	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H24	Veliko si je sposojal denar okrog	Sposojanje denarja	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H25	Kar zelo je vplivalo	Zelo vplivalo	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H26	Bilo je zelo težko, za vse sem bila sama	Sama za vse	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
H27	ko je nehal hodit na delo je bil še problem še s financami	Ne obiskovanje službe	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H28	Slabo, zaradi vseh skrbi sem še sama segla po alkoholu	Poseg po alkoholu	Zasvojenost vplivala	Zdravje	Izzivi
H29	Sploh, ko sem tudi jaz zgubila službo.	Izguba službe	Finančna nestabilnost	Ekonomski status družine	Izzivi
H30	In izzivi z iskanjem nove službe	Iskanje nove službe	Finančna nestabilnost e	Ekonomski status družine	izzivi
H31	financ ni bilo, začeli smo izgubljati	Izguba stvari	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H32	ali prodajati stvari	Prodaja stvari	Zasvojenost vplivala	Ekonomski status družine	Izzivi
H33	Odnosi so bili slabi	Slabi sosedski odnosi	Zasvojenost vplivala	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
H34	ko sem potrebovala pomoč je nisem dobila	Brez pomoči	Bližnji	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi

H35	Ko sem prosila, da mu ne dajejo alkohola ni bilo poslušnosti	Neupoštevanje prošnje po ne nudenju alkohola	Bližnji	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
H36	V samem začetku so imeli celo ideje, da sem jaz toliko žleht, da mu ne pustim piti	Označena kot žleht	Bližnji	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
H37	Neprijetnimi	Neprijetna čustva in občutki	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
H38	Stres	Stres	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
H39	žalost	Žalost	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
H40	živčna sem bila, sploh ko sem še sama izgubila službo	Nervoza zaradi izgube službe	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
H41	Včasih sem bila tudi zelo jezna, ker se ti ne zdi pošteno	Jeza	Čustva in občutki		Doživljanje družinskega življenja
H42	Otroka sta postala zelo skrbna, samostojna	Samostojnost otrok	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
H43	pomagala sta mi pri delih	Pomoč otrok pri delih	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
H44	dogovorili smo se kako bomo in se držali tega	Medsebojni prevzem odgovornosti	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
H45	On pa je imel vedno manj odgovornosti, ker se nanj ne moreš zanesti.	Mož manj odgovornosti	Spremembe vlog znotraj družine	Družinske vloge	Izzivi
H46	Da nisem imela ob sebi osebe, ki bi ji lahko zaupala	Brez zaupanja vredne osebe	Prijatelji	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
H47	Sorodniki so se umaknili	Umik sorodnikov	Bližnji	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
H48	ostala sem sama, vse odločitve sem sprejemala sama	Sama za vse	Osamljenost	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
H49	Rada popijem vino, ko pridem domov, da se umirim	Vino za pomiritev	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi

H50	žgane pijače samo ob priložnosti, na posebnih dogodkih	Žgane pijače ob posebnih priložnostih	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
H51	Žgane pijače si nikoli ne kupim sama	Ne kupovanje žgane pijače	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
H52	Vino si kupim, če ga ni doma, pa ne grem v trgovino, da bi bila odvisna od tega	Občasen nakup vina	Osebni odnos	Odnos do alkohola	Izzivi
H53	Je pa težko, kadar sva skupaj, ker me izsiljuje za nakupe, da si potem kupi alkohol.	Izsiljevanje za alkohol	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H54	Najprej sorodniki	Sorodniki	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H55	prijatelji	Prijatelji	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H56	potem osebna zdravnica	Osebna zdravnica	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H57	socialna služba	Socialna služba	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H58	policija	Policija	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H59	psihiatrija	Psihiatrična bolnišnica	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
H60	Na začetku so bolje verjeli njemu, kot meni in nisem dobila nobene pomoči	Verjeli možu	Brez pomoči	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
H61	Kasneje sem dobila od socialne	Socialna služba	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H62	zdravnikov	Zdravniki	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H63	Sorodniki mi niso pomagali	Brez pomoči sorodnikov	Bližnji	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
H64	Pri sorodnikih sem dobila odgovor, da pije alkohol, ker ga varam	Očitanje krivde zasvojenosti zaradi varanja	Bližnji	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
H65	ali pa je bil odgovor, da premalo skrbim zanj	Očitanje neprimerne skrbi	Bližnji	Socialna mreža in domače okolje	Izzivi
H66	ni bilo interesa	Brez interesa pomagati	Bližnji	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi

H67	Pri osebni zdravnici je bil problem, ker sam ni hotel tja.	Zavračanje obiska s strani moža	Osebna zdravnica	Iskanje pomoči in podpore	Izzivi
H68	Na psihiatrijo je bil pa odpeljan iz bolnice, ker se je ponesrečil, ko je bil pijan	Psihiatrična bolnišnica	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Prejeta pomoč in podpora
H69	Najprej, da mu nekdo pomaga odkriti, zakaj pije alkohol…	Ugotovitev vzroka zasvojenosti	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora
H70	potem, da mu nekdo poskrbi delo	Priskrba dela	Oblika pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora
H71	Vedno je vse dobil in je bila želja njegova še večja	Nenehna želja po več	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H72	Zaradi tega smo bili vsi mi prikrajšani	Prikrajšanost družine	Spremenjen odnos	Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom	Doživljanje družinskega življenja
H73	Poskusila sem vse pristope in psihiatre, ustanove….	Raznovrstna pomoč	Oblika pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H74	najbolj je pa pomagalo, ko sem se umaknila od vsega	Umik učinkovit	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H75	in on je bil toliko poškodovan, da je bil v komi en teden in dva meseca niso vedeli, ali bo lahko sploh še kdaj hodil	Koma	Družinski član zasvojen z alkoholom	Zdravje	Izzivi
H76	Ko je bil na psihiatriji je bilo lažje, ker ni bila vsa skrb na meni oz. na nas	Bolnišnično zdravljenje učinkovito zaradi manjšega bremena	Učinkovitost pomoči	Družinski član	Prejeta pomoč in podpora
H77	Absolutno osebni zdravnik, skrb za svojega pacienta, njemu	Osebni zdravnik	Izvajalec pomoči	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora
H78	hm. Nekdo izkušen v tej smeri. Včasih	Nekdo z izkušnjami	Izvajalec pomoči	Družinski član	Želena pomoč in podpora

	se mi je zdelo, da nimajo pojma				
H79	Za njega pri zdravniku	Osebni zdravnik	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član zasvojen z alkoholom	Želena pomoč in podpora
H80	Zase pa ne vem, mogoče doma	Dom	Prostor izvajanja pomoči in podpore	Družinski član	Želena pomoč in podpora

Priloga C: **Osno kodiranje**

OSNO KODIRANJE

Tema: Zasvojenost z alkoholom

- Dejavniki zasvojenosti z alkoholom
    - Zasvojenost v izvorni družini

      Prisotnost alkohola v mamini družini (A2, A72)

      Prisotnost alkohola v očetovi družini (C34, C36, F2)

      Prisotnost alkohola v moževi družini (H6)
    - Težka življenjska okoliščina

      Moževa možganska kap (A19)

      Poslabšanje zasvojenosti po nesreči (A21, A29, A31, A35)

      Izguba službe (G2)

      Brezizhodna situacija (G3)
    - Psihološki

      Težka čustva reševala z alkoholom (A32)

      Depresija (B4, B14)
    - Osebnostne lastnosti

      Negativizem (A73)
    - Obremenitev

      Breme zaradi prevzema vloge moškega v družini (B58)
    - Slabe družinske razmere

      Slaba vzgoja (C35)

      Slabi odnosi (C37)

      Brez ljubezni (C38)

      Previsoka pričakovanja (E2)
    - Nezadovoljstvo s svojim življenjem

      Primerjanje z bratom (E3)

      Zagrenjenost zaradi osebnega nezadovoljstva (E4)
- Znaki zasvojenosti pri družinskem članu
    - Začetek zasvojenosti

      Več let nazaj (B2, C4)

      Kar na enkrat (B3)

      Redno obiskovanje službe (E11)

      Delo doma (E12)

15 let nazaj (H2)

- Prvi znaki

  Pretiravanje z alkoholom na zabavnih dogodkih (A3, A7, A8, A9)

  Izoliranost (B6)

  Spregledani prvi znaki (B7, E10, E13)

  Kasnejše opažanje znakov (B8)

  Zaprtost vase (B5, B15, G5)

  Ne pogovarjanje (B16)

  Neopaženi znaki (C5)

  Uspešno skrivanje zasvojenosti s strani staršev (C6)

  Opazila starejša (C7, F6)

  Čudno vedenje ne povezano z zasvojenostjo (C12)

  Ne spominjanje prvih znakov (C13)

  Praznovanje rojstnega dne (D4)

  Razdražljivost (D8)

  Nervoza (D9)

  Slabo počutje (D10)

  Rojstvo drugega otroka (E5)

  Pijača na dan (E6)

  Med otroštvom (F5)

  Depresija (G4)

  Želja po alkoholu (H3)

- Opaženi znaki

  Zanikanje pitja alkohola (A14, A15, E19, F16)

  Obžalovanje pitja alkohola naslednji dan (A17)

  Pitje kljub obžalovanju (A18)

  Jok (A25, B43)

  Obžalovanje pitja alkohola (A57)

  Naveličanost življenja (B18)

  Izoliran v svoji sobi (B19)

  Prisotni celo življenje (C11)

Spremembe v vedenju (C14, F7)

Razdražljivost (C15, E17)

Hitra jeza (C16, D14, F8, F10)

Jeza zaradi malenkosti (C17)

Intenzivnejša jeza (C18)

Egoizem (C19)

Laži (C20a, C23)

Lažne obljube (C20b, C24)

Bolj agresiven (C46)

Nepredvidljivost (C49)

Pozabljanje (C53)

Slab vpliv na okolico (D11)

Slab vpliv na družinske člane (D12)

Slaba volja (D13)

Nihanje razpoloženja (D15, E40)

Nezadovoljstvo z ničemer (D16, H14)

Nakupovanje žgane pijače (E8)

Prekomerno uživanje alkohola (E9)

Pritoževanje (E15)

Nič več dobrovoljen (E16)

Skrivanje steklenic (E18)

Neodzivnost (E46)

Nepotrpežljivost (E45, F11)

Razgrajanje (F18, F25)

Vzkipljivost (G6)

Nesramnost (G7)

Spodbujanje skupnega uživanja alkohola (H4)

Skrivanje pitja alkohola (H5)

Nezanimanje (H15)

Poškodbe zaradi alkoholiziranosti (D25)

- Stopnjevanje uživanja alkohola

Prekomerno uživanje alkohola med tednom (A4, A5)

Prekomerno uživanje alkohola po službi (A6, E7)

Uživanje alkohola doma (A10, A37)

Pretiravanje z alkoholom (A11)

Stopnjevanje pretiravanja z alkoholom (A12)

Vsakodnevno prekomerno pitje alkohola (B10, B11, B17, D6, D7)

Prekomerno uživanje alkohola med vikendi (D5)

- Drugo

  - Odnos zasvojene osebe do zasvojenosti

    Zanikanje zasvojenosti (A13, A75, B9, C69, D82, D85, E68)

    Priznanje zasvojenosti (A16)

    Osebna želja po spremembi (A76, B80)

    Prenašanje odgovornosti na druge (C70)

    Ni skrival (F15)

  - Abstinenca

    Opustitev alkohola (C29)

    Vrnitev zasvojenosti (C30)

    Zasvojenost intenzivnejša po abstinenci (C31)

  - Mnenje o zasvojenosti

    Ne tabu tema (C120)

Tema: Družina

- Drugo

  - Družinski član zasvojen z alkoholom

    Mama zasvojena z alkoholom (A1, G1)

    Brat zasvojen z alkoholom (B1)

    Oče in mama zasvojena z alkoholom (C1)

    Oče zasvojen z alkoholom (D1, F1)

    Mož zasvojen z alkoholom (E1, H1)

  - Odnos med staršema

    Odvisnost od moža (A20, A33)

Tema: Doživljanje družinskega življenja

- Odnos z družinskim članom zasvojenim z alkoholom

  - Začetek zasvojenosti

    Želja pomagati (C26, E20)

    Veliko pozornosti (C27)

    Usmerjanje na pozitivne stvari (C28)

    Mamino zaupanje težav (G11)

    Ne zaupanje svojih problemov mami (G12)

  - Pred zasvojenostjo

    Površinski odnos (B24)

    Površinski odnos zaradi medsebojnih razlik (B25)

    Skrb za družino (H7)

    Finančno uspešen (H8)

    Družinski izleti (H9)

    Lepa družina (H10)

  - Spremenjen odnos

    Skrb za družinskega člana (A22)

    Nezanesljivost (A23, G8, G10, G45, G49, H13)

    Brez brata (B59)

    Nezaupljivost (C21, C104, C105, E34)

    Postopno izginjanje odnosa (C22)

    Boleče besede in dejanja vplivala na odnos (C25)

    Površinski spoštljiv odnos (C33)

    Alkohol pred družino (C40)

    Zamuda življenjskih dogodkov (C41)

    Brez opore (C42)

    Brez nasvetov (C43)

    Drugačen pogled na družinskega člana (C73)

    Oddaljitev (D17)

    Izključevanje iz vsakdana (D18)

    Poslabšanje odnosa (D20)

Ne prevzemanje odgovornosti (D21)

Ni to to (E26)

Laži (E28)

Lažne obljube (E29)

Izginjanje osebe (E30)

Zahteva ločitve (E36)

Propad partnerskega odnosa (E37)

Strah (F17, F31)

Prizadetost (F19)

Nezaupljivost zaradi laži (G9)

Zanemarjanje hčerinega slabega počutja zaradi zasvojenosti (G13)

Dve različni osebi (G34, G40)

Izsiljevanje za alkohol (H53)

Nenehna želja po več (H71)

Prikrajšanost družine (H72)

Težko zaupati (G48)
Nezanesljivost zaradi skrivanja alkohola (G50)
Nezanimanje za družino (H11)
Zanimanje le za alkohol (H12)

- Stanje treznosti

  Drug človek (F9)

  Veseljak (F12)

  Možnost pogovora (F13)

  Družinski izleti (F14)

  Super človek (F74)

  Podpora mame (G41)

  Prijazen (F30)

- Stanje opitosti

  Nepoznana oseba (G42)

- Težka življenjska okoliščina

  Dolgoletno pripisovanje krivde za prezgodnji porod očetu (F69)

- Starševstvo

Ni slaba mama (A55)

Ne zagotovljena varnost in stabilnost (C44)

Prva leta okej (D19)

Brez smernic za življenje (D22)

Oče ni oče (C39)

- Karakterne razlike

  Različen pogled na stvari (B70)

- Ponovitev zasvojenosti

  Ne vidi kot očeta (C32)

- Želja rešiti odnos

  Trud zaradi otrok (E27)

➢ Nasilje v družini v povezavi z zasvojenostjo

- Ni nasilja

  Brez nasilja (A24, A26, B64, B67, E43, H18)

  Nenamerne nesreče pri reševanju težkih situacij (B65, B66)

  Samomorilnost (B68)

- Psihično nasilje

  Psihično nasilje (C47, C60, G21)

  Grožnje s fizičnim nasiljem (C50, C52, C57)

  Zaklepanje v sobo zaradi psihičnega nasilja (C54)

  Grožnje s policijo (C55)

  Klic policije (C56)

  Kričanje (D31, E44)

  Besedno obračunavanje (D27)

  Žaljivke (D28, G32)

  Grožnje (D29)

  Psihično nasilje nad sestro (D30)

  Zmerjanje (D32, G23)

  Skrivanje v kleti v času razgrajanja (F29)

  Poniževanje (G24)

  Klofuta (G25)

Psihološki pritiski (H19)

Zaničevanje (H20)

- Fizično nasilje

Fizično nasilje med staršema (C59, D26)

Nasilje pod vplivom alkohola (F39)

Po obisku strica (F34)

Fizično nasilje nad mamo (F40, F43, F44)

Fizično nasilje nad otroki (F42, F46)

Metanje stvari v mamo (F45)

Fizično nasilje (G22)

Nasilje po streznitvi na policiji (F92)

- Fizično in psihično nasilje

Beg in padec na stopnicah (F68)

- Beg od doma zaradi nasilja

Selitev k sorodnikom (C58)

➢ Drugo

- Čustva in občutki

Izguba starša (A34)

Otopelost med dogajanjem (A43)

Zapoznelo soočanje s čustvi in občutki (A45, A46, B44)

Utrujenost (A47)

Izčrpanost (A48)

Spraševanje zakaj jaz (A54)

Skrb za starša ni poštena do otrok (A58)

Osamljenost (A87, C90)

Ni lahko (B13, D60, E67)

Nemoč (B20, B23, B45, E58, G18)

Strah pred bratovo samomorilnostjo (B21, B46, B54)

Ni prijetno (B22)

Hudo (B29)

Sram (B32, E61, G37)

Stabilnost med dogajanjem (B41)

Usmerjenost na rešitev problema (B42)

Težko zaradi zavračanje pomoči (B52)

Ne sprejemanje zavrnjene pomoči (B53)

Pozornost na znake samomorilnosti (B55)

Jeza zaradi nemoči (B56)

Težko za celo družino (C3)

Starejša težje doživljala (C8)

Razumevanje in želja pomagati (C9)

Ni želela razumeti (C10)

Strah (C48, F4, F32)

Nevednost (C51, D50, D53, E35, E39)

Prizadetost (C71, C72)

Želja deliti a ne obremeniti (C91)

Jeza (C92, D61, H41)

Usmiljenje (C93)

Zavedanje bolezni (C94, C102)

Hitro odrasla (C95)

Ne zagotovljena varnost in stabilnost (C98)

Pomanjkanje zaupanja vase (C99)

Občutek krivde (C100)

Distanca (C101)

Zavedanje ne krivde (C103)

Stres (D2, D41, D49, E38, E59, G16, H17, H38)

Nepredvidljivost (D3)

Težko ob začetku partnerskega odnosa (D52)

Zelo negativni občutki (D58)

Nič lahko (D67)

Težko zaradi odgovornosti (D91)

Nevredna opustitve alkohola (E31)

Razumevanje (E32)

Podzavestno nerazumevanje (E33)

Očitanje zaradi otrok (E56)

Slaba mama (E57)

Ničvrednost (E69)

Travmatično (F3)

Prestrašenost (F20)

Sprejetje situacije kot take (F23)

Ne razmišljanje o drugačnem življenju (F101)

Strah pred zasvojenostjo pri lastnem partnerju (F102, F103)

Zaznavanje mamine nemoči (G17)

Težko ob maminem ne spominjanju žaljenja v stanju opitosti (G33)

Mešani občutki (G35)

Sama za vse (H26)

Neprijetna čustva in občutki (H37)

Žalost (H39)

Nervoza zaradi izgube službe (H40)

- Težka življenjska okoliščina

  Nesreča hud udarec za družino (A30)

- Odnos med staršema

  Prepiri med mamo in očetom (A27)

  Neodobravanje pitja alkohola s strani očeta (A28)

- Trenutna bivalna situacija

  Živita skupaj (B12)

- Mnenje o doživljanju

  Odvisno od posameznika (C2)

- Varnost domačega okolja

Dom ni dom (C45)

Srednje varno (D23)

Ne varno (D24, F37, H16)

Varno v času treznosti (F38)

- Prepoznavanje očetovega stanja alkoholiziranosti

Vedenje glede na očetovo obnašanje (F24)

Vidno po očeh (F33)

Vidno po mimiki (F35)

Tema: Izzivi

- Družinske vloge
    - Spremembe vlog znotraj družine

      Vloga rešitelja (A44)

      Skrb za družinskega člana (A56, A64, A65, D64, D92)

      Brat prevzel očetovo vlogo (A60)

      Mama negovalka (A61)

      Spremembe zaradi nesreče (A62)

      Skrb za družino (A63)

      Zgodnja skrb zase (C96)

      Prevzem domačih opravil (D62)

      Prevzem očetove vloge (D63)

      Sprejemanje težkih odločitev (D65, D66)

      Skrb za otroke in dom (E71, E74)

      Prevzem odgovornosti s strani sina (E77)

      Pomoč sina pri moških opravilih (E78)

      Distanca hčere (E79)

      Zamenjani vlogi starša in otroka (G14, G15, G43)

      Prevzem finančnih odgovornosti namesto starša (G44, G62, G63)

      Brat zanesljiva oseba (G46)

      Brat starševska vloga (G47)

      Samostojnost otrok (H42)

      Pomoč otrok pri delih (H43)

      Medsebojni prevzem odgovornosti (H44)

      Mož manj odgovornosti (H45)

      Vloga starejše sestre (B60)

      Mama skrbela za odraslega sina (B62)
    - Pred zasvojenostjo

Brat vloga moškega v družini (B57)

- Brez večjih sprememb

  Pomoč pri opravilih (F84)

➢ Ekonomski status družine

- Zasvojenost ni vplivala

  Obiskovanje službe (A36, A39, E49, E75, E76)

  Brez sprememb (A38, A41, B36, E47)

  Finančna samostojnost otrok (A40)

  Dobra plača (A42, E51)

  Šef prijatelj (E50)

- Le osebni vpliv

  Ne obiskovanje službe (B37)

- Vpliv na starša

  Breme na mami (B38)

  Strah pred dolgovi (B39)

- Dolgovi

  Ni bilo (B40)

  Plačilo dolgov (F50)

- Zasvojenost vplivala

  Neplačane položnice (C62, H21)

  Izvršitelji (C63)

  Dolgovi (C64, D37, D38, G27, H22)

  Prodaja družinske hiše (C65)

  Zgodnja finančna skrb zase (C97)

  Finančne težave (C61, D33, G20)

  Ne obiskovanje službe (D36, H23, H27)

  Veliko denarja za alkohol (E48, F47)

  Manjši dolgovi (F49)

  Zanemarjanje odgovornosti (G26)

  Izguba službe (G28)

  Sposojanje denarja (H24)

Zelo vplivalo (H25)

Izguba stvari (H31)

Prodaja stvari (H32)

- Osamosvojitev otrok

Hitro od doma (F85)

- Finančna nestabilnost

Izguba službe (H29)

Iskanje nove službe (H30)

- Socialna mreža in domače okolje

- Čustva in občutki

Neprijeten občutek opazovanja (C88)

- Strah pred stigmatizacijo

Skrivanje zasvojenosti (A49, A50, B33, B47, C77, C79, C80, E62, E63, E64, G38)

Težko deliti družinsko situacijo z drugimi (C113)

Pogovor o starših ne prijeten (D51)

Drugačen pogled na družino (G59)

- Neuspešno skrivanje zasvojenosti

Prepoznanje zasvojenosti s strani drugih (A51, A52, B34, B48, F77)

Slutnje prijateljev (C78)

- Zasvojenost skrita za štirimi stenami

Zasvojenost na ven ni vidna (A53)

- Stigmatizacija

Izmišljene zgodbe (B35)

Drugačen pogled (C87, C114)

Slabi sosedski odnosi (D34, H33)

Opazovanje sosedov (D55)

Obsojanje sosedov (D56)

Isti kot starš (D57)

Obrekovanje (D59, G39)

Označeni kot socialni problem (F59)

Postrani pogledi (F70)

Najhuje v šoli (F71)

- Brez stigmatizacije

  Ne vtikanje drugih (B49, B50)

- Soočanje s stigmatizacijo

  Ne obremenjevanje z mnenjem drugih (B51)

- Socialna izoliranost

  Brez volje za druženje (C81)

  Zapiranje vase (C82)

  Zapiranje v hišo (C89)

- Na ven opazne spremembe

  Opazovanje sosedov (C83, C84)

  Policijska vozila pred hišo (C85)

  Kreganje (C86)

- Uspešno skrivanje zasvojenosti

  Skrivanje zasvojenosti (E65)

  Neočitna zasvojenost (E66)

- Odnos oklice do očeta

  Očetova priljubljenost (F72)

  Spoštovanje (F73)

  Očetova priljubljenost kljub napakam (F75)

  Umik ko pod vplivom alkohola (F76)

- Bližnji

  Označena kot žleht (H36)

  Umik sorodnikov (H47)

  Očitanje krivde zasvojenosti zaradi varanja (H64)

  Očitanje neprimerne skrbi (H65)

- Prijatelji

  Brez zaupanja vredne osebe (H46)

- Osamljenost

  Sama za vse (H48)

➢ Spremembe znotraj družine

- Težka življenjska okoliščina

  Možganska kap v družini (A59)

- Odnos do alkohola

  - Osebni odnos

    Uživa alkohol (A66, A70, B72, E81)

    Dojemanje alkohola odvisno od posameznika (A67)

    Ne uživanje alkohola doma (A68)

    Imaš/ nimaš v sebi (B69, B71)

    Ničelna toleranca (C106)

    Ne uživa alkohola (D68, D69)

    Nerazumevanje alkohola (E80)

    Uživanje alkohola v družbi (E82)

    Nerazumevanje samostojnega uživanja alkohola (E83)

    Zadržanost do alkohola (E84)

    Alkohol ni nedolžen (E85)

    Ne sprejemanje pijanosti (F86)

    Negativen odnos (F87)

    Omejena toleranca (F88)

    Neodobravanje (G51)

    Vino za pomiritev (H49)

    Žgane pijače ob posebnih priložnostih (H50)

    Ne kupovanje žgane pijače (H51)

    Občasen nakup vina (H52)

  - Odnos do alkohola znotraj družine

    Ne pijejo alkohola (A69, A71, B73)

- Iskanje pomoči in podpore

  - Družinski član zasvojen z alkoholom

    Odklanjanje pomoči zaradi zanikanja zasvojenosti (A79, E101)

  - Strah pred stigmatizacijo

    Težko deliti družinsko situacijo z drugimi (G58)

- Družinski član

  Nepoznavanje možnosti (A83, B90)

  Pomanjkanje časa za skrb zase (A84)

  Težka tema za pogovor (A86)

  Nevednost (B27)

- Psihiatrična bolnišnica

  Možnost osebne odločitve za zdravljenje (B87)

  Zavrnitev bolnišničnega zdravljenja (B88)

  Zavrnjen v Polju kljub samomorilnosti (B93, B94, B95)

- Policija

  Zanikanje razgrajanja (F28, F91)

  Poznavanje s policaji (F95)

- Obveščanje policije

  Otrok na policijo (F94)

- CSD

  Ne iskanje pomoči zaradi občutka manjvrednosti (F99)

- Bližnji

  Skupno uživanje alkohola kljub zavedanju zasvojenosti (G56)

  Brez pomoči (H34)

  Neupoštevanje prošnje po ne nudenju alkohola (H35)

  Brez pomoči sorodnikov (H63)

  Brez interesa pomagati (H66)

- Starejši brat

  Občutek obremenjevanja (G57)

- Brez pomoči

  Verjeli možu (H60)

- Osebna zdravnica

  Zavračanje obiska s strani moža (H67)

➢ Družina

- Čustva in občutki

  Mami hudo (B28)

Občutek krivde (B30)

Nemoč (B31)

- Zaščita otrok

Skrivanje zasvojenosti (E41)

Neuspešno skrivanje zasvojenosti (E42)

- Odnosi znotraj družine

Družinski konflikti (G19)

- Šola/služba

- Zasvojenost ni vplivala

Ločevanje doma in službe (C66)

Ločevanje doma in šole (C67, G29, G30)

Brez izzivov (E52)

Zgodnji odhod od doma (F53)

Zadržanje domače situacije zase (F54)

- Stigmatizacija

Žig hčere osebe zasvojene z alkoholom (F78, F79)

- Zasvojenost vplivala

Slabi poslovni odnosi (D35)

Prevzem očetove službe (D40)

Manj zbranosti (E53)

Uhajanje misli (E54)

Vedeli za zasvojenost (F51)

Dejavnosti za umik od doma (G31)

- Zdravje

- Družinski član zasvojen z alkoholom

Koma (H75)

- Zasvojenost ni vplivala

Fizično brez vpliva (D43, F64)

Osebna odgovornost za fizično zdravje (D44)

- Zasvojenost vplivala

Zelo vpliva (C68)

Panični napadi (C74)

Težave s spanjem (C75)

Slabo počutje (C76, E60)

Vpliv na duševno zdravje (D45, E55)

Manj potrpežljivosti (D46)

Nervoza (D47, E70)

Znašanje nad partnerko (D48)

Obremenjevanje s prepoznanjem zasvojenosti (E72)

Skrbi zaradi otrok (E73)

Strah pred temo (F21)

Neprestana pripravljenost na beg (F22, F26)

Tesnoba ob prepirih (F36)

Travme (F60)

Tesnoba (F61)

Strah (F62, F65)

Duševno (F63)

Občutljivost na prepire (F66, F110)

Občutljivost na udarec po mizi (F67)

Vnetje želodca zaradi stresa (G36)

Poseg po alkoholu (H28)

- Partnerski odnos

    - Zasvojenost vplivala

      Ne strinjanje partnerke (D42)

    - Začetek odnosa

      Skrivanje alkoholiziranega očeta (D54)

- Socialna služba

    - Obiski na domu

      Preverjanje družinske situacije (F52, F55)

      Zanikanje zasvojenosti s strani očeta (F56, F57)

    - Nova družina

      Kontrola življenjske situacije (F80)

Bes zaradi kontrole s strani socialne službe (F81)

Občutek ponižanosti zaradi kontrole s strani socialne službe (F82)

- Osebno mnenje

  Odpor do socialnih delavcev (F83)

➢ Drugo

- Družinski član zasvojen z alkoholom središče pozornosti

  Celo življenje vrtelo okoli brata (B61)

Tema: Prejeta pomoč in podpora

➢ Družinski član zasvojen z alkoholom

- Odnos do pomoči

  Ne sprejemanje pomoči (A74, B26, B74, B85, D81)

  Samopomoč (B75)

- Oblika pomoči

  Bioenergija (A77)

  Odklanjanje društev (A80, B97)

  Psihiater (B63, B76)

  Delo na sebi (B81)

  Podcasti (B82)

  Dihalne vaje (B83)

  Skupinski ledeni potopi (B84)

  Psihiatrična bolnišnica (B86, D71, H59, H68)

  Pomoč tete (B89)

  Odklanjanje skupinske pomoči (B98)

  Sprejem v psihiatrično bolnišnico (D39)

  CSD (E21, E86)

  Društvo Abstinent (E22, E87, E88)

  Anonimni alkoholiki (E24, E90)

  Policija (F90)

- Učinkovitost pomoči

  Bioenergija učinkovita (A78)

  Malo boljše (B78)

Prenehanje zaradi premajhne učinkovitosti (B79)

Polje neučinkovito (B91, B92)

Bolnišnično zdravljenje ne učinkovito (D74, D75)

Pomoč očetu nekoristna (D84)

Neučinkovitost zaradi zavračanja aktivno zasvojenih (D88, D89)

Ni primerne ustanove (D90)

Zapustitev AA (E25, E91)

Zavračanje zdravljenja (E92)

Bolj učinkovita ob osebni odločitvi (E94)

- Pobuda za pomoč

  Prošnja družine (B77)

➢ Družinski član

- Odnos do pomoči

  Izziv sprejeti pomoč (D76)

  Bolje sam (D77)

  Strah pred obremenjevanjem drugih (D78)

  Ne iskanje pomoči (F89)

- Oblika pomoči

  Prijateljica (A81, B108, E98, G53)

  Le neformalna pomoč (A82, B99)

  Samostojno spopadanje (B100)

  Pomoč babice (C107)

  Pomoč ožjih družinskih članov (C108)

  Začasno bivanje pri ožjih družinskih članih (C110)

  Nasveti ožjih družinskih članov (C111)

  Partnerka (D70, D79, D80)

  Zanesljiva oseba (D73)

  Društvo Abstinent (E23, E89)

  Samostojno izobraževanje o zasvojenosti (E93)

  CSD (E100)

  Policija (F27, H58)

Obiskovanje vrtca po šoli (F58)

Starejši brat (G52)

Emocionalna podpora bližnjih (G61)

Sorodniki (H54)

Prijatelji (H55)

Osebna zdravnica (H56)

Socialna služba (H57, H61)

Zdravniki (H62)

Raznovrstna pomoč (H73)

- Učinkovitost pomoči

  Pomoč prijateljice učinkovita zaradi osebnega odnosa (B109)

  Pomoč le ko nevzdržno (C109)

  Ne dovolj konkretna (C112)

  Samopomoč najbolj učinkovita (B96)

  Pogovor učinkovit (D72, D83, G54)

  Podpora na društvu Abstinent (E95)

  Pomoč pri razumevanju na društvu Abstinent (E96)

  CSD le napotitev naprej (E97)

  Slišanost v veliko pomoč (E99)

  Pogovor z zaupanjem vredno osebo učinkovit (G55)

  Umik učinkovit (H74)

  Policija nekoristna (F96, F97, F98)

  Obiski socialne delavke brez učinka (F100)

  Obiski CSD na domu neučinkoviti (F108)

  Bolnišnično zdravljenje učinkovito zaradi manjšega bremena (H76)

- Izvajalec pomoči

  Ostra socialna delavka (E106)

Tema: Želena pomoč in podpora

- Družinski član zasvojen z alkoholom

  - Oblika pomoči

Skrb v ustanovah (D87)

Ugotovitev vzroka zasvojenosti (H69)

Priskrba dela (H70)

- Izvajalec pomoči

  Nekdo z izkušnjami (A89)

  Osebni zdravnik (H77)

- Prostor izvajanja pomoči in podpore

  Ne vem (A91)

  Primerna ustanova (D95)

  Osebni zdravnik (H79)

➢ Družinski član

- Oblika pomoči

  Skupina za mlade (A85)

  Več informacij (B105)

  Več govora o zasvojenosti (C115)

  Individualen pogovor (C116, E103, E104)

  Individualna pomoč svojcem (C117)

  Individualen pogovor s strokovnjakom (C118)

  Individualni in skupinski (B106)

  Skupinski pogovor (C119)

  Pomoč ustanov (D86)

  Prevzem skrbi za družinskega člana s strani ustanov (D93)

  Uvedba zdravljenja brez soglasja družinskega člana (D94)

  Individualen pristop (E102, F105)

  Pristop glede na posameznika (F104)

  Finančna pomoč (G60)

- Izvajalec pomoči

  Mlad izvajalec (A88)

  Empatična oseba (B110, E107, G65)

  Nekdo z izkušnjami (B111, C122, F106, H78)

  Občutek za ljudi (E105)

Za mlade mlad (G64)

- Prostor izvajanja pomoči in podpore

  Zoom (A90)

  Dom (B112, E108, H80)

  Ne CSD (B113)

  Posameznikova odločitev (C123, E109, G66)

  Zadržanost pred CSD (F107)

  Ne vem (F109)

- Pristop izvajalcev pomoči

  Resna obravnava (B101, B102, B107)

  Prepoznanje težke situacije (B103)

  Želja pomagati (B104)

- Pomoč drugih ljudi

  Več pomoči manj obrekovanja (C121)